

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РФ

**Федеральное государственное автономное
образовательное учреждение высшего образования
«Национальный исследовательский Нижегородский государственный
университет им. Н.И. Лобачевского»**

А.А. Корнилов, О.Ф. Тюрк

ПРОЦЕСС ФОРМИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Учебное пособие (Практикум)

Рекомендовано методической комиссией Института международных отношений и мировой истории для студентов ННГУ, обучающихся по направлениям подготовки 41.03.01, 41.04.01 «Зарубежное регионоведение»

Нижний Новгород
2019

УДК 327.8
ББК 66.4(4/8)
П 84

П 84 Процесс формирования внешней политики Турецкой Республики: Учебное пособие (Практикум) / составители А.А. Корнилов, Ф.О. Тюрк [Электронный ресурс]. – Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2019. – 115 с.

Рецензент: кандидат исторических наук, доцент **А.М. Абидулин**

Практикум публикует оригинальные документы внешней политики Турецкой Республики, которые отражают динамичное развитие процесса формирования внешнеполитического курса этой страны.

Авторы учебного пособия выбрали ключевые документы, характеризующие роль, prerogatives и полномочия президента, министерства иностранных дел и Национальной разведки Турции в процессе формирования политики. Документы публикуются на турецком языке и адресованы, в первую очередь, студентам, изучающим турецкий язык и международные отношения современной Турции.

Практикум предназначен для студентов Института международных отношений и мировой истории ННГУ, обучающихся по направлению «Зарубежное регионоведение», в качестве пособия в рамках курсов «Внешняя политика стран Закавказья», «Процесс формирования внешней политики» (бакалавриат) и «Процесс формирования внешней политики ведущих государств» (магистратура).

Ответственный за выпуск: председатель методической комиссии ИМОМИ ННГУ к.и.н., доцент **Бушуева С.В.**

УДК 327.8
ББК 66.4(4/8)

© Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского, 2019

Содержание

Введение	3
Документ 1. Президент Турецкой Республики: прерогативы и полномочия.....	5
Документ 2. «Турецкое региональное и глобальное видение». Речь Президента Реджепа Тайипа Эрдогана в лондонском Chatham House.....	15
Документ 3. Выступление Президента Турции Реджепа Тайипа Эрдогана на 73-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН.....	21
Документ 4. Статья Президента Реджепа Тайипа Эрдогана в газете «Коммерсантъ»...27	
Документ 5. Речь Президента Реджепа Тайипа Эрдогана на встрече с послами в рамках ужина ифтар.....	29
Документ 6. Министерство иностранных дел Турции.....	34
Документ 7. Выступление министра иностранных дел Мевлюта Чавушоглу на Парламентской ассамблее НАТО (99-й Семинар) «Роуз-Рот» и Совместном Совещании Специальной Группы Стран Средиземноморья и Ближнего Востока.....	68
Документ 8. Политика Турции в области международной безопасности.....	75
Документ 9. Борьба Турецкой Республики против терроризма.....	98
Документ 10. Организация национальной разведки.....	111
Список рекомендуемой литературы и Интернет-источников.....	114

Введение

Внешняя политика Турецкой Республики продолжает оставаться предметом пристального изучения маститыми учеными и молодыми исследователями. Турция как важный, если не сказать, ключевой игрок международных отношений глобального и регионального уровня, проводит политику, которая влияет на страны и народы Ближнего Востока, Кавказа, Европы, Северной Африки, Центральной Азии. Каким образом формируется внешняя политика Анкары? Какие факторы оказывают решающее воздействие на процесс формирования? В каких категориях рассуждают лица, принимающие важнейшие внешнеполитические решения Турции? Эти и многие другие вопросы задают современные тюркологи, стремящиеся понять специфику формирования внешней политики, увидеть динамичную роль Турецкой Республики в международных отношениях и региональных процессах.

Предлагаемый вниманию студентов практикум публикует оригинальные документы внешней политики Турции. Материалы практикума освещают такие важные вопросы формирования внешней политики, как: роль Президента, участие Министерства иностранных дел и турецкой разведки. Наряду с этим авторы практикума предлагают для изучения тексты официальных выступлений: речи и статьи президента и министра иностранных дел Турции. Внимательное прочтение и анализ этих текстов, на наш взгляд, позволяет увидеть вектор развития внешнеполитической мысли в Турции, более ясно понять, в каком направлении движется концептуальное видение государственного руководства Анкары.

Документы публикуются на турецком языке, так что студенты-тюркологи в ННГУ им. Н.И. Лобачевского могут усваивать внешнеполитическую терминологию, сопоставлять различные лексические конструкции, использовать публикуемые материалы для написания курсовых и выпускных работ по самым «горячим» вопросам внешнеполитического курса Турецкой Республики.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI

I. Anayasal Konumu

Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri ile nitelikleri, seçimi ve diğer hususlar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 8, 101, 103, 104, 105 ve 106'ncı maddelerinde belirtilmiştir.

1. Yürütme Yetkisi ve Görevi (Madde 8)

Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

2. Adaylık ve Seçimi (Madde 101)

Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.

Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığına, siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir.

Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılmaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde, sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde, yenisi göreve başlayıncaya kadar mevcut Cumhurbaşkanının görevi devam eder.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin diğer usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

3. *Andiçmesi (Madde 103)*

Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki Şekilde andiçer:

"Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve Őartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyetinin Őan ve Őerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle alışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve Őerefim zerine andiçerim."

4. *Görev ve Yetkileri (Madde 104)*

Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.

Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.

Kanunları yayımlar.

Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.

Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya Őekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir.

st kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.

Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.

Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar.

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.

Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir.

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

5. Cumhurbaşkanının Cezai Sorumluluğu (Madde 105)

Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu

iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı, seçim kararı alamaz.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanı'nın görevi sona erer.

Cumhurbaşkanı'nın görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

6. Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Cumhurbaşkanı'na Vekâlet ve Bakanlar (Madde 106)

Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir.

Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, kırk beş gün içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanlığına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanır. Genel seçime bir yıl veya daha az kalmışsa Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimi de Cumhurbaşkanı seçimi ile birlikte yenilenir. Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan Cumhurbaşkanı açısından bu süre dönemden sayılmaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı tarihte her iki seçim birlikte yapılır.

Cumhurbaşkanı'nın hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanı'na vekâlet eder ve Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanır.

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçerler. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır ve dağıtımdan itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Bu kişilerin görevde buldukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da beşinci, altıncı ve yedinci fıkra hükümleri uygulanır.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

II. Mevcut Cumhurbaşkanı Biyografisi

Aslen Rizeli olan Recep Tayyip Erdoğan, 26 Şubat 1954'te İstanbul'da doğdu. 1965 yılında Kasımpaşa Piyale İlkokulu'ndan, 1973 yılında ise İstanbul İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. Üniversiteyi Marmara Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi'nde okuyan Erdoğan, bu okuldan 1981 yılında mezun oldu.

Gençlik yıllarından itibaren sosyal hayat ve siyasetle iç içe bir yaşamı tercih eden Erdoğan, disiplinli ekip çalışmasının ve takım ruhunun önemini kendisine çok genç yaşlarda öğreten futbolla 1969-1982 yılları arasında amatör olarak ilgilendi. Aynı zamanda bu yıllar, genç bir

idealist olarak memleket meseleleri ve toplumsal sorunlarla ilgilenen Recep Tayyip Erdoğan'ın aktif politikaya adım attığı döneme rastlamaktadır.

Lise ve üniversite yıllarında Millî Türk Talebe Birliği öğrenci kollarında aktif görev alan Recep Tayyip Erdoğan, 1976 yılında MSP Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı'na ve aynı yıl MSP İstanbul Gençlik Kolları Başkanlığı'na seçildi. 1980 yılına kadar bu görevlerini sürdüren Erdoğan, siyasi partilerin kapatıldığı 12 Eylül döneminde, özel sektörde bir süre müşavirlik ve üst düzey yöneticilik yaptı.

1983 yılında kurulan Refah Partisi ile fiilî siyasete geri dönen Recep Tayyip Erdoğan, 1984 yılında Refah Partisi Beyoğlu İlçe Başkanı, 1985 yılında ise Refah Partisi İstanbul İl Başkanı ve Refah Partisi MKYK üyesi oldu. İstanbul İl Başkanlığı görevi sırasında diğer siyasi partiler için de model olan yeni bir örgütsel yapı geliştiren Erdoğan, bu dönemde özellikle kadınların ve gençlerin siyasete katılımını artırmaya yönelik çalışmalar yaptı; siyasetin tabana yayılarak geniş halk kitleleri tarafından benimsenip itibar görmesi yolunda önemli adımlar attı. Bu yapılanma, mensubu bulunduğu Refah Partisi'ne 1989 Beyoğlu yerel seçimlerinde büyük bir başarı kazandırırken, yurt genelinde de parti çalışmalarını için örnek teşkil etti.

27 Mart 1994 yerel seçimlerinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan, siyasî yeteneği, ekip çalışmasına verdiği önem, insan kaynakları ve malî konulardaki başarılı yönetimiyle dünyanın en önemli metropollerinden biri olan İstanbul'un kronikleşmiş sorunlarına doğru teşhis ve çözümler üretti. Su sorunu, yüzlerce kilometrelik yeni boru hatlarının döşenmesiyle; çöp sorunu ise dönemin en modern geri-dönüşüm tesislerinin kurulmasıyla çözümlendi. Hava kirliliği sorunu Erdoğan döneminde geliştirilen doğalgaza geçiş projeleriyle son bulurken, kentin trafik ve ulaşım açmazına karşı 50'den fazla köprü, geçit ve çevre yolu inşa edildi; sonraki dönemlere ışık tutacak birçok proje geliştirildi. Belediye kaynaklarının doğru kullanımı ve yolsuzluğun önlenmesi amacıyla olağanüstü önlemler alan Erdoğan, 2 milyar dolar borçla devraldığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin borçlarını büyük ölçüde ödedi ve bu arada 4 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirdi. Böylece, Türkiye'nin belediyecilik tarihinde yeni bir çığır açan Erdoğan, bir yandan diğer belediyelere örnek olurken, bir yandan da halk nezdinde büyük bir güven kazandı.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Aralık 1997'de Siirt'te halka hitaben yaptığı konuşma sırasında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere tavsiye edilen ve bir devlet kuruluşu tarafından yayınlanan bir kitaptaki şiiri okuduğu için hapis cezasına mahkûm edildi ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevine son verildi.

Recep Tayyip Erdoğan, 4 ay kaldığı cezaevinden çıktıktan sonra kamuoyunun ısrarlı talebi ve gelişen demokratik sürecin bir sonucu olarak 14 Ağustos 2001'de arkadaşlarıyla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (AK Parti) kurdu ve Kurucular Kurulu tarafından AK Parti'nin Kurucu Genel Başkanı seçildi. Millettin teveccüh ve güveni AK Parti'yi daha kuruluşunun ilk yılında Türkiye'nin en geniş halk desteğine sahip siyasî hareketi hâline getirdi ve 2002 yılı genel seçimlerinde üçte ikiye yakın parlamento çoğunluğuyla (363 milletvekili) tek başına iktidara taşıdı.

Hakkındaki mahkeme kararı nedeniyle 3 Kasım 2002 seçimlerinde milletvekili aday olamayan Erdoğan, yapılan yasal düzenlemeyle milletvekili adaylığının önündeki yasal engelin kalkması üzerine, 9 Mart 2003'te Siirt ili milletvekili yenileme seçimine katıldı. Bu seçimde oyların yüzde 85'ini alan Erdoğan, 22. Dönem Siirt Milletvekili olarak parlamentoya girdi.

15 Mart 2003 tarihinde Başbakanlık görevini üstlenen Recep Tayyip Erdoğan, aydınlık ve sürekli kalkınan bir Türkiye idealiyle, hayatî öneme sahip birçok reform paketini kısa süre içinde uygulamaya koydu. Demokratikleşme, şeffaflaşma ve yolsuzlukların engellenmesi yolunda büyük mesafeler kat edildi. Buna paralel olarak ülke ekonomisi ve toplum psikolojisini olumsuz yönde etkileyen ve on yıllardır çözülemeyen enflasyon kontrol altına alındı, itibarını yeniden kazanan Türk Lirası'ndan 6 sıfır atıldı. Devletin borçlanma faiz oranları aşağı çekildi, kişi başına düşen millî gelirden büyük artış gerçekleştirildi. Ülke tarihinde daha önce görülmemiş hız ve sayıda baraj, konut, okul, yol, hastane ve enerji santrali hizmete girdi. Bütün bu olumlu gelişmeler, bazı yabancı gözlemciler ve Batılı liderler tarafından "Sessiz Devrim" olarak adlandırıldı.

Recep Tayyip Erdoğan, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde ülke tarihinin dönüm noktası olarak nitelenen başarılı girişimlerine ek olarak, akılcı dış politikası ve yoğun ziyaret-temas trafiğiyle Kıbrıs sorununun kalıcı çözüme kavuşturulması ve dünyanın çeşitli ülkeleriyle verimli ilişkiler geliştirilmesi konularında önemli adımlar attı. Tesis edilen istikrar ortamı iç dinamikleri harekete geçirirken, Türkiye'yi bir merkez ülke hâline getirdi. Türkiye'nin ticaret hacmi ve siyasal gücü, yalnız içinde bulunduğu coğrafî bölgede değil, uluslararası alanda da hissedilir düzeyde arttı.

Recep Tayyip Erdoğan, 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde %46,6 oy alarak büyük bir zafer kazanan AK Parti'nin Genel Başkanı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 60. Hükûmeti'ni kurdu ve tekrar güvenoyu aldı.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Haziran 2011 seçimlerinden de daha büyük bir zaferle çıktı ve % 49,8 oy alarak 61. Hükümeti kurdu.10 Ağustos 2014 Pazar günü, Türk siyasi tarihinde ilk kez doğrudan halkın oylarıyla ve ilk turda 12. Cumhurbaşkanı seçildi.

16 Nisan 2017 tarihindeki halk oylamasında kabul edilen Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanının partili olabilmesinin önünün açılmasının ardından Recep Tayyip Erdoğan, 21 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirilen 3. Olağanüstü Büyük Kongrede, kurucusu olduğu AK Parti'nin Genel Başkanlığına yeniden seçildi.

24 Haziran 2018 Pazar günü yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde %52.59 oy oranıyla yeniden Cumhurbaşkanı seçildi.16 Nisan 2017'de kabul edilen Anayasa değişikliği ile hayata geçirilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk Cumhurbaşkanı olarak 9 Temmuz 2018 tarihinde yemin ederek görevine başladı.

Recep Tayyip Erdoğan, evli ve 4 çocuk babasıdır.

III. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatına ilişkin düzenlemelerin bir kısmı önce 16 Nisan 2017 Anayasa değişikliği ile daha sonra da 703 sayılı KHK ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile düzenlenmiştir. Bütün bu düzenlemeler ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin yürütme kanadı yeniden dizayn edilmiştir. 2017 yılında 6771 sayılı Kanunla gerçekleştirilen Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanı Yardımcılığı ihdas edilmiş, Bakanların Cumhurbaşkanı tarafından TBMM dışından atanması usulü getirilmiş, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine ilişkin Anayasa'nın 107. maddesinin ilgası ile bu kurum kaldırılmıştır. Ancak asıl değişiklikler 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile gerçekleştirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Sisteminde yeni bir örgütlenme modeli benimsenmiştir. Bu modelde ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere Cumhurbaşkanlığı Makamı ve İdari İşler Başkanlığı şeklinde oluşturulmuş, bakanlık sayısı 16'ya düşürülerek Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı içine alınmış, politika kurulları ve ofisler oluşturulmuş, bağlı kurum ve kuruluşlar yeniden belirlenmiştir.

Tablo 1: Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı

CUMHURBAŞKANI	
Cumhurbaşkanlığı Makamı	<ul style="list-style-type: none">- Özel Kalem Müdürlüğü- Başdanışman ve Danışman- Özel Temsilci
İdari İşler Başkanlığı	<ul style="list-style-type: none">- Başkan- Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü- Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü- Güvenlik İşleri Müdürlüğü- Destek ve Mali Hizmetler Genel Müdürlüğü
Cumhurbaşkanı Yardımcıları	
Politika Kurulları	<ul style="list-style-type: none">- Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu- Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu- Ekonomi Politikaları Kurulu- Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu- Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu- Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu- Sosyal Politikalar Kurulu- Yerel Yönetim Politikaları Kurulu
Bağlı Kurum ve Kuruluşlar	<ul style="list-style-type: none">- Devlet Arşivleri Başkanlığı- Devlet Denetleme Kurulu- Diyanet İşleri Başkanlığı- İletişim Başkanlığı- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı- Milli Saraylar Dairesi Başkanlığı- Savunma Sanayi Başkanlığı- Strateji ve Bütçe Başkanlığı- Türkiye Varlık Fonu- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

Bakanlıklar

- Maliye ve Hazine Bakanlığı
 - Tarım ve Orman Bakanlığı
 - Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
 - Adalet Bakanlığı
 - İçişleri Bakanlığı
 - Dışışleri Bakanlığı
 - Milli Eğitim Bakanlığı
 - Milli Savunma Bakanlığı
 - Kùltür ve Turizm Bakanlığı
 - Sağlık Bakanlığı
 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
 - Gençlik ve Spor Bakanlığı
 - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
-

Ofisler

- Dijital Dönüşüm Ofisi
 - Finans Ofisi
 - İnsan Kaynakları Ofisi
 - Yatırım Ofisi
-

Sorular:

1- Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkileri kısaca anlatınız.

2-2017'de yapılan halk oylaması ile Cumhurbaşkanı ne tür bir özellik kazandı? Bu özelliğın fayda/zararlarını tartışınız.

Документ 2

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Londra'da, Chatham House'da Yaptıkları “Türkiye'nin Bölgesel ve Küresel Vizyonu” Konuşması

14.05.2018

Chatham House Direktörü, Sayın Dr. Robin Niblett,

Değerli katılımcılar,

Hanımefendiler, beyefendiler;

Sizleri saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. Birleşik Krallık ziyaretim vesilesiyle sizlerle birlikte olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Bugün burada sizlerle “Türkiye'nin Bölgesel ve Küresel Vizyonu” başlığı çerçevesinde düşüncelerini paylaşmaya çalışacağım.

Shakespeare eğer bugün hayatta olsa ve Hamlet adlı eserini tekrar yazsaydı, inanıyorum ki Prens Hamlet'e yine aynı şeyi söyletirdi, “dünyanın çivisi çıkmış.” Evet, Suriye'de yıllardır gözlerinin önünde çocukları katledilen annelerine, ebeveynlerinin ölümünü izleyen çocuklara bakıp da başka bir söyleyebilmek mümkün değildir.

Filistin'de sadece son birkaç haftada yaklaşık 50 kişinin keskin nişancılar tarafından özellikle hedef alınarak öldürüldüğünü, evlerine geri dönmekten başka talebi olmayan bin civarında insanın kasten vurulduğunu görüp de başka bir şey söyleyebilmek mümkün değildir.

Zulümden, baskıdan ve şiddetten kaçmak zorunda kalan, bir gün evlerine dönebilme ümidiyle yaşayan yaklaşık 3,5 milyonunu da ülkemizde misafir ettiğimiz mültecilerin trajedilerine bakıp da “dünyanın çivisi çıkmış” demekten başka ne söz edilebilir?

Afrika'da günde 1 doların altında para kazanıp ailesini doyurmaya çalışan bir babaya sorun bakalım, o başka bir şey söyleyebilecek mi? Somali'deki, Yemen'deki, Afganistan'daki milyonlarca insan için ülkelerindeki içler acısı durumu anlatma konusunda kelimeler kifayetsiz kalıyor.

Bu sorunların çözümüne öncülük etmekle sorumlu uluslararası toplum ise, henüz terörizmle mücadelede ortak bir paydada buluşmayı dahi başaramadı. ‘Senin teröristin kötü, benim teröristim iyi’ mantığıyla bırakınız sorunların çözümünü, yeni sorunlar ortaya çıkartılıyor.

Sevgili dostlar;

Türkiye'nin Suriye'de yaşadığı sıkıntı işte tam da budur. DEAŞ'la mücadelede en etkin operasyonu dünyada Türkiye yapmıştır. Fırat Kalkanı Harekatında 3 bin DEAŞ'lıyı etkisiz hale getirerek bu örgüte Suriye'de en büyük darbeyi biz vurduk. Bununla da kalmadık, DEAŞ bağlantılı 63 binden fazla kişiye ülkemize giriş yasağı koyduk. Terör örgütleriyle ilişkisi olduğundan şüphelenilen ve yasadışı yollarla ülkemize giriş yapan yaklaşık 6200 şahsı sınır

dışı ettik. DEAŞ ve El Kaide mensubu 11 binden fazla kişiyi gözaltına alarak, bunlardan 3563'ünü tutukladık.

Ama bizim karşımızda bir başka terör örgütü daha var, Suriye'deki boşluktan istifadeyle sınırlarımız boyunca bir terör koridoru oluşturmaya çalışan PYD- YPG teröristlerine karşı mücadelemizde karşımıza güya müttefikimiz, güya terör karşıtı ülkeler çıkıyor. Buna rağmen Zeytin Dalı Harekatıyla Afrin bölgesinden bu teröristleri temizledik, temizliyoruz, şimdi sıra diğer bölgelerdedir.

Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğü ve egemenliği konusunda en samimi ülkedir. Çünkü halen sınırlarımız içinde yaşayan 3,5 milyon Suriyeli sığınmacının kendi evlerine dönebilmelerinin yolu, bu ülkenin yeniden güvenli hale gelmesidir. Bugüne kadar sığınmacılar için 31 milyar dolar para harcamamıza rağmen, Avrupa Birliği başta olmak üzere diğer ülkelere ve kurumlardan ciddi bir destek alamadık.

Suriye topraklarında Türkiye'nin güvenli hale getirdiği yerlere yüzbinlerce insan geri dönüp yerleşirken, halen müttefiklerimizin desteklediği terör örgütlerinin kontrolü altındaki yerlere geri dönen kimse yoktur. İnsanlar karşılarındakilerin tıpkı DEAŞ'lılar gibi eli kanlı teröristler olduğunu biliyor, kendilerini güvende hissetmedikleri için de geri dönmüyor.

Siz bakmayın bu terör örgütünün Kürt kimliğini istismar ettiğine, bu terör örgütünün içerisinde Batının birçok ülkesinden insanlar var. Ama adını Kürtçülük veya Kürtlerle kamufle etmek suretiyle dünyayı aldatmanın gayreti içeresindeler. Ayn El Arab veya Kobani denen bölge PYD, YPG teröristlerinin kontrolünde. İsmi üzerinde, Ayn El Arab bir Kürt bölgesi değildir, aslında Ayn El Arab 'Arap'ın gözü', yani Arapların aslında kendi yerleşim bölgesidir. Ama bu bölgenin halkı ülkemizde şu anda Şanlıurfa vilayetimizde yaşıyor. Eğer burada gerçekten Kürtlerin hakkı ve hukuku gözetilseydi, bu insanlar Şanlıurfa'da değil sınırın karşı tarafında kendi evlerinde yaşıyor olacaktı. Demek ki mesele Kürt meselesi değil, terörizm meselesidir. Biz terör örgütleriyle mücadelemizi ilkeli bir şekilde sonuna kadar sürdüreceğiz.

Ülkemizde teröre karşı sürdürdüğümüz kararlı ve özverili mücadelenin hedeflerinden biri de FETÖ terör örgütüdür. 15 Temmuz darbe girişimi başta olmak üzere, FETÖ'nün işlediği suçlar adeta buzdağının görünen yüzüdür. Bu örgütün ihtirasları tüm dünyayı tehdit edecek sapkınlıklara sahiptir. Ülkemizde bu örgütle ilgili kapsamlı davalar açılmış, adli takipler başlatılmıştır. İngiltere dahil, tüm ülkelere bu örgüte karşı adım atmalarını, sınırları içindeki örgüt mensuplarının ülkemize iadesini bekliyoruz.

Değerli katılımcılar;

Biz kendi bölgemizde bu krizlerle uğraşırken, Kıta Avrupa'sı ve genel olarak Batıda çok tehlikeli bir süreç işliyor. Avrupa'nın göbeğinde insanlar inançları, dinleri, kültürleri, hayat biçimleri yüzünden ötekileştiriliyor. İnanca ve kültüre dayalı ayrımcılık yanında, insanlığın ortak geleceğini tehdit eden daha başka sorunlar var. Küresel ısınma konusunda hala küresel bir eylem planı ortaya konulamadı. Bu sorunun ana müsebbibi bazı ülkeler daha da bencilleşerek küresel ekonomiyi korumacılık savaşlarının tehdidi altına soktular. Kitle imha silahlarının yayılmasının önüne geçme konusunda büyük emeklerle elde edilen diplomatik başarılar, tek taraflı tasarruflar ile göz göre göre heba ediliyor.

Yine iç siyasi hesaplarla 3 semavi dinin de kutsalı olan Kudüs'ün statüsünü değiştirmeye yönelik adımlar uluslararası toplumun tüm itirazlarına rağmen bugün hayata geçiriliyor. Bu tablo karşısında kendimizi İkinci Dünya Savaşı öncesinin karanlık günlerinde hissetmekten

alıklarımızı. Gerçekten de, ‘insan, insanın kurdudur’ sözünü haklı çıkartmaya çalışan bir tabloyla karşı karşıyayız. Halbuki biz insanı ‘yaratılmışların en şerefliisi’ olarak gören anlayışa sahip bir milletiz. Böyle olduğu için de bize ve tüm insanlığa dayatılmaya çalışılan bu tabloya biz itiraz ediyoruz.

‘Dünya 5’ten büyüktür’ haykırışımızın gerisinde küresel güvenliğin sağlanması konusundaki işte bu haksızlıklara, adaletsizliklere, çiftçe standartlara, kayıtsızlıklara yönelik eleştirilerimiz bulunuyor. Biz Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin 5 daimi üyeye dünyayı yönetmesini asla kabullenmiyoruz. ‘Birleşmiş Milletler’in 196 üyesi de dönerli bir şekilde daimi üye olarak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde görev almalıdır’ diyoruz. Eğer adaleti arıyorsak ve Birleşmiş Milletler adalet üzere tesis edilmişse, bunun gereğini yapmalıyız.

Susmak yerine, ‘bana ne’ demek yerine, dayatmaları kabullenmek yerine mücadeleyi tercih ediyoruz. Dünyanın çivisi çıktıysa, o çiviye yerine sokacak olan sert bir çekiç darbesi değildir, işleri düzelterek olan umuttur, diyalogdur, zulme karşı ortak mücadele yürütmektir, paylaşmaktır. İşte bu noktada bir seçim yapmak gerekiyor, ya birbirimizin kurdu olup birbirimizi yiyip tüketeceğiz ya da dertlerimize birlikte derman bulacağız.

Geçen hafta açıkladığımız seçim manifestomuzun kilit kavramlarını işte bunun için, erdem, irade ve cesaret olarak ilan ettik. Bu kavramlar 16 yıllık iktidarımızın hem iç politika ve hem de dış politika vizyonumuzun temellerini oluşturmaktadır. Önümüzdeki tüm milli, bölgesel ve küresel meselelerin çözümünde erdem, irade ve cesaret ile hareket etme sözünü milletimize vermiştik. Burada sizlerin vasıtasıyla aynı ahdi tüm insanlığa da ifade ediyoruz.

Sevgili dostlar;

Türkiye olarak girişimci ve vicdani bir dış politika izliyoruz. İnsani yardım konusunda dünyada en ön sıralarda yer alıyoruz. Bildiğiniz gibi, dünyada insani yardım konusunda Amerika birinci sırada, biz ikinci sıradayız, İngiltere 3’üncü sırada; milli gelire oranla baktığımızda Türkiye birinci sırada, Amerika ikinci sırada, İngiltere daha sonra. İnsani yardımın milli gelire oranında Türkiye olarak açık ara dünyanın en cömert ülkesiyiz. Bölgesel ve küresel vizyonumuzun özünde ‘herkes için barış, herkes için güvenlik, herkes için refah’ ilkeleri vardır, çok taraflı işbirliği bu bakımdan önemlidir.

Türkiye olarak hem bölgemizde, hem de dünyada dostluklarımızı kazan-kazan anlayışı etrafında kurmaya veya yükseltmeye çalışıyoruz. Bu vesileyle kadim medeniyetlerin beşiği olan Ortadoğu bölgesindeki durum üzerinde biraz daha ayrıntılı olarak durmak istiyorum.

Sekizinci yılına giren Suriye ihtilafı, siyasi, insani, güvenlik ve ekonomik boyutlarıyla İkinci Dünya Savaşından bu yana görülmemiş bir yıkıma yol açmıştır. En başından itibaren Suriye ihtilafının çözümü yolundaki gayretlere biz dahil olduk, Cenevre sürecine aktif katkıda bulduk. ‘Muhalefetin garantörü’ sıfatıyla Cenevre’nin tamamlayıcı unsuru olarak gördüğümüz Astana toplantılarından somut neticeler çıkması için büyük gayret sarf ettik.

Sahada gerginliklerin azaltılması için gözlem noktaları tesisinden gerektiğinde terör örgütlerine fiili müdahaleye kadar her türlü inisiyatifi üstlendik. Fırat Kalkanı Harekatı ve Zeytin Dalı Harekatıyla toplamda 4 bin kilometrekarelik alanı teröristlerden temizledik. İdlib bölgesinin güvenliği için, Rusya ve İran’la birlikte başlattığımız çalışmaları önemli bir noktaya getirdik. Doğu Guta ve özellikle Duma’da yaşanan vahşete engel olamamanın ise derin üzüntüsü içerisindeyiz.

Türkiye, Suriye’de yürüttüğü operasyonlarda rejim başta olmak üzere diğer herkesten farklı bir yöntem kullanıyor. Biz sivillere asla zarar vermeyecek şekilde operasyonlarımızı yürütüyoruz. Sivilleri kendilerine kalkan yapan teröristler karşısında gerektiğinde biz kayıp vermeyi göze alıyoruz, ama sivillere kesinlikle zarar vermiyoruz. Buna karşılık Suriye’nin her yerinde hem rejim güçleri, hem teröristler, hem de rejimle ve teröristlerle birlikte hareket eden ülkelerin güçleri kesinlikle böyle bir hassasiyete sahip değildir. Bunun için ülkede çoğunluğu çocuk, kadın, yaşlı olmak üzere 1 milyona yakın insan hayatını kaybetmiş, tarihi şehirler yerle bir edilmiştir.

Türkiye’nin El Bab ve Afrin’e girdikten sonra bu şehirlerde çekilen fotoğraflarla, Halep’te, Doğu Guta’da, Rakka’da yapılan operasyonlar sonrasındaki fotoğrafları lütfen bir karşılaştırın, hiçbir söze gerek yok, farkı orada göreceksiniz. Türkiye’nin güvenli hale getirdiği yerler, Doğu Guta ve Humus başta olmak üzere rejimin katliamlarından kaçan Suriyelilerin sığındığı yerler haline dönüştü.

Değerli katılımcılar; son günlerde giderek tırmanan bir başka sorun alanı da, İran konusudur. Biz bölgemizin istikrarı için, İran’ın yapıcı katkılarından istifade etmekte yarar görüyoruz. İran ile siyasi diyalogumuzun uluslararası toplumun da menfaatine olduğunu kesinlikle düşünüyoruz. İran’ın nükleer programı konusunda ortaya konan kapsamlı ortak eylem planı, korunması gereken önemli bir diplomatik başarıdır. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı’nın tüm raporlarında İran’ın bu plana uyduğu belirtiliyor. İran’la tesis edilecek iyi ilişkiler, aynı zamanda istikrarlı, demokratik, müreffeh ve birleşik bir Irak’ın geleceği bakımından da önemlidir. Seçimlerin henüz yeni yapıldığı bu ülkede uzlaşma ve kapsayıcılık ilkeleri çerçevesinde bir hükümetin kurulmasını bekliyoruz.

Bölgemizdeki bir başka önemli sorun; Yemen ve Libya’daki gelişmelerdir. Yemen’deki kriz dördüncü yıla girmiştir, giderek daha karmaşık bir hal almıştır. Ülkedeki insani kriz ve kaos en çok DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütlerine yarıyor. Türkiye olarak Yemen’in toprak bütünlüğü temelinde kapsayıcı bir siyasi çözümden yanayız.

Libya da birlik içinde olmayı ve hızla normale dönmeyi hak eden bir ülke ve 2015 yılında imzalanan Libya Siyasi Anlaşması bu konuda önemli biri imkandır. Libya’da uzlaşmayı sağlamak ve ülkeyi yeniden inşa etmek için çalışan Libya halkını, Başkanlık Konseyini ve Milli Mutabakat Hükümetini destekliyoruz. Körfez ülkeleri arasındaki gerilimi de yakından takip ediyoruz. Dileğimiz; Körfez Bölgesinde barışın ve huzurun kalıcı olmasıdır.

İsrail-Filistin gerilimi Ortadoğu bölgesini on yıllardır istikrarsızlığa sürükleyen en önemli sorunların başında geliyor. Biz 1967 sınırları dahilinde başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız, egemen ve coğrafi devamlılığa sahip bir Filistin Devletinin kurulmasının bölgede kalıcı barış ve istikrarın tesisi için yegane yol olduğunu hep söyledik ve söylüyoruz.

Bugün Amerika Birleşik Devletleri’nin büyükelçiliğini Tel Aviv’den Kudüs’e taşıma yönündeki kararını özellikle de uygulama noktasında çok çok talihsiz buluyoruz. Uluslararası hukuku çiğneyen, Birleşmiş Milletler kararlarına aykırı bu kararı bir kez daha reddediyoruz. Son adımıyla Amerika, çözümün değil sorunun bir parçası olmayı tercih ederek Ortadoğu barış sürecindeki arabuluculuk rolünü yitirmiştir, kaybetmiştir. Uluslararası toplum bir an önce üzerine düşeni yaparak İsrail’in artan saldırganlığını ve Filistin halkına yönelik ihlallerini sona erdirmek için süratle harekete geçmelidir.

Bu arada İslam İşbirliği Teşkilatı Dönem Başkanı olarak bu atılan adımın insanlığın barışına hizmet etmediğini, tam aksine bölgenin ve insanlığın birbirine düşmesi için, bölgeyi karıştırmak için adeta bir fitil ateşlemesi olduğunu da hatırlatmak isterim.

Değerli katılımcılar;

Türkiye'nin Avrupa ile ilişkileri tarihi derinliğe sahiptir. Avrupa'nın ve neredeyse tüm Avrupa kurumlarının bir parçası, çoğunun da kurucusu olan bir ülkeyiz. Avrupa Birliği'ne tam üyelik her şeye rağmen stratejik hedefimiz olmayı sürdürüyoruz. Türkiye olarak katılım sürecinde üzerimize düşeni en başından itibaren samimi bir gayretle yerine getirdik. Buna rağmen teknik bir konu olan müzakere süreci ziyadesiyle siyasileştirilmiş, zorlaştırılmıştır.

Diğer yandan Türkiye'de Arnavutluk nüfusundan daha fazla Arnavut, Bosna Hersek'tekinden daha fazla Boşnak yaşıyor; Türkiye böyle bir ülke. Buna rağmen bölgeye sınırı dahi bulunmayan bazı ülkeler Türkiye'yi Balkanlar'da hasım bir güç gibi göstermeye çalışıyor. Böyle şey olur mu? Biz Balkanlar'ı bir nüfuz alanı olarak değil işbirliği alanı olarak görüyoruz.

Son olarak Kıbrıs meselesine de kısaca değinmek istiyorum. Kıbrıs Türk Tarafı, Türkiye'nin güçlü desteğiyle yarım asırdır hep çözüm yönünde çaba harcamıştır. Kıbrıs Rum Tarafı ise, bir türlü Kıbrıslı Türklerle siyasi eşitlik temelinde ortaklık kurmaya yanaşmamıştır. Rum tarafı Doğu Akdeniz'deki tek taraflı hidrokarbon faaliyetlerini sürdürmekte ısrar ederse, bölgedeki güvenlik ve istikrar sürekli tehlikede olacaktır, bunu açık ve net söylüyorum.

Bir başka önemli kriz alanı olan Güney Kore ve Kuzey Kore arasındaki gerilimin yerini barış atmosferine bırakmış olmasından memnuniyet duyuyoruz. Geçtiğimiz günlerde yaptığımız Güney Kore ziyaretimizde bu düşüncemizi muhataplarımızla da paylaştık.

Çin, bölgede ve dünyada son derece önemli bir aktör... Çin'in kuşak ve yol girişimi uzun vadede son derece önemli etkileri olabilecek bir projedir. Ve biz bu projenin içerisinde önemli bir aktörüz. Türkiye olarak Çin ile Avrupa arasında önemli bir ticari ve insani bağlantı olacak tarihi İpek Yolu'nun canlandırılması girişimine destek veriyoruz.

Kafkasya ve Orta Asya'da da kalıcı barış, kalkınma ve refah için tüm girişimleri destekliyoruz. Bu olumlu tabloda eksik olan tek ülke Ermenistan'dır. Ermenistan yönetiminde makul bir yaklaşım ve akliselim göreceğimiz günleri de özellikle bekliyoruz. Afganistan'daki güvenlik durumu kırılganlığını sürdürüyor. İstikrar ve güvenlik sağlanması için NATO'nun Afganistan'daki kararlı destek görevinde yer almaya devam edeceğiz. Afganistan odaklı bölgesel işbirliğinin geliştirilmesi konusunda da çalışmalarımız var.

Rohingyaların yaşadığı insani trajedi, bölgenin ötesinde küresel boyutta sorunlara ve güvenlik risklerine neden olabilecek niteliktedir. Bangladeş'te bulunan ve yakın bir gelecekte de evlerine dönmeleri pek mümkün görülmeyen Rohingya mültecilerinin hayat şartlarının iyileştirilmesi gayretlerini destekliyoruz. Uluslararası toplumun Rohingya Müslümanlarına daha çok destek sağlamasını bekliyoruz.

Değerli katılımcılar;

Bilindiği gibi Türkiye 24 Haziran'da cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerine gidiyor. Ülkemizin geçtiğimiz 16 yılında iktidarda olan bir partinin genel başkanı olarak vesayetten darbeye kadar maruz kaldığımız tüm saldırılara rağmen demokrasiden, hukuktan, hak ve özgürlüklerden asla geri adım atmadık. Türkiye demokraside ve ekonomide tarihinin en büyük reformlarını bizzat bizim dönemimizde gerçekleştirdi. 24 Haziran'da milletimizin bir kez daha teveccühüne mazhar olarak reformlarımızı devam ettirme kararındayız.

Dış politikada da aynı şekilde bölgesel ve küresel barışın, istikrarın ve adaletin sağlanmasına yönelik çabalarımızı bundan sonra da sürdüreceğiz. İngiltere ile yakın işbirliğimizi yeni dönemde daha da ilerleteceğimize inanıyorum.

Burada sözlerime son verirken dikkatiniz ve sabrınız için sizlere özellikle teşekkür ediyorum. Kalın sağlıcakla.

Документ 3

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın

73. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Yaptıkları Konuşması

25.09.2018

Sayın Başkan,

Sayın Genel Sekreter,

Değerli devlet ve hükümet başkanları,

Kıymetli delegeler;

Sizleri şahsım ve ülkem adına saygıyla selamlıyorum. Birleşmiş Milletler 72. Genel Kurul Başkanı sıfatıyla geçtiğimiz yıl boyunca yürüttüğü başarılı çalışmalar için Sayın Lajcak'a teşekkür ediyorum. Genel Kurul Başkanlığını devralan Sayın Espinosa'yı da tebrik ediyorum. Bu yılki Genel Kurulumuzun tüm dünya halkları için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli delegeler;

Bu toplantıyı Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin 100. Yıldönümünde gerçekleştiriyoruz. Savaşın ardından kurulan Milletler Cemiyeti İkinci Dünya Savaşı sonrasında yerini Birleşmiş Milletler'e bırakmıştır. Birleşmiş Milletler, 73 yıllık geçmişinde elbette hiç de küçümsenemeyecek çalışmalar yürütmüş, başarılar elde etmiştir.

Ancak, zaman içinde Birleşmiş Milletler'in insanlığın barış ve refah beklentilerini karşılamaktan uzaklaştığı da bir gerçektir. Özellikle Güvenlik Konseyi sadece veto hakkına sahip 5 üyenin çıkarlarına hizmet eden, dünyanın diğer bölgelerine, yaşanan zulümlere seyirci kalan bir yapıya bürünmüştür. Geçmişte Bosna'da, Ruanda'da, Somali'de, yakın tarihte Myanmar'da, halen Filistin'de yapılan katliamlar hep Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin gözü önünde gerçekleşmiştir. Filistinlilere uygulanan zulme ses çıkarmayanların, onlara yapılan yardımları kısma konusundaki gayretleri sadece, evet, zalimlerin cesaretini artırmaktadır. Tüm dünya arkasını dönse bile, Türkiye olarak biz mazlum Filistinlilerin yanında yer almaya, ilk kiblemiz Kudüs'ün tarihi ve hukuki statüsüne sahip çıkmaya devam edeceğiz.

Maalesef dünyanın pek çok yerinde etnik temizlikten toplu katliamlara kadar hiçbirimizin görmek istemediği sahneler her gün yeniden karşımıza çıkıyor. Aynı şekilde sağlıktan eğitime, gıdadan kültüre kadar bu büyük çatı altında yürütülen çalışmaların hepsiyle de ilgili olarak bir tatminsizlik hali mevcuttur. Böyle önemli bir yapının adı sürekli başarısızlıkla anılan bir kurum haline gelmesine bizim gönlümüz rıza göstermiyor.

İşte bu sebeple, her fırsatta Güvenlik Konseyi başta olmak üzere Birleşmiş Milletler'in yapısında ve işleyişinde kapsamlı bir reforma gidilmesi gerektiğini söylüyoruz. Onun için

'Dünya 5'ten büyüktür' derken de insanlığın ortak vicdanın sesi olduğumuza inanıyoruz. Zira, artık dünya İkinci Dünya Savaşı sonrasının şartlarında değil.

Burada 193 ülkeden temsilciler var, niçin bu 193 ülkenin tamamı da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde temsil eden durumuna gelmesin? Niçin hepsi de dönerli olarak daimi üye olma konumuna gelmesin? Sadece 5 üye, diğerleri maalesef geçici, onların orada hiçbir inisiyatifi yok.

Birleşmiş Milletler reformunun sadece bütçeyle sınırlı tutulması, gerçek sorunların çözümüne katkı sağlamayacağı gibi, kimseyi de mutlu etmeyecektir. Dünyanın geleceği için çok önemli gördüğüm bu kurumun asıl görev alanları olan güvenlik, kalkınma, sosyal eşitlik konularında etkinliğinin arttırılmasına ihtiyaç vardır.

Değerli dostlar;

Türkiye olarak yaşadığımız coğrafyadan başlayarak dünyaya doğru baktığımızda, Birleşmiş Milletler vasıtasıyla yapılabilecek çok önemli işler olduğunu görüyoruz. Her şeyden önce, bizim anlayışımıza göre dünyanın düzenini, kurtuluşunu ve mutluluğunu sağlayacak olan adalettir.

Medeniyetimizde adalet dairesi diye ifade ettiğimiz toplum, hukuk, devlet yönetimi, devlet gücü, ekonomi ve adalet arasındaki ilişkinin en doğru şekilde kurulup işletilmesini esas alan bir çember vardır. Hepsi de birbiriyle ilişkili olan bu dairenin zincirleri günümüz dünyasında pek çok yerde paramparça olmuştur. Bugün dünyamızın siyasi, sosyal ve ekonomik istikrarsızlıkların pençesinde kıvranıyor olmasının sebebi işte budur. Hepimizin huzurlu ve güvenli geleceği için, insanlığın adalet arayışıyla başlayan mücadelesini, adaletin tesisleriyle sonuçlandırmayı başarmak mecburiyetindeyiz.

Bugün dünyanın en zengin 62 kişinin mal varlığı, toplam nüfusun yaklaşık yarısına, yani 3,6 milyar insana denk ise, burada bir sorun var demektir. Dünyada 821 milyon insan çoğu gece aç bir şekilde uykuya dalarken, 672 milyon kişiye obezlik teşhisi konuyorsa, burada bir sorun var demektir. Farklı coğrafyalarda 258 milyon kişi daha insani şartlarda yaşamak için yollara dökülüyorsa, 68 milyon kişi zorla yerlerinden ediliyorsa, burada bir sorun var demektir. Afrika'da doğan bir çocuğun ömrünün ilk aylarında ölme ihtimali bu şehirde doğan bir çocuğa göre 9 kat daha fazlaysa, burada bir sorun var demektir.

Anadolu'nun ortasındaki Konya'dan yaktığı ışıkla tüm dünyadaki gönülleri aydınlatan Hazreti Mevlana, adaleti "bir şeyi yerli yerine koymak, yani hakkı sahibine vermek" olarak tanımlıyor. Gelin, bu dünyada her şeyin yerli yerine konulmasını sağlamak için Birleşmiş Milletler'i insanlığın adalet beklentisinin sözcüsü ve uygulayıcısı haline getirelim. Gelin, ezilene kalkan olacak, aç ve açıkta kalana el uzatacak, gelecek nesillere umut aşılacak bir küresel yönetim sistemi kuralım.

Bu kürsüde söylenen sözler, yapılan tespitler ve ortaya konan teklifler ancak böyle bir anlam ifade edecektir. Çünkü yine Hazreti Mevlana'ya göre, zalim, "üzerine düşen görevleri yerine getirmeyen kişi"dir. Birleşmiş Milletler'i zulmün değil adaletin kaynağı haline getirmek istiyorsak, üzerimize düşen görevlere daha sıkı sarılmamızdır.

Değerli delegeler;

Türkiye halen uyguladığı küresel insani diplomasiyle daha adil bir dünya için elinden gelen çabayı gösteriyor. Sınırlarımız içinde 3,5 milyonu Suriyeli olmak üzere 4 milyondan fazla sığınmacıyı dünyada başka örneği olmayan hizmetler sunarak misafir ediyoruz. Sadece Suriyeli sığınmacılar için bugüne kadar harcadığımız tutar 32 milyar doları bulmuştur. Ayrıca, Suriye’de daha önce emniyet altına aldığımız Cerablus, Rai, El Bab, Afrin bölgeleriyle İdlib çatışmasızlık bölgesindeki milyonlarca kişiye de her türlü insani yardımı yapıyoruz. Ülkemizde okula giden Suriyeli öğrenci sayısı 600 binin üzerindedir. Vatandaşlarımıza verdiğimiz ilaç dahil, tüm sağlık hizmetlerinden ülkemizdeki sığınmacılar hiçbir ayırım yapılmaksızın ücretsiz olarak yararlanabiliyor. Kamplarda kalan sığınmacıların ise ihtiyaçlarının tamamını karşılıyoruz.

Buna karşılık dışarıdan aldığımız destek uluslararası kuruluşlardan 600 milyon dolar, Avrupa Birliği’nden de şu ana kadar fiilen verilen tutar itibarıyla, bu bizim milli bütçemize girmiyor, sadece uluslararası kuruluşlara giriyor, o da 1,7 milyar avro düzeyindedir. Avrupa Birliği’nin 3 milyar avro+3 milyar avro tutarındaki destek vaadi, proje şartına bağlandığı için yeteri kadar etkin şekilde kullanılmamaktadır. Halbuki biz sığınmacılara verdiğimiz hizmetleri her gün ve herhangi bir projeye bağlı olmaksızın kesintisiz olarak devam ettiriyoruz. Sığınmacılara sağladığı imkanlarla, Avrupa başta olmak üzere dünyanın büyük bir mülteci akınına uğramasının önüne geçen Türkiye’ye daha fazla ve daha esnek şartlarda destek verilmesini bekliyoruz.

Üstelik Türkiye, sınırları içindeki ve ötesindeki sığınmacılar yanında, dünyanın dört bir yanında çok önemli insani kalkınma yardımları gerçekleştiriyor. Bu yıl itibarıyla Türkiye toplam kalkınma yardımlarında dünyada 6’ncı, insani yardımlarda ise ilk sırada yer almaktadır. Ekonomik büyüklük olarak dünyada 17’nci sırada yer alıyor olmamıza rağmen kalkınma ve insani yardımlarda ilk sıralarda bulunmamız, ülke olarak bu konuya verdiğimiz önemin ifadesidir.

Değerli delegeler;

Genel Kurulun bu yılki temasında tescil edildiği gibi, dünyamızın barışçıl, eşitlikçi ve sürdürülebilir toplumlar için küresel liderliğe ve ortak sorumluluğa her zamankinden daha çok ihtiyacı var. Türkiye olarak, Birleşmiş Milletler çatısı altında bu doğrultuda önemli gayretler ortaya koyduk. Finlandiya ile birlikte 2010’da başlattığımız barış için arabuluculuk girişimi 56 üyeli bir dostluk grubuyla desteklenmiştir. Halen dönem başkanlığını yürüttüğümüz İslam İşbirliği Teşkilatı bünyesinde de bu yönde ciddi adımlar attık. İspanya’yla birlikte başlattığımız Medeniyetler İttifakı Girişimi 146 üye ülkenin katılımıyla bir Birleşmiş Milletler girişimi haline dönüştü.

Açlıkla boğuşan Somali’nin ayağa kaldırılması konusunda tüm dünyaya örnek olacağına inandığım bir kalkınma programı uyguluyoruz. Ülkemizden bir hayli uzakta olan Arakan’daki milyonlarca mazluma yardım için imkanlarımızı seferber ediyoruz. Körfez krizinin çözümü konusunda samimi çaba sarf ettik. Irak’ta tüm tarafları ülkenin ortak geleceği konusunda çaba göstermeleri için teşvik ediyoruz. Irkçılık, yabancı düşmanlığı, İslam karşıtlığı gibi konularda Avrupa başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan olumsuzlukların önüne geçmek için gayret gösteriyoruz.

Dünyadaki ülkelerin pek çoğunun bünyesindeki radikal grupları ihraç ettikleri bir yer haline dönüşen Suriye’deki gelişmeler karşısında da aktif bir tutum içindeyiz. Gerek Cenevre ve Astana süreçlerine verdiğimiz destekle, gerekse sahada oluşturmayı sürdürdüğümüz

güvenli bölgeler aracılığıyla Suriye'nin yeniden huzurlu bir yer haline gelmesini sağlamaya çalışıyoruz. Cerablus ve Rai bölgelerini DEAŞ'tan, Afrin bölgesini PKK, PYD, YPG terör örgütünden temizleyerek 4 bin kilometrekarelik bir alanı milyonlarca Suriyeli için güvenli ve huzurlu bir yer haline getirdik.

Son olarak Rusya'yla birlikte imzaladığımız Soçi mutabakatıyla rejimin 3,5 milyon sivilin yaşadığı İdlib çatışmasızlık bölgesine yönelik kanlı saldırılarının önüne geçtik. Daha önce Halep, Hama, Humus, Dara ve Doğu Guta'da yaşanan katliamların İdlib'de tekrarlanmasını engelleyerek, Suriye'de barışa ve siyasi çözüme giden yolu açık tuttuğumuza inanıyoruz. Hedefimiz, Münbiç'ten başlayarak Irak sınırına kadar olan Suriye topraklarının tamamını teröristlerden temizlemektir. Buradan tüm tarafları, Suriye'de adil ve sürdürülebilir siyasi çözüm arayışlarına yapıcı bir anlayışla destek olmaya davet ediyorum.

Terör örgütlerine karşı ilkeli bir yaklaşım sergilenmesini istiyoruz. Taktik çıkarları uğruna teröristlere onbinlere tır ve binlerce kargo uçağı silahla donatanlar, gelecekte bunun acısını mutlaka çekeceklerdir. Bir yandan terör örgütlerini desteklemek, diğer yandan kapıları mültecilere kapatmak, bunun tüm yükünü de Türkiye gibi birkaç ülkeye yüklemek kimsenin geleceğini daha güvenli, daha müreffeh yapmaz. Tam tersine, bu şekilde ötelenen sorunlar bir süre sonra artık mevcut tedbirlerle üstünden gelinmeyecek boyuta ulaşır.

Onun için gelin, Suriye, Irak, Yemen, Libya, Afganistan, Ukrayna gibi fiili; Balkanlar, Kafkasya, Kuzey Afrika, Orta Afrika, Körfez ve Doğu Akdeniz gibi potansiyel sorun alanlarının çözümü için daha samimi ve yapıcı gayretler ortaya koyalım. Unutmayınız, dünyanın her yerinde asgari bir huzur ve refah düzeyi oluşturamazsak, hiç kimsenin kendi sınırları içinde güvenle yaşamayı sürdüremeyeceğini bilmeliyiz.

Değerli delegeler;

Terör örgütlerinin hepsi tüm güçlerini silahlı eylemlerinden almıyor, bazıları daha karmaşık, daha gizli, daha aldatıcı yöntemler kullanıyor. Ülkemizde 15 Temmuz 2016 gecesi darbe girişimine kalkışıp 251 vatandaşımızı şehit eden, 2193 vatandaşımızı yaralayan FETÖ, işte böyle bir terör örgütüdür. Peki, bunun lideri şu anda nerededir, bunun başı nerededir? Bunun başı şu anda, evet, Amerika'da Pensilvanya'dadır. 400 dönümlük bir arazide şu anda yaşamakta ve buradan dünyanın 160 ülkesine terör ihraç etmektedir.

Bu örgüt, faaliyetlerini eğitim gibi, yardımlaşma gibi, diyalog gibi parıltılı kavramların ardına saklanarak sivil toplum örgütü veya ticari kuruluş görünümünde sürdürmektedir. Ülkemizde 40 yıl boyunca işte bu aldatmacayla gelişen, büyüyen terör örgütü, kendini yeteri kadar güçlü hissedince gerçek yüzünü göstermiştir. Önce emniyet ve yargı kurumlarımız içindeki, ardından da Silahlı Kuvvetlerimize sızdırdığı elemanları aracılığıyla ardı ardına darbe teşebbüsleri başlatmıştır. Bu örgüt zaman içinde ülkemizde sahip olduğu ekonomik ve bürokratik gücü devletle birlikte siyaseti ve toplumu kontrol altına almak için kullanmaya kalkmıştır.

Milletimizin desteğiyle son 5 yılda yürüttüğümüz kararlı mücadele sayesinde FETÖ'yü ülkemizde büyük ölçüde tasfiye ettik. Şimdi bu terör örgütünün dünyanın dört bir yanında benzer faaliyetler yürüttüğünü görüyoruz. Türkiye'nin ikazlarına kulak veren, tecrübelerinden ders alan ülkeler birer birer bu örgütü deşifre ediyor ve topraklarından kovuyor. Buna karşılık ne yazık ki dost bildiğimiz birçok ülke bunları bize vermemekte ısrar ediyorlar. Tabii ki hala tehlikenin farkına varmamış olanlar bunun bedelini de ağır ödeyecekler.

Mesela, FETÖ terör örgütünün Amerika'nın 27 eyaletinde sadece charter school'lar aracılığıyla devlet bütçesinden yılda aldığı para 763 milyon dolardır, kaynak buradan geliyor. Bu rakama örgütün her türlü kara para aklama işine karışan ticari kuruluşlarının ve gizli gündemleri olan sivil toplum örgütü görünümlü diğer yapılarının gelirleri dahil değildir. Buradan tüm dünya ülkelerini, canım yandığı için açık söylüyorum, FETÖ terör örgütüne karşı dikkatli olmaya ve harekete geçmeye davet ediyorum. Silahlı terör örgütleri ve eli kanlı rejimler konusunda sergilediğimiz dayanışmayı, bu sinsi örgüt için de göstermeliyiz. İsteyen her ülkeyle bu konudaki tecrübelerimizi ve elimizdeki bilgileri paylaşmaya hazırız.

Değerli delegeler; ticaret savaşları her dönemde insanlığa zarar vermiştir, bugün de böyle bir sürecin eşiğinde, hatta içindeyiz. Ticari anlaşmaların keyfi bir şekilde iptal edilmesi, korumacı politikaların yaygınlaştırılması ve ekonomik yaptırımların silah gibi kullanılması karşısında hiçbirimiz sessiz kalamayız. Bu çarpık gelişmelerin zararı eninde sonunda her ülkeye dokunacaktır. Dünya ticaret düzeninin tek taraflı kararlarla bozulmasına engel olmak için hep birlikte çalışmalıyız.

Birleşmiş Milletler'in 2030 küresel kalkınma hedeflerinin başarısı için çalışmamız gereken bir dönemde, dünyanın yeni bir ekonomik kırılma yaşamasını hiç kimse istemez. Kaos çıkarmak kolay, düzeni sağlamak zordur. Bugün bazı ülkeler ısrarla kaos çıkarmaya çalışıyor. Merhametin, vicdanın, hukukun, hakkaniyetin, umudun kaybolduğu bir dünya düzeni kadar büyük tehlike yoktur, şu anda hep birlikte böyle bir tehlikeyle karşı karşıyayız.

Türkiye, ticaretin de, insan dolaşımının da serbest olmasından yanadır. Bu konularda yaşanan her geriye gidiş bizi olumsuz etkiliyor. Üstelik bu tutumun tehdit diliyle, dayatmayla, ikili ilişkilerin geçmişinin tümünden yok sayılmasıyla ortaya konması üzüntümüzü daha da artırıyor. Biz sorunlarımızı eşit şartlarda yürütülecek yapıcı diyalogla çözmekten yanayız.

Her alanda olduğu gibi, ekonomi konusunda da sorumlu hareket edilmesini bekliyoruz. Dünya Ticaret Örgütü, G-20, İslam İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Birliği ile tesis ettiğimiz Gümrük Birliği gibi uluslararası platformlarda muhataplarımızla etkin, uyumlu ve yapıcı iş birliği içindeyiz. Türkiye olarak her zaman iş yaptığımız, iş birliği yaptığımız muhataplarımızla birlikte kazanmaktan yana olduğumuzu ifade ediyoruz. Hedef, kazan-kazan...

Bu samimi yaklaşımımız ortayken, ülkemize yönelik ithamları ve baskıları haksızlık olarak değerlendiriyoruz. Bizimle aynı perspektifi paylaşan ülkelerle ve kurumlarla beraber dünyanın içine çekilmeye çalışıldığı bu siyasi ve ekonomik kaosun üstesinden gelebileceğimize inanıyoruz. Bu konuda sizlerin desteğini bekliyoruz.

Sözlerime son vermeden iki hususu paylaşmak istiyorum: İlk olarak; Birleşmiş Milletler bünyesinde geleceğimiz olan gençlerimizle ilgili bir kuruluşa ihtiyaç bulunduğunu düşünüyoruz. Türkiye olarak Birleşmiş Milletler Gençlik Kuruluşunun bir an önce tesis edilmesini ve merkezinin de dünya tarihinin sembolü şehirlerden İstanbul olmasını teklif ediyoruz. İstanbul'da halen inşa edilmekte olan bir gençlik merkezini bu kuruluşumuza tahsis edebiliriz.

İkinci olarak; 2005 yılında ülkemizde düzenlenen Dünya Yaşlanma Zirvesinde 2019 yılı, 'Uluslararası Yaşlılık Yılı' olarak belirlenmişti. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Uluslararası Yaşlılık Ajansı ülkemizde kuruluyor ve 3'üncü Dünya Yaşlılık Kurultayı da

İstanbul'da yapılıyor. 10 Aralık'ta İstanbul'da gerçekleştirilecek bu kurultaya sizleri davet ediyoruz.

Bir kez daha 73. Genel Kurul çalışmalarının başarılı geçmesini diliyorum, insanlığın ortak parlamentosu olan bu çatı altında temsil edilen tüm ülkeleri ve halkları şahsım ve devletim adına sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Kalın sağlıcakla.

Документ 4

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kommersant Gazetesi'nde Yayımlanan Makalesi

15.01.2019

"Türkiye-Rusya iş birliği, Suriye krizinin çözümü için kritik önemde"

Suriye'de 2011 yılından beri devam eden ve yüz binlerce insanın hayatına mal olan iç savaş, Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgede bulunan askerlerini geri çekme kararıyla birlikte yeni bir aşamaya geçiyor. ABD Başkanı Sayın Donald Trump ile Aralık ayında yaptığım görüşmelerde, Türkiye'nin bu yeni süreçte Orta Doğu'da barış ve istikrarın yeniden tesis edilmesi için gereken adımları atmaya kararlı olduğunu ifade ettim. Bu itibarla Astana Süreci'ni birlikte başlattığımız Rusya Federasyonu ile yakın iş birliğimizi sürdürmek arzusundayız.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye'den çekilmesi, doğru yönde atılmış bir adımdır. Zira Suriye'de yaşanan kriz, ancak Suriye'nin yaralarının iyileşmesinden fayda, derinleşmesinden ise zarar görecektir. Bu anlamda Türkiye olarak komşumuzun toprak bütünlüğünü muhafaza edecek, Suriye toplumunun tamamının siyasi temsilini sağlayacak ve şiddet nedeniyle yerlerinden edilen insanların ülkelerine dönmesini sağlayacak bir siyasi çözümden yanayız. Bu hedeflere ulaşılması için Türkiye ve Rusya Federasyonu'nun iş birliği ve eş güdüm içerisinde olmaya devam etmesi gerekmektedir. Nitekim geçen yıl müzakere ettiğimiz İdlib Mutabakatı, birlikte çalışmamızın hem ülkelerimizin hem de Suriye halkının çıkarlarının korunması açısından büyük bir önemi haiz olduğunun en açık göstergesidir.

Öte yandan son haftalarda Amerika Birleşik Devletleri'nde faaliyet gösteren bazı yapıların, Suriye krizinin sona erdirilmesine katkıda bulunacak çekilme kararını engelleme gayreti içerisinde olduğuna şahit olduk. Türkiye açısından bu sürecin referans noktası, Sayın Trump ile gerçekleştirdiğim görüşmelerde ortaya çıkan anlaşma zeminidir. Öte yandan "Türkiye Kürtleri katledecek" veya "Kürt müttefiklerimizi yüzüstü bırakmayalım" gibi birtakım söylemlerin, Trump yönetimine baskı yapmak amacıyla dolaşıma sokulduğunu görüyoruz.

Öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin Suriye Kürtleriyle veya komşumuzun sınırları içerisinde yaşayan hiçbir kesimle sorunu olmadığını ifade etmek isterim. Amerika merkezli olarak dolaşıma sokulan mesnetsiz iddialar, gerçekleri değil, birtakım çıkar gruplarının bakış açısını yansıtmaktadır. Öte yandan ne ülkemizin ulusal güvenliğine tehdit oluşturan ne de Suriye'nin toprak bütünlüğüne tehdit oluşturan hiçbir unsurun varlığına tahammül etmeyeceğimizi açıkça ifade ettik, ediyoruz.

Amerika Birleşik Devletleri, son yıllarda PKK terör örgütünün Suriye uzantısı olan PYD/YPG teröristlerine silah ve eğitim desteği verdi. Bu stratejik açıdan ve ahlaken sorunlu adımlar, DEAŞ terör örgütüyle mücadele adı altında atıldı. ABD'nin bu yanlılığı, DEAŞ baskısı altında yaşayan Suriyelilerin bir başka terör örgütünün kontrolü altına girmesine neden oldu. Bir başka deyişle ABD, kuzuyu kurda emanet etti. Hatta uygulanan politikanın sorunlu

olması sebebiyle önce PKK-PYD bağlantısını kabul eden resmî internet siteleri sansürlendi, sonra da Suriye Demokratik Güçleri adı altında yeni bir sanal yapı kuruldu.

Bu yol haritasını oluşturan kesimler, bugün PYD/YPG ile ilgili gerçekleri uluslararası kamuoyundan gizlemeye devam ediyor. Öncelikle PKK'nın Suriye uzantısı, hiçbir zaman terörle mücadele konusunda samimi olmadı. Tam aksine, bazı ABD'li yetkilileri ikna ederek Suriye'nin kuzeyinde bir terör devleti kurma hedeflerini DEAŞ ile mücadele bahanesiyle gerçekleştirmeye kalkıştılar. Biz bu projeye cevabımızı, Zeytin Dalı Harekâtı'nı düzenleyip, örgütü Afrin bölgesinden çıkararak verdik. Önümüzdeki dönemde dost ve müttefiklerimizle birlikte komşumuzun toprak bütünlüğünü muhafaza etmek için gereken adımları atacağız.

Bugün Amerika'da bazı kesimlerin ısrarla göz ardı ettiği husus, bu örgütün Suriyeli Kürtleri temsil etmediği; tam aksine Kürt kökenli Suriye vatandaşlarına birçok kötülük yaptığıdır. Nitekim örgütün baskısından kaçan on binlerce Suriyeli Kürt'ün senelerdir Türkiye'de yaşamaları, bu durumun en somut göstergesidir. Dolayısıyla son haftalarda dolaşıma sokulan iddiaların gerçeklerle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Öte yandan 30 yılı aşkın süredir vatandaşlarımızı hedef alan bir terör örgütüyle ilgili ne yapılacağını kimseden öğrenecek, terörle mücadele etmek için kimsenin müsaadesini isteyecek değiliz. Koşullar olgunlaştığında Suriye topraklarından ülkemizi tehdit eden teröristleri hedef alma hakkımızı saklı tutuyoruz.

Son olarak Rusya Federasyonu ile birlikte Astana Süreci kapsamında elde ettiğimiz kazanımların ve siyasi çözüm yönünde kaydettiğimiz ilerlemenin bu süreçte akamete uğramasını istemiyoruz. Suriye'nin yeniden güven ve istikrara kavuşturulması ve yeniden inşası noktasında el birliğiyle çalışmak durumundayız. Terörün sona erdirilmesi, DEAŞ başta olmak üzere terör örgütlerinin yeniden ayağa kalkmasının engellenmesi ve dolayısıyla Suriye'nin dış müdahalelere kapatılmasının tek yolu budur.

Suriye konusunda Türkiye'nin pozisyonu çok açıktır. Güney sınırımızda yaşanan istikrarsızlığın ortadan kaldırılması, ancak dost ve müttefiklerimizle iş birliği ve eş güdüm içerisinde olmamızla mümkündür. Bu çerçevede hem DEAŞ hem de PKK terör örgütünün Suriye uzantısıyla kararlı bir mücadele etmek zorundayız. Bölgemizde yaşanan sorunlar, ancak kaderi bu coğrafyanın kaderine bağlı olan milletler tarafından kalıcı olarak çözülebilir. Artık gazete manşetlerine, sosyal medya kampanyalarına göre politika belirlemenin zamanı geçmiştir.

Suriye iç savaşının başlamasından itibaren Türkiye, bölgedeki insani kriz ve istikrarsızlıkla başa çıkmak için ne yapmayı düşündüğünü açıklayan tek ülke oldu. Aynı şekilde sözlerini tutan tek ülke olduk. Krizin başından itibaren bir yandan insani yardımlarımızı sürdürürken, diğer yandan meselenin ancak siyasi bir çözümü olabileceğini vurguladık. Bu çerçevede dost ve müttefiklerimizle birlikte terörle mücadeleyi destekleyecek, istikrarı tesis edecek ve barışı sağlayacak iş birliklerine hazırız.

Документ 5

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Büyükelçiler ile İftar Programında Yaptıkları Konuşma

10.05.2019

Merkez Karar ve Yönetim Kurulumuzun Kıymetli Üyeleri, Hanımefendiler,

Beyefendiler;

Sizleri şahsım ve milletim adına en kalbi duygularla selamlıyorum. Bu yılki iftar buluşmamıza hoş geldiniz.

Ramazan-ı Şerefın tüm dünyamıza huzur, barış ve esenlik getirmesini diliyorum. Maalesef bu yıl da Ramazan'a buruk duygularla girdik. Geçtiğimiz iki ayda dünyanın dört bir yanında terör saldırıyla hep birlikte sarsıldık. Yükselen hoşgörüsüzlük, aşırıılık, şiddet ve terör dünyanın her köşesinde kendini hissettiriyor, popülist ve aşırıılık yanlısı akımlar her yerde güç kazanmaya devam ediyor. Irkçılık, ayrımcılık, yabancı karşıtılığı ve İslam düşmanlığı gibi habis ideolojiler bireyleri ve toplumları birbirinden uzaklaştırıyor. Özellikle Yeni Zelenda ve Sri Lanka'da yaşanan saldırılar, terörün ve nefretin ulaştığı noktayı açıkça gözler önüne sermiş durumda.

Türkiye uzun yıllardır terörden büyük acılar çekmiş, terörle mücadelede önemli birikim sağlamış bir ülkedir. Bunun için terörle ve onun ayrılmaz bir parçası olarak gördüğümüz radikalleşmeyle mücadelede dünyayı harekete geçirmek için yoğun çaba içindeyiz. Son olarak Yeni Zelenda'daki terör saldırılarının ardından Müslümanlara karşı nefret ve tahammülsüzlükle mücadele konusunda Zirve Dönem Başkan olarak İslam İşbirliği Teşkilatı'nı dışişleri bakanları düzeyinde topladık. Toplantı sonunda açıkladığımız bildiriyle Birleşmiş Milletler ile diğer uluslararası ve bölgesel örgütlere 15 Mart'ın İslamofobiye karşı uluslararası dayanışma günü olarak kabul edilmesi çağrısında bulunduk. Bu çağrımızın hayata geçmesi için ülkelerinizin desteğini bekliyoruz.

Ayrıca, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nu da toplantıya çağırdık ve bu konudaki kararın kabulüne öncülük ettik.

Tüm çabalarımıza rağmen terör ve yükselen aşırı akımlarla mücadeledeki çiftçe standartlı yaklaşımın devam ettiğini görüyoruz. PKK, YPG terör örgütüne Avrupa'nın dört bir yanında müsamaha gösteriliyor, hatta her türlü destek veriliyor. Diğer yandan, FETÖ terör örgütünün elebaşı ve mensupları Amerika'da bir malikanede rahatça hayatlarını sürdürebiliyor.

Terör eylemleri için terörizm, bunların failleri için de terörist ifadesini kullanmaktan dahi imtina eden, kaçınan ülkeler biliyoruz.

DEAŞ'la mücadelesinde ülkemize yeterince destek vermeyenler, sığınmacılar konusunda da tüm yükü üzerimize yıkmışlardır. Giderek yoğunlaşan ırkçı, ayrımcı, İslam karşıtı saldırılar karşısında tutarlı ve güçlü tepki gösterilmesi, tehlikeyi daha da büyütüyor. Haksız muamele,

önyargılı yaklaşımlar, basmakalıp genellemeler, ayrımcılık, hoşgörüsüzlük ve nefret söylemlerinin küresel düzeyde en büyük mağduru Müslümanlardır. İslam karşıtı fikirlerin önünü kesmek için öncelikle bunların destekçilerinden hesap sorulması şarttır.

Bugün Suriye'nin kuzeyindeki terör örgütlerine onbinlerce tır silah, araç-gereç ücretsiz olarak verilmektedir ve şu anda biz onlarla mücadele veriyoruz. Ve sığınaklar, barınaklar, tüneller vesaire, bütün bunlar Suriye'nin kuzeyinde yeraltında açılmış durumda, bunlarla mücadele veriyoruz. Bu tür eylemler bireysel görülerek veyahut da bunlar terör örgütü değil, sıradan örgütler denilerek geçiştirilemez. Aksi takdirde yakın bir gelecekte dünyamız hiç kimsenin güvende olmadığı, huzurlu yaşamadığı bir yer haline dönüşmeye mahkumdur.

Değerli Dostlar,

Dünyanın farklı yerlerinde bölgesel ve insani krizlerin hem sayısı, hem de şiddeti artıyor. Yemen, Libya, Afganistan, Somali, Myanmar'da yaşanan acılar bir türlü dindirilemedi. Yasadışı göç, insan ticareti, sınır aşan suçlar gibi tehditler büyümeye devam ediyor. Türkiye, bu krizlerden doğrudan etkilenen ülkelerden biridir. Bunun için kriz yönetimi dış politikamızda öncelikli bir yere sahiptir.

Hemen yanı başımızdaki Suriye'de ülke nüfusunun yarısını yerinden eden ve yaklaşık bir milyon insanın hayatına mal olan savaş sekizinci yılını geride bıraktı. Uzun yıllar çözüm yolunda adım atılmayan Suriye krizini sona erdirmek amacıyla hem Cenevre sürecine, hem de Astana mekanizmasına biz katkıda bulunuyoruz. Sadece bunlarla kalmayıp, sahada inisiyatif de aldık. Bugüne kadar Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı harekâtlarımızla toplamda 4 bin kilometrekarelik bir alanı teröristlerden temizleyerek bölge halkını zulümden kurtardık. Oluşturduğumuz güvenli bölgelere 320 binden fazla Suriyeli kardeşimiz gönüllü olarak döndü.

İnşallah yakında Suriye'nin sınırlarımız boyunca uzanan diğer bölgelerini de teröristlerden temizleyecek ve ülkemizde yaşayan dört milyona yakın sığınmacının huzur içinde evlerine dönebilmelerine imkân sağlayacağız.

Bölgemizin kanayan yarası Filistin sorununun nasıl daha da karmaşık bir hale getirildiğini hep birlikte takip ediyoruz değil mi? Son iki yılda Kudüs'le ilgili uluslararası hukuka aykırı ve kutsal değerleri hiçe sayan pek çok adım atıldı. Bunlar yetmediği gibi, şimdi de mübarek Ramazan ayının hemen öncesinde Gazze'ye yönelik masum insanların hayatına kasteden, ayırım gözetmeyen saldırılar gerçekleştiriliyor. İsrail'in yönetimi Gazze'de işlediği cinayetlerin gündeme gelmemesi için bizim medya kuruluşlarımızın da arasında bulunduğu basın yayın organlarını bombalamaktan çekinmiyor. Basın özgürlüğü konusunda sözüm ona hassasiyet sahibi ülkeler ve kuruluşlar ise, bu saldırılar karşısında hiçbir tepki göstermedi, göstermiyor.

Öte yandan, Filistin meselesinde iki devletli çözüm anlayışına zarar verecek tüm girişimlere karşıyız. İslam İşbirliği Teşkilatı Zirve Dönem Başkanlığımız döneminde gerçekleştirdiğimiz iki olağanüstü zirveyle bu konuda tüm dünyaya mesajlarımızı verdik. Tüm ülkeleri Filistin ve Kudüs konusunda daha duyarlı davranmaya ve etkin tavırlar ortaya koymaya davet ediyoruz.

Ortadoğu ve Avrupa'nın müşterek uzantısı olan Doğu Akdeniz'de de huzur ve güvenliğin tesisi için çalışıyoruz. Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'de istikrar ancak Türkiye'nin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hak ve çıkarlarının gözetilmesiyle mümkündür. Bu bölgede yapılmaya

çalışılan oldu-bitti'lere göz yummayacağımızı ilgili tüm tarafların gördüğüne inanıyorum. Biz, tüm sorunlarımız gibi bu konuyu da karşılıklı görüşme, diyalog ve iş birliği yoluyla çözmek istiyoruz.

Değerli Arkadaşlar,

Ortak hedefimiz olması gereken uluslararası iş birliği kültürü giderek yerini jeopolitik, ama geleneksel jeopolitik güç mücadelelerine bırakıyor. Birçok bölge ve ülke vekalet savaşları üzerinden farklı güç odaklarının karşı karşıya gelişlerine sahne oluyor. Ortak çıkarların gözetilmesi yerine, tek taraflı dayatmaları öne çıkartan politikaların revaç bulmasından endişe duyuyoruz. Korumacı tedbirler, ticaret savaşları, kur savaşları, ekonomik yaptırımlar ve yaygın şekilde kullanılan tehdit dili devletlerarasındaki ilişkileri zehirliyor.

Su, enerji ve gıda gibi doğal kaynaklar ile ulaştırma ve haberleşme yollarının kontrolündeki rekabet giderek sertleşiyor. Artan yoksulluk, yasadışı göç ve iklim değişikliği gibi sorunlar mevcut durumu daha da karmaşık hale sokuyor. Bu tür sorunların ağırlıklı olarak Müslüman coğrafyayı etkilemesi ise başlı başına üzerinde durulması gereken bir konudur. Sevgi, barış ve hoşgörüyü esas alan İslam dininin bugün çatışmalar ve diğer sorunlarla anılmasını üzüntüyle karşılıyoruz.

Buna karşılık, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi başta olmak üzere, uluslararası kuruluşlar insanlığı ilgilendiren sorunlara etkin çözüm sunamadıkları için inandırıcılıklarını da yitiriyorlar. Uluslararası kurumlar veya uluslararası kurumsal yapıların acil ve kapsamlı reform ihtiyacı her geçen gün daha önemli hale geliyor.

Türkiye olarak insanlığın ortak sorunlarına adil ve sürdürülebilir çözümler getirilmesi gerektiği anlayışımızı dünya beşten büyüktür diyerek her fırsatta ifade ettik, ifade ediyoruz. Maalesef bu çağrımıza henüz yeteri kadar güçlü cevaplar alamadık, çünkü birilerinin işlerine bunlar gelmiyor, yakaladıkları gücü, kuvveti ellerinden kaçırmak istemiyorlar. Zira biz, haklı olan güçlüdür diyoruz, güçlü olan haklıdır demiyoruz, farkımız burada.

Küreselleşmeyle dünyanın küçüldüğü söylenirken, toplumlar arasındaki kutuplaşma sürekli artıyor. Tüm bu tespitler Türkiye olarak izlediğimiz girişimci ve insani dış politikamızın çıkış noktasını oluşturuyor. Bu yaklaşımın ne kadar doğru ve isabetli olduğunu yaşanan her hadise bize bir kez daha gösteriyor.

Sahip olduğumuz potansiyeli tüm unsurlarıyla dostlarımızla birlikte kullanmak istiyoruz. İnsani yardımların milli gelire oranı açısından dünyada ilk sıralarda yer alıyoruz. Dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundayız. Müttefiklerimizle ilişkilerimizi, müttefikliğin ruhuna yakışır şekilde ilerletmek istiyoruz.

Biz NATO üyesiyiz, öyleyse diğer NATO üyelerinin bize yanlış yapmalarını bizim kabullenmemiz mümkün değil. Zira hem NATO üyesi olacaksınız, NATO'da stratejik ortak olacaksınız, ondan sonra size yaptırım konuşulacak. Bu anlaşılabilir bir şey değil, böyle ortaklık olmaz. Güvenlik politikamızın en önemli dayanağı olan NATO ittifakına 60 yılı aşkın süredir son derece önemli katkılar sunuyoruz. Aidatsa bütün ödemelerini Amerika'dan sonra ikinci, bilemedin üçüncü sırada yapan biziz ve bu konularda bayağı hassasız. Ve bütün bunlarla beraber, NATO'da nerede ülkemize, askerimize, ordumuza bir görev verildiyse bunu dört dörtlük yerine getiren yine biziz.

Avrupa Birliği üyeliği bizim için başından beri stratejik bir dış politika hedefi oldu, olmayı da sürdürmekte, ama Avrupa Birliği hala bize alım atıyor. Bunlar tabi katlanılabilir bir Şey değil. Bu konuda Şu anda salonumuzda bulunan bütün Avrupa Birliği üyesi ülkelerin büyükelilerine de bunu özellikle hatırlatmak istiyorum. Dün yaptığımız Reform Eylem Grubu Toplantısıyla bu konudaki kararlılığımızı bir kez daha ifade ettim.

Uzak veya yakın demeden tüm ülkelerle ilişkiler geliştiriyoruz. Afrika'ya, Latin Amerika'ya ve Asya'ya yönelik açılım politikalarımızda tüm dünya ile ilişkilerimizi geliştirmeyi hedefliyoruz. Düşmanı azaltma, dostu artırma politikamızdır bu. Tarihi, kültürel ve gönül bağlarımızın bulunduğu coğrafyaların hiçbirine kayıtsız değiliz. Bugün dünyada 242 dış temsilciliğe sahip bir ülke konumundayız. Bunları birbirinin alternatifini değil, tamamlayıcısı olarak görüyoruz.

Saygıdeğer Büyükelçiler,

Kıymetli Misafirler,

Karşılıklı anlayışı, hoşgörü ve samimiyet sorunların çözümünün temel şartıdır. Bunun bireyler arasında olduğu kadar ülkeler arasında da mümkün olduğuna yürekten inanıyorum. Bu gerçeği dış politika yaklaşımlarımızın temelini koyduğumuz oranda uluslararası alandaki sorunların çözümünde ilerleme kaydedebiliriz. Siz kıymetli dostlarımızla işte bu anlayış zemininde buluşarak birlikte çalışmaya hazırız. Ve siz büyükelilerimiz Türkiye'de misafir olarak kalmıyorsunuz, sizler burada aslında kendi evlerinizde kalıyorsunuz ve buradaki dayanışmamız bizim çok ama çok çok önemli. Türkiye, sözüne ve dostluğuna güvenilir bir ülkedir. Bizim tek istediğimiz, dostumuz olduğunu söyleyenlerin dostluğunu, müttefikimiz olduğunu ifade edenlerin müttefikliğini görmektir. En çok üzüldüğümüz ve tahammül edemediğimiz husus, yüzümüze başka konuşulması, arkamızdan başka iş çevrilmesidir. Bir kez daha altını çizerek belirtiyorum, Türkiye sizlerin her birinin dostudur, öyle olmak ve öyle muamele görmek istemektedir.

Biz de AK Parti olarak yurt dışındaki dost ve kardeş toplumlar yanında partilerle de ilişkilerimizi geliştirecek adımlar atıyoruz, sizler de ülkenizde. Biz bir merkez partiyiz, dolayısıyla ülkelerinizin merkez partileri olabilir, bunun dışında merkez parti olmamız şart değil, biz merkez sağ veya merkez sol, eğer partimizin umdelerini, ilkelerini kabullenir, bizimle bu noktada ortak çalışma içerisine girmek isteyenler olurlarsa onlarla da müşterek çalışmaları rahatlıkla yaparız ve bütün politikalarımızı onlarla paylaşırız.

Bu düşüncelerle bir kez daha Ramazan ayının İşlam alemi ve tüm insanlık için daha huzurlu bir geleceğin müjdesi olmasını temenni ediyorum.

İftar soframızı şereflendirdiğiniz için her birinize şahsım, tüm partili arkadaşlarım, partim adına ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın makalesi ve söylemleri ile ilgili sorular:

- 1- Türkiye Cumhuriyeti'nin terör örgütlerine karşı giriştiği mücadeleleri anlatınız.
- 2- Türkiye'nin insani yardım ve mülteciler ile ilgili politikalarını anlatınız.
- 3- Türkiye Cumhuriyeti'ni Suriye politikası nedir ve ne gibi roller üstlenmiştir?
- 4- Türkiye Cumhuriyeti'nin İsrail-Filistin arasındaki sorunlara karşı tutumu ve önerileri nelerdir?
- 5- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 'dünya beşten büyüktür' vizyonu nedir; bu söyleme dayandırdığı sebepler ve öneriler nelerdir?
- 6-Türkiye'nin Rusya Federasyonu ile Suriye sorunu konusunda paylaştıkları roller nelerdir?
- 7- Türkiye'nin Kıbrıs adası politikası nedir?

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Dışişleri Bakanlığının Çalışma İlkeleri, Görevleri ve Yetkileri

(Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde düzenlenen şekliyle)

a) Bölgesinde ve dünyada barışçıl, adil ve kalkınmaya imkan tanıyan bir ortamın kalıcı şekilde tesisi ve güçlendirilmesi,

b) Ulusal hak ve çıkarların savunulması ve korunması,

c) Her türlü toplumsal yaşamın temelini oluşturan insan haklarının ve demokratik değerlerin savunulması ve ileriye götürülmesi; dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle yapılan her türlü ayrımcılık ile mücadele edilmesi,

ç) İnsanlığın kültürel mirasının, çevrenin ve yerkürenin doğal yaşam alanlarının korunması,

d) Uluslararası hukukun ve ona olan saygının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.

Dışişleri Bakanlığının Görev ve Yetkileri

(Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde düzenlenen şekliyle)

a) Türkiye Cumhuriyetinin dış politikasının tespiti için hazırlık çalışmaları yapmak ve tekliflerde bulunmak, Cumhurbaşkanı tarafından tayin ve tespit edilen hedef ve esaslara göre dış politikayı uygulamak ve koordine etmek,

b) Türkiye Cumhuriyetini ve Cumhurbaşkanı'yı yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlar nezdinde yetkili makam olarak temsil etmek, yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla temas ve müzakereleri ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak suretiyle yürütmek, Türkiye Cumhuriyetinin dış ilişkilerini tüm boyutlarıyla ve ilgili kurum ve kuruluşlarla

işbirliğinde bulunmak suretiyle tesis etmek, yürütmek, yönlendirmek, geliştirmek ve ülkenin çıkarlarını korumak,

c) Devlet organlarının uluslararası temaslarının yürütülmesinde bu organlara yardımcı olmak,

ç) 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca dış politika ile bağlantılı olarak yurtdışında yürütülen faaliyetlerin Cumhurbaşkanınca saptanan dış politikaya uygunluğunu gözetmek, bu faaliyetleri koordine etmek ve bunlara katılım sağlamak,

d) Cumhurbaşkanını dış dünyadaki gelişmeler ve değişen şartlar konusunda bilgilendirmek,

e) Türkiye Cumhuriyeti hakkında yurtdışında bilgilendirici faaliyetler yürütmek,

f) Yurtdışında yaşayan vatandaşların hak ve menfaatlerini korumak ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yürütmek, ülke dışındaki vatandaşlara ve Türkiye Cumhuriyeti uyrukluğunu taşıyan tüzel kişilere destek, yardım ve konsolosluk himayesi sağlamak,

g) Milletlerarası Andlaşmalara ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çerçevesinde, diğer devletlerle ve uluslararası kuruluşlarla akdedilen andlaşmalara ilişkin temas, müzakere, yetki belgesi, imza, onay ve tescil süreçlerini ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde yürütmek, bu andlaşmaları veya tescil edilmiş kopyalarını muhafaza etmek ve sicillerini tutmak, andlaşma taslaklarının mevzuata uygunluğunu incelemek ve görüş bildirmek,

ğ) Uluslararası hukukun ve uluslararası hukuk içtihadının gelişimine yönelik süreçleri takip etmek ve bu süreçlere iştirak etmek,

h) Türkiye Cumhuriyetinin tarafı olduğu siyasi nitelikli uluslararası davaları ve Adalet Bakanlığı ile işbirliği yapmak suretiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesindeki davaları ikame ve takip etmek,

1) Türkiye Cumhuriyetini temsil yetkisine sahip olarak Cumhurbaşkanı kararı ile belli bir geçici görevle görevlendirilen temsilciler ve temsil heyetlerine Türkiye Cumhuriyetini bağlayan hususlarda Cumhurbaşkanının talimatlarını iletmek, bu temsilci ve temsil heyetlerinin ihtisasa dair hususlarda ihtiyaç duyacakları talimatları ilgili bakanlıklar ile istişare suretiyle tespit edip onlara iletmek, heyetlerin başkanları diğer bakanlıklardan ise bu heyetlerde temsilci bulundurmak,

i) Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yurtdışı teşkilatı kurulması ve dış temsilcilik açılması konusunda görüş bildirmek,

j) Mali, iktisadi ve diğer teknik konularda ilgili kurum ve kuruluşlarca yürütülmesi gereken veya statülerinde, üyelerinin ve ortaklarının belirli bakanlık veya merci vasıtasıyla işlem yapacağı belirtilen uluslararası kuruluşlarla yürütülen dış temas ve müzakerelerin dış politikaya uygun olarak yürütülmesini gözetmek, gerekirse bunlara katılmak,

k) Diplomasi ve konsolosluk ilişkilerinin yürütülmesi ile bağlantılı olarak uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan iş ve görevleri yerine getirmek,

l) Uluslararası kuruluşlarla işbirliğini geliştirmek,

m) 1173 sayılı Kanun çerçevesinde ve Cumhurbaşkanının politikaları doğrultusunda Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanmasına yönelik yapılacak çalışmaların yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu ile üyelik sonrası çalışmaların koordinasyonunu yürütmek,

n) Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yapmak.

Türkiye'nin Girişimci ve İnsani Dış Politikası

Dünya sahnesinde dalgalanmaların ve belirsizliklerin yaşandığı bir dönemde, politikalarımız süregelen değişime uyum sağlamakta ve çevremizdeki dinamikleri barış, refah ve istikrar yönünde şekillendirmeye çaba harcamaktadır. Çabalarımızın odağında ise insan vardır. Köklü değişimlerin yaşandığı belirsizliklerle dolu bir dünyada ve kırılmalı bir siyasi, ekonomik coğrafyada inisiyatif almayı bilen, Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle milletimizin girişimci ruhunu ve insani değerlerini yansıtan bir dış politika izlemekte; Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk tarafından belirlenen "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesi doğrultusunda, Sayın Bakanımızın ifadesiyle "Girişimci ve İnsani Dış Politika" anlayışını uygulamaktayız.

Köklü bir devlet ve demokrasi geleneğine sahip olan Türkiye, merkezi coğrafi konumu, derin tarihi tecrübesi, genç ve eğitimli nüfusu, güçlü kurumları ve dinamik ekonomisinden güç almaktadır. Türk dış politikası, birbirini tamamlayan çok sayıda siyasi, ekonomik, insani ve kültürel işbirliği araçlarından istifade etmekte ve küresel ölçekte düşünen ancak dünyanın her köşesinde yerel düzeyde etkinlik gösteren bir diplomasi uygulamaktadır.

Toplamda 242 diplomatik ve konsüler misyonu ile Türkiye, dünya çapında en büyük beşinci küresel temsil ağına sahip hale gelmiştir.

Türkiye, NATO ve G20 üyesi, AB aday ülkesi olup, uluslararası kuruluşlara ilaveten 25 ülke ile mevcut Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi mekanizmaları, ayrıca üçlü veya daha çok üyeli bölgesel oluşumlar ve 20 Serbest Ticaret Anlaşmasıyla geniş bir işbirliği ağına sahiptir. Balkanlar, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Güney Kafkasya, Güney Asya ve Orta Asya'daki ülkelerle yakın bağlarını muhafaza etmektedir. Teknolojinin mesafeleri giderek kısalttığı bir dünyada Türkiye, Afrika Ortaklık Politikasını, Asya-Pasifik ve Latin Amerika ile Karayipler'e yönelik Açılım Politikalarını derinleştirmektedir.

Türkiye, mevcut stratejik ilişkilerini güçlendirmeyi ve yenilerini geliştirmeyi amaç edinmiştir. NATO müttefikleri ABD ile stratejik bir ortaklığa sahiptir ve Avrupa'nın güvenliği ve refahı için transatlantik bağları hayati önemde görmektedir.

NATO'nun etkin bir üyesi olan Türkiye, Kuzey Atlantik İttifakına ve İttifakın "Güvenliğin Bölünmezliği" temel ilkesine önemli katkılarda bulunmakta olup, İttifakın operasyonlarına en fazla destek sağlayan ilk beş ülkeden biridir.

Türkiye, hem AB hem kendisi için fayda sağlayacağını vurguladığı Avrupa Birliği üyeliği hedefine bağlıdır. Avrupa'yı da etkileyen birçok soruna çözüm bulma çabalarına etkin olarak katkıda bulunmaktadır. Türkiye, Avrupa'nın ve neredeyse tüm Avrupa kurumlarının bir parçası olup, kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve diğer pek çok kuruluş dâhildir.

Terörizm ve aşırıcılık yanlısı eğilimler, dünya çapında tehlikeli bir yoğunluğa ulaşmıştır. Terörist gruplar, uluslararası barışı ve güvenliği tehdit etmektedir. Terör, insanlığa karşı bir suçtur ve herhangi bir ırk, etnik grup, inanç ya da coğrafya ile ilişkilendirilemez. Terör, küresel bir felakettir ve küresel mücadele ve dayanışma gerektirmektedir. Türkiye, hangi örgüt tarafından hangi gerekçeyle uygulanırsa uygulansın terörizmle etkin şekilde mücadele etmektedir.

Küresel sorunların çözümü işbirliği ve etkin çoktarafılık temelindeki ortak çabalara bağlıdır. Bu gerçek Türkiye'nin çoktaraflı forumlarda yürüttüğü diplomasiyi yönlendirmektedir. Kuruluşundan bu yana G20'nin etkin bir üyesi olan ve 2015 yılında G20 Dönem Başkanlığını yürüten Türkiye, G20'de kapsayıcı ekonomik büyüme ve adaletli bölüşüm de dâhil olmak üzere insani kalkınma boyutunu ön plana çıkartmaktadır. Türkiye, BM Güvenlik Konseyi'nde 2009-2010 döneminde görev yaparak küresel barış, istikrar ve güvenliğe yapıcı katkılarda bulunmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından ortaya konulan "Dünya Beşten Büyüktür" ilkesiyle Türkiye, BM ve BM Güvenlik Konseyi'nin günümüzün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde reforma tabi tutulmasını savunmaktadır.

Çatışmaların çözümü ve arabuluculuk alanında öncü bir role sahip olan Türkiye, BM, AGİT ve İİT'de arabuluculuk ile ilgili dostlar/temas gruplarının aynı zamanda eş-başkanı olan tek ülkedir. Türkiye ayrıca arabuluculuk alanında düşünce ortamına katkıda bulunan İstanbul Arabuluculuk Konferanslarını ve kapasite inşasını hedefleyen "Barış için Arabuluculuk" Sertifika Programını düzenlemektedir.

İnsanlık günümüzde terör, etnik ve dini nefret, ayrımcılık, aşırılık, yabancı düşmanlığı, İslam karşıtlığı ve diğer dışlayıcı yaklaşımlar gibi çeşitli sorunlardan muzdariptir. Türkiye, bu sorunları ele alırken şeffaflığa, çeşitliliğe, iletişime ve kapsayıcı politikalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Çatışmalar insanlığa büyük ve kapsamlı bir maliyet yaratmaktadır.

Türkiye, farklı kültürler ve dinler arasında karşılıklı saygı ve ortak değerleri teşvik etmeye yönelik çabalarda da öncü rol üstlenmiştir. Türkiye ve İspanya'nın ortaklığında başlatılan BM Medeniyetler İttifakı girişimi, sözde “medeniyetler çatışması” tezlerine sağduyulu bir yanıt teşkil etmektedir.

Bölgesel sorunlarda bölgesel sahiplenme ve çözümleri savunan Türkiye, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ), Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) gibi çeşitli bölgesel örgütlerin ve girişimlerin de kurucu üyesidir. İstikrarlı bir Afganistan hedefini desteklemek üzere bölgesel işbirliğini kurumsallaştıran "Asya'nın Kalbi-İstanbul Süreci"nin oluşumunda ülkemiz öncü rol oynamıştır.

İİT, Gelişen Sekiz Ülke (D-8), Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi ve MIKTA'nın (Meksika, Endonezya, Kore, Türkiye ve Avustralya) etkin üyesi olan Türkiye, halihazırda Asya'nın Kalbi-İstanbul Süreci eş-başkanlığını, Asya Parlamenter Asamblesi, Akdeniz için Birlik Parlamenter Asamblesi ve D-8 dönem başkanlığını yürütmektedir.

İnsanı odakta gören devlet geleneğimiz, kalkınma ve insani yardımlar alanında da girişimci bir anlayışla çalışmamızı gerektirmektedir. Türkiye, 2017 yılında yaptığı 7,2 milyar ABD Doları tutarındaki insani yardımla, kişi başına düşen insani harcama oranına göre dünyanın en cömert ülkesi olarak dünyada ilk sırayı almıştır. Türkiye, kendi ülkelerindeki yıkımdan kaçmak zorunda kalan 3,6 milyonu aşkın Suriyeliye evsahipliği yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre Türkiye, dünyada en fazla sığınmacıya evsahipliği yapan ülkedir. Suriyelilere her türlü hizmet ve yardım sağlamak için günümüze kadar 33 milyar ABD Dolarını aşkın ulusal harcama yapılmıştır. İlk Dünya İnsani Zirvesi Mayıs 2016'da İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Enerji hatlarının merkezi ve transit ülkesi konumundaki Türkiye, Avrupa'nın ve dünyanın enerji güvenliğinde hayati bir rol oynamaktadır.

2023 yılında Türkiye Cumhuriyeti 100. yıldönümünü gururla kutlayacaktır. Cumhurbaşkanlığı Hükümetimizce belirlenen somut hedeflerin gerçekleştirilmesi, yalnızca yurttaki barış ve refahın standartlarını yükseltmekle kalmayıp, aynı zamanda Türkiye'nin kendi coğrafyasına ve ötesine yaptığı katkıları da güçlendirecektir. Bölgemizin zafiyetler ve çatışmalarla değil, canlı bir sürdürülebilir kalkınma ve barış gündemiyle yoğrulması temel bir

hedefimizdir. Türkiye'nin girişimci ve insani dış politikası bu anlayışla yürütülmekte olup, ulusal çıkarlarımızı güvence altına almaya devam ederken, eşzamanlı olarak insanlığın ortak hedeflerine de katkıda bulunmaktadır.

- **Avrupa Ülkeleri ile İlişkiler**

Geçtiğimiz yüzyılda iki Dünya Savaşı ile sarsılan, SSCB'nin dağılmasıyla Soğuk Savaş döneminin geride bırakılmasının ardından, Almanya'nın birleşmesi, Doğu Bloku ülkelerinin önemli bölümünün Avrupa Birliği (AB) üyesi olmaları gibi belirleyici gelişmelere sahne olan Avrupa'nın, değişim, dönüşüm ve yeniden şekillenme süreci günümüzde de devam etmektedir. Kıtanın geleceğine de ışık tutan bu süreç, Avrupa'nın gelecekte küresel sistemdeki "başat güç"lerden biri olma niteliğini koruması ve pekiştirmesinin, Avrupa bütünleşmesinin başarısına bağlı olduğunu göstermektedir. Avrupa bütünleşmesinin sınav verdiği alanların başında küresel çapta ekonomik rekabet gücünün artırılması, 21. yüzyıl vizyonuna uygun anlamlı politikalar üretilmesi ve kültürel kapsayıcılığın sürdürülebilir olması gelmektedir.

ABD'nin büyük ekonomik gücünün yanında, başta Çin olmak üzere Uzakdoğu ve Latin Amerika'nın hızla büyük birer ekonomik güç haline gelmeleri ve Afrika kıtasının giderek yükselen bir eğilim göstermesi ve 2008 yılında başlayan ekonomik kriz Avrupa'yı ekonomik alanda zorlamıştır.

Yaklaşık 10 yıldır süren kriz ve belirsizlikten sonra, dünya ekonomisiyle paralel bir şekilde, Avro bölgesinde de ekonomik alanda daha iyimser bir hava esmektedir. Olumlu bir gelişme olarak, Avronun başlangıcından bu yana, üye ülkelerin büyüme oranları ilk kez birbirlerine çok yaklaşmıştır.

Büyümenin tüm ülkelere geri dönmesi Avrupa ülkelerinde ekonomilerinin durumu hakkında güven tazelenmesine yol açmıştır. Avrupa ekonomisi 5. toparlanma yılına girmiştir. 2017 yılı ilk yarısında Avro bölgesinde büyüme % 2,3 olmuştur. Tahminler, bu toparlanmanın 2018 yılında da devam edeceği yönündedir.

Diğer yandan önümüzdeki dönemde Avrupa ekonomilerinde beklenen pek çok meydan okumanın başında Brexit gelmektedir. Brexit'in yanısıra mevcut finansal kırılganlık ve zayıf yatırım iştahı Avrupa ülkelerinin büyüme oranlarında halen aşağı yönlü risk oluşturmaktadır.

Avrupa toplumunun ve siyasetinin biçimlenmesinde ekonomik kriz belirleyici bir rol oynamıştır. Avrupa ülkelerinde ekonomik kriz sırasında artmış olan işsizlik, göçmenlere bakış açısını da olumsuz bir çizgiye yöneltmiş, hoşgörüsüzlük, ötekileştirme ve ırkçılık genel olarak artış göstermiştir.

Türkiye, Avrupa'ya birçok artı değer getirmekte, coğrafi derinlik kazandırmakta, etnik, linguistik ve kültürel çeşitliliğini zenginleştirmektedir. Avrupa Konseyi, OECD, NATO, AGİT gibi uluslararası örgütlerde faal olarak yer alan Türkiye'nin stratejik hedefi AB'ye üyeliktir. Coğrafi ve kültürel mirasının sağladığı kazanımlar sayesinde yakın coğrafyasının ötesinde erişim gücüne sahip olan Türkiye, Avrupa'nın geçmişindeki varlığını geleceğinde AB üyeliğiyle pekiştirmek istemektedir. Bu süreç, AB'nin geleceğinin şekillendirilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Avrupa ülkeleriyle ikili siyasi ilişkilerimiz gelişmekte, ekonomik ve ticari işbirliğimiz güçlenmektedir. Türkiye'nin dış ticaretinde Avrupa ülkelerinin önemli bir payı vardır. Nitekim, ülkemizin 2017 yılı Ocak-Ekim döneminde gerçekleştirdiği dış ticaret hacminde Batı ve Orta Avrupa ülkelerinin payı %38,5'tir. Aynı dönemde, ülkemizin gerçekleştirdiği 129 milyar 34 milyon Dolar'lık toplam ihracatın 54 milyar 399 milyon Dolar'ı Batı ve Orta Avrupa ülkelerine yöneliktir. Bu ülkelerin toplam ihracatımızdaki payı % 42'dir.

Aynı dönemde 190 milyar 218 milyon Dolar'lık toplam ithalatımızın 68 milyar 761 milyon Dolar'ı Batı ve Orta Avrupa ülkelerinden gerçekleştirilmiştir. Bu ülkelerin toplam ithalatımızdaki payı % 36'dır.

Avrupa ülkelerinden gelen yabancı sermaye miktarı her geçen gün artmakta, özel sektörler arasında ortak projeler gerçekleştirilmekte, her yıl milyonlarca Avrupalı turist Türkiye'yi ziyaret etmektedir.

Avrupa'da yaşayan, sayıları beş milyonu aşkın Türk, yaşadıkları ülkeler ile Türkiye arasında kültürel bir köprü oluşturmaktadırlar. Bu ülkelerde yaşayan Türklerin kendi kültürel

kimliklerini koruyarak, yaşadıkları ülke toplumlarına entegrasyonu ve buldukları ülkelerin siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal yaşamında giderek daha ağırlıklı bir rol oynamaları teşvik edilmektedir.

Avrupa'nın bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçmekte olduğu bu dönemde Türkiye, vizyoner bakış açısıyla, uluslararası alandaki mevcut etkin konumunu sürdürerek, Avrupa ülkeleriyle ilişkilerini ve işbirliğini her alanda derinleştirmektedir.

- **Balkan Ülkeleri İle İlişkiler**

Balkanlar, coğrafi, siyasi ve ekonomik açıdan olduğu kadar, tarihi, kültürel ve insani bağlar bakımından da Türkiye için öncelik taşımaktadır. Coğrafi olarak Türkiye'nin Avrupa kıtasına uzantısını teşkil eden Balkanlar, Türk ulusunu şekillendiren tarihi süreçteki özel konumu, bölgesel bütünleşme ve tüm bölge ülkeleriyle paylaştığımız Avrupa Birliği üyelik hedefi bağlamında geleceğe dönük içerdiği potansiyel ile de büyük önemi haizdir.

Yugoslavya'nın dağılması ile Balkanlar'daki tüm dengeler sarsılmış ve bu süreçte ortaya çıkan istikrarsızlık uluslararası barış açısından tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Bölge, 1990'lı yıllarda tahripkâr savaflara ve etnik temizliğe sahne olmuş, bugünkü barış ve istikrar ortamı ancak uluslararası müdahale sonunda sağlanabilmiştir. Karadağ'ın 2006, Kosova'nın da 2008 yılında bağımsızlıklarını ilan etmeleri ile Balkanlarda yeni bağımsız devletlerin sınırları kesinlik kazanmıştır.

“Bölgesel sahiplenme” ve “kapsayıcılık” ilkeleri gözetilerek şekillendirilen Balkan politikamızın dört ana eksenini; üst düzeyli siyasi diyalog, herkes için güvenlik, azami ekonomik entegrasyon ve bölgedeki çok etnili, çok kültürlü, çok dinli toplumsal yapıların muhafazası teşkil etmektedir. Bölge ülkeleri arasında “ortak çıkar alanları” yaratılarak mevcut işbirliğinin hızlandırılması ve kapsamlı bir bölgesel entegrasyon sağlanması hedeflerimizin başında gelmektedir.

Bir bölge ülkesi sıfatıyla Türkiye, Balkan ülkeleri ile ikili ilişkilerine büyük önem atfetmekte ve bölge ülkelerinin tümüyle iyi ilişkiler sürdürmektedir. İkili ilişkilerimiz bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama prensipleri üzerine kurulmuş, tarihi bağlarımız ve iyi komşuluk ilkesi ışığında daha da gelişmiştir.

Türkiye ve Balkan ülkeleri halkları arasında tarihsel ve güçlü bağlar bulunmaktadır. Balkan ülkelerinde azınlık, soydaş ve akraba topluluklar, diğer yandan ise ülkemizde Balkan kökenli vatandaşlarımız yaşamaktadır. Bu nedenle, Balkanlar'da ortaya çıkan bunalımlar Türkiye'yi yakından etkileyebilmektedir. Balkanlar'da barış ve istikrarın korunması Türkiye için bu açıdan da hayati önem taşımaktadır.

Türkiye, Balkanlar'daki uluslararası mevcudiyetin özellikle Kosova ve Bosna-Hersek'te hem bu ülkelerin devlet yapılanmasının güçlendirilmesi hem de bölgesel istikrar açısından önemli ve gerekli olduğuna inanmakta, bu anlayışla Balkanlardaki tüm uluslararası mevcudiyet ve girişimlere katılmaktadır. Bosna-Hersek'te ve Kosova'da uluslararası mekanizmalara etkin desteğinin bir yansıması olarak Türkiye uluslararası askeri (KFOR ve EUFOR) ve sivil mevcudiyetlere (UNMIK, EULEX) asker ve emniyet personeli ile katkıda bulunmaktadır.

Buna paralel olarak, Türkiye bölgenin geleceğine en fazla katkıyı Balkan ülkelerinin sağlayabileceği inancında olup bu anlayışla Balkanlar'daki özgün işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi üzerinde de hassasiyetle durmaktadır.

Bu bağlamda, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ) bölgeden kaynaklanan yegane girişim olarak önem taşımaktadır. Türkiye'nin kurucu üyeleri arasında yer aldığı sözkonusu girişime üye olan ülke sayısı Slovenya ile birlikte 12'ye ulaşmıştır. Türkiye, Haziran 2009-Haziran 2010 tarihleri arasında üstlendiği GDAÜ Dönem Başkanlığı görevini başarıyla yerine getirmiş ve bölgesel sahiplenmenin en güzel örneklerinden birini sergilemiştir. Ülkemizin ön almasıyla, GDAÜ içindeki işbirliğinin daha etkin ve sonuç odaklı olmasını sağlayacak somut önerileri GDAÜ Siyasi Direktörleri'nin değerlendirmesine sunmak üzere bir Çalışma Grubu oluşturulduğu 18 Şubat 2014 tarihinde yapılan GDAÜ Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısı'nda resmen açıklanmıştır. Ayrıca, GDAÜ Parlamenter Asamblesi'nin oluşturulması yönündeki çalışmalar da tamamlanmıştır.

GDAÜ'nün operasyonel kolunu teşkil eden Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin (BİK) temel görevleri, Güneydoğu Avrupa'da bölgesel işbirliğine odaklı anlayışın sürdürülmesi, bu amaçla somut veri sağlanması, bölgesel işbirliğinin belirli alanlarında aktif inisiyatifler alınması ve bölgenin Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarına entegrasyonunun teşvik

edilmesidir. Türkiye, BİK'in kurucu üyeleri arasında yer almakta, bütçesine önemli miktarda katkıda bulunmakta ve bölgesel nitelikteki ortak projelerde belirleyici rol üstlenmektedir.

İyi komşuluk ilişkileri ve bölgesel işbirliğine yaptığımız katkıların en somut örneğini Türkiye'nin inisiyatifi ile gerçekleştirilen Türkiye-Hırvatistan-Bosna-Hersek ve Türkiye-Sırbistan-Bosna-Hersek üçlü danışma mekanizmaları oluşturmaktadır. Bölgede kısa sürede kaydadeğer güven artırıcı önlem olarak kabul gören bu işbirliği mekanizmaları ile bir yandan Bosna-Hersek'te barış, istikrar ve refahın pekiştirilmesine çalışılmakta, diğer yandan ise, Balkanların daha istikrarlı hale gelmesine çaba gösterilmektedir.

Ülkemizin inisiyatifi ile 2009 yılında ihdas olunan Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde, üç ülkenin Dışişleri Bakanları, sonuncusu BM 68. Genel Kurulu marjında 24 Eylül 2013 tarihinde New York'ta olmak üzere bugüne kadar dokuz defa biraraya gelmişlerdir. B-H'in Sırbistan'a Büyükelçi ataması, Sırbistan Parlamentosu'nda Srebrenica katliamı hakkında kınama ve özür kararı çıkartılması, dönemin Sırbistan Cumhurbaşkanı Tadiç'in Sayın Başbakanımızla birlikte Srebrenica'yı ziyaretleri Zirvelerin yarattığı olumlu atmosferle mümkün olmuştur.

Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Zirvesi ise ilk olarak 24 Nisan 2010 tarihinde İstanbul'da, ikincisi 26 Nisan 2011 tarihinde Karadjordjevo/Sırbistan'da, son Zirve toplantısı ise Sayın Cumhurbaşkanımızın evsahipliğinde 14-15 Mayıs 2013 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız, Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı Konseyi Başkanı Nebojsa Radmanoviç, Konsey Üyeleri Zeljko Komsıç ve Bakir İzetbegoviç ile Sırbistan Cumhurbaşkanı Tomislav Nikoliç'in katılımıyla "Geleceği Birlikte İnşa Etmek" teması altında düzenlenen Üçlü Zirve'de, Nisan 2010'da İstanbul'da başlatılan Üçlü Zirveler sürecinin daha kapsamlı ve ileri bir noktaya eriştiği liderler tarafından belirtilmiştir. Zirve'de bu sürecin artık kriz çözme ve tarafları buluşturma aşamasından, pozitif bir gündem temelinde ortak projeler üretme safhasına geçtiği, üç ülke arasındaki diyalog ve eşgüdümü daha da güçlendirdiği ve bölgesel istikrar ile işbirliğine katkıda bulunduğu kaydedilmiştir. "Ankara Zirve Bildirisi"nde istikrarlı, barış içinde ve müreffeh bir Balkanlar'ın yaratılması yönündeki temel hedef vurgulanmış; Avrupa yapıları içinde bütünleşme alanlarında son on yılda Balkanlar'da kaydedilen ilerlemeler memnuniyetle karşılanarak, Türkiye, Bosna-Hersek ve Sırbistan'ın AB ile bütünleşmelerinin karşılıklı olarak teşvik edilip desteklenmesi ve tarafların

katılım sürecindeki deneyimlerini birbirleriyle paylaşımları taahhüt edilmiş; ayrıca önceki Üçlü Zirvelerde mutabık kalındığı üzere ekonomi, kültür, eğitim, bilim, enerji, altyapı, ulaştırma, spor ve turizm alanlarındaki işbirliğinin geliştirilmesi hususlarında üçlü danışma sürecinin işlevsel bir kurumsal çerçeve olarak taşıdığı öneme dikkat çekilmiştir. Zirve marjında, üç ülkenin Ekonomi Bakanları, Üçlü Ticaret Komitesi kurulmasına yönelik olarak, Ekonomik ve Ticaret İşbirliğine İlişkin Deklarasyonu imzalamışlardır. Ayrıca Türkiye, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında “Üçlü Ticaret Mekanizması”nın kurulması da kararlaştırılmıştır.

Türkiye, bölgede kalıcı barış ve istikrarın temini bakımından tüm bölge ülkelerinin Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarına entegrasyonunun elzem olduğunu değerlendirmekte ve bölge ülkelerini bu doğrultuda desteklemeyi sürdürmektedir.

Türkiye bölge ülkelerine, siyasi ilişkilerin dışındaki alanlarda da destek ve yardım sağlamaktadır. Ekonomi, kültür, ortak tarihi miras, eğitim, askeri ve güvenlik gibi pek çok alanı kapsayan bu yardımlar ilgili devlet kurumlarımız tarafından ikili anlaşmalar çerçevesinde ve dayanışma ruhu içerisinde gerçekleştirilmektedir.

- **Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri İle İlişkiler**

Genel:

Orta Doğu'daki gelişmeler gerek bölge halklarıyla mevcut tarihi, kültürel ve sosyal yakınlığımız, gerek bu gelişmelerin doğrudan veya dolaylı etkileri nedeniyle Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir.

Çok boyutlu, proaktif, yapıcı ve geleceğe dönük bir dış politika izleyen Türkiye, Orta Doğu'da barış, istikrar ve refahın egemen olmasını arzu etmekte, bu hedefle yürütülen çabalara güçlü destek vermekte ve gereksinim duyulan her alanda krizlerin aşılması ve sorunların çözümü için girişimlerde bulunmakta veya çözüm süreçlerinde aktif katkı sağlamaktadır.

Küresel düzeyde olduğu gibi Orta Doğu'da da mevcut sorunlar sonsuza kadar çözümsüz kalamayacaktır. Çözümlemeyen her sorunun, her an yeni insani trajedilere yol açabileceği

maalesef çeşitli vesilelerle tecrübe edilmiştir. Ortak sorunların çözümü bölgesel sahiplenme ve kapsayıcı diyalog anlayışından geçtiği cihetle bu konuda tüm bölge ülkelerine görevler düştüğüne inanmaktayız.

Türkiye'nin bölge için vizyonu kalıcı barış, istikrar ve güvenlik ile sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanmasıdır. Güvenlik ve istikrarın tesisi, ekonomik kalkınma ve refah için temel şarttır. Bu nedenle, Türkiye bölgedeki sorunların kapsayıcı diyalog yoluyla çözülmesi, bölge ülkeleri arasında ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ilişkilerin güçlendirilmesi için çaba sarfettirmektedir. Komşu çevremizde kalıcı istikrar arayan ve bölgesel bütünleşme sağlanmasını hedefleyen girişimlerimiz, bu çabaların somut birer tezahürünü oluşturmaktadır.

Türkiye bu çerçevede gerek ikili düzeyde, gerek çok taraflı platformlarda Orta Doğu ülkeleriyle mevcut ilişkilerini ve işbirliğini yapısal temelde güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'nin Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) süreçlerini, Batılı ülkelere önce Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi ülkeleriyle tesis etmiş olduğu da hatırlanmalıdır.

Arap Ülkeleri ile İlişkiler:

Ortadoğu coğrafyasının önemli unsurlarından biri olarak Türkiye, Arap ülkelerinin istikrar, güvenlik ve huzurlarını doğrudan kendi istikrar, güvenlik ve huzuruyla bağlantılı görmektedir.

Bu bağlamda Türkiye, Arap ülkelerinin karşı karşıya olduğu tüm sosyal, ekonomik ve siyasi sınamalarda, bu ülkelerin yanında durmak ve elden gelen destek, dayanışma ve katkıyı sağlamaya gayret göstermekte, sorunların ancak işbirliği, eşgüdüm ve diyalog yoluyla ve sadece siyasi sahada kalıcı ve sürdürülebilir çözümlere kavuşturulabileceğine inanmaktadır.

İstikrar ve barış arayışı kapsamında Türkiye, bölgede yaşanmakta olan sınamalara soğukkanlı ve uzun vadeli bir bakış açısıyla eğilmekte, günü kurtarıcı çözüm önerilerinden ziyade, alandaki gerçekliklerle uyumlu, bölge halkların özümseyeceği, dolayısıyla da kalıcı olabilecek çözüm alternatifleri geliştirilmesi yönünde aktif ve ön alıcı bir tavır sergilemektedir.

Keza Türkiye, bölgeye yönelik genel bakış açısı çerçevesinde, tüm Arap ülkeleriyle şartların el verdiği ölçüde siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel işbirliği ve angajmanı artırmaya çaba göstermekte, bu angajman çabaları sayesinde sağlanabilecek ikili ve bölgesel karşılıklı bağımlılığın, bölgesel istikrar, barış ve huzur ortamının en güçlü temel taşı olacağını savunmaktadır.

Bu genel çerçeve kapsamında Türkiye'nin Arap ülkeleriyle geleceğine yönelik vizyonu da, kalıcı ve sürdürülebilir bir siyasi ve güvenlik istikrar ortamında, sosyal, ticari ve kültürel etkileşimin kazan-kazan ilkesi temelinde geliştirilmesi ve bu sayede, ülkemiz dahil, tüm bölge ülkeleri halklarının refah ve huzurunun artırılması yönündedir.

- **Güney Kafkasya Ülkeleri İle İlişkiler**

Güney Kafkasya'ya yönelik politikamızın başlıca unsurlarını bölge ülkelerinin bağımsızlık ve egemenliklerinin pekiştirilmesi, bölgenin siyasi ve ekonomik istikrarının korunması, bölgesel işbirliğinin desteklenmesi, bölge ülkelerinin Avrupa-Atlantik kurumlarına entegrasyonlarına destek olunması teşkil etmektedir. Tarihi ve kültürel bağlarımızın mevcut olduğu Güney Kafkasya, ülkemizi Orta Asya'ya bağlayan bir köprü vazifesi görmektedir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasından sonra Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ın bağımsızlıklarını ilk tanıyan ülkelerden biri Türkiye olmuştur. Türkiye bu dönemi takip eden yıllarda Azerbaycan ve Gürcistan'la iyi ilişkiler geliştirmiştir. Ancak, Ermenistan'la ilişkilerimizde Yukarı Karabağ ihtilafı ve Ermenistan'ın ülkemize yönelik olumsuz tutumu nedeniyle benzer bir ivme kaydedilememiştir. Nitekim, Ermenistan'ın 1993 yılında Azerbaycan'ın Kelbecer bölgesini işgal etmesi üzerine iki ülke arasındaki sınır kapatılmıştır.

Bağımsızlıklarını kazandıkları tarihten bu yana geçen 25 yıllık süre zarfında ülkemizin Azerbaycan ve Gürcistan'la ilişkileri hızla ilerleyerek bugünkü ileri konumuna ulaşmıştır. Ülkemizin Azerbaycan ve Gürcistan'la kurduğu yakın ilişkilerin bir sonucu olarak, sık sık karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Azerbaycan ile Cumhurbaşkanı düzeyinde, Gürcistan ile de Başbakan düzeyinde Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) mekanizması tesis edilmiştir.

Güney Kafkasya’da ortak bir refah alanı oluşturulması hedefimiz doğrultusunda bölgesel işbirliğinin ve kalkınma projelerinin de geliştirilmesine önem verilmektedir. Bu çerçevede, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı (BTC) ve Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı (BTE) hayata geçirilmiştir. Yapımı halen devam eden Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı’nın (TANAP) 2018 ortalarında faaliyete geçmesi öngörülmektedir. Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı’nın (BTK) açılış töreni 30 Ekim 2017 tarihinde Bakü’de gerçekleştirilmiştir. BTK Demiryolu’nun seferlerinin başlamasıyla, Londra’dan Çin’e kesintisiz demiryolu bağlantısı da kurulmaktadır.

Azerbaycan ile birlikte geliştirdiğimiz üçlü mekanizmalar bölgesel işbirliğine siyasi bir çerçeve kazandırmıştır. Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan ve Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan üçlü mekanizmaları diğer alanlara genişletilmenin yanısıra Cumhurbaşkanları seviyesine de yükseltilmiştir.

Ülkemiz, Güney Kafkasya’da barış ve istikrarın kalıcı bir şekilde tesis edilebilmesi için bölgedeki mevcut ihtilafların (Yukarı Karabağ, Abhazya ve Güney Osetya) Azerbaycan ve Gürcistan’ın egemenliği ve toprak bütünlüğü çerçevesinde barışçıl yollardan çözümünü savunmaktadır.

Bu kapsamda, Ermenistan’la ilişkilerimizin normalleşmesi yönündeki irademiz de korunmaktadır. Ancak Ermenistan’ın Zürih Protokollerini önce askıya alması, Şubat 2015’te de Parlamento’dan çekmesi ile süreç sekteye uğramıştır. Protokoller halen TBMM’nin gündeminde yer almaktadır.

• Güney Asya Ülkeleri İle İlişkiler

Güney Asya bölgesi, dünya gündeminin odağındaki durumu, yüzölçümü, kültürel derinliği, ekonomik potansiyeli, dünya nüfusunun yaklaşık dörtte birini barındıran insan kaynakları ve uluslararası sistemin evrimi bakımından önemi birlikte değerlendirildiğinde eşsiz bir niteliktedir ve küresel stratejik denklemde giderek ağırlık kazanmaktadır.

Bölge, dünyanın jeostratejik ve jeoekonomik sıklet merkezlerinden biri haline gelmektedir. Güney Asya ülkelerindeki dinamik gelişmeler ve küresel merkezler arasındaki konumu bölgeye daha bugünden itibaren dünyanın geleceği için kritik önemde bir rol biçmektedir.

Türkiye, Güney Asya ülkeleriyle her zaman güçlü tarihi ve kültürel ilişkilere sahip olmuştur. Türkiye, dostluk ilişkilerinin hakim olduğu bu ülkelerle ilişkilerini ve işbirliğini her alanda daha da geliştirme yönünde güçlü siyasi iradeye sahiptir. Türkiye'nin halklarıyla köklü dostluk bağlarının bulunduğu bu ülkelerle ilişkileri ve işbirliğinin gelişmesi bölgesel barış, istikrar ve işbirliğine de önemli katkı sağlamaktadır.

Afganistan'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanabilmesi için Afganların yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle Türkiye, bu ülkede Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı yardım programını uygulamaktadır. Afganistan'a yardımlar, başta kız çocuklarına yönelik olmak üzere eğitimin yaygınlaştırılması, halkın sağlık hizmetlerine erişiminin artırılması ve Afgan güvenlik güçlerinin eğitiminin desteklenmesi doğrultusunda sürdürülmektedir. Öte yandan ülkemiz, Afganistan'da güvenlik ve istikrarın kalıcı temellere kavuşturulması açısından kilit bir husus olan bölgesel işbirliğinin geliştirilmesine önem atfetmektedir.

Türkiye, Pakistan'la mükemmel düzeydeki ilişkilerini, sağlam kurumsal temeller üzerinde geliştirmektedir. Güvenlik ve istikrarın temini ile terör, aşırılık ve uyuşturucuyla mücadele başta olmak üzere güçlendirilmiş bölgesel işbirliğine yönelik olarak Türkiye, Pakistan'la gerek ikili ve Afganistan'ın katılımıyla üçlü, gerek bölgesel ve uluslararası düzeylerde dayanışma içinde hareket etmektedir.

Hindistan'la ilişkilerimiz, ülkemizin sergilediği aktif dış politika anlayışına da paralel olarak, hızla gelişmektedir. Türkiye-Hindistan siyasi ilişkilerinin yanısıra, ikili ve bölgesel düzeyde ticaret, enerji ve bilim-teknoloji gibi alanlarda işbirliği imkânı sağlayabilecek büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Söz konusu potansiyeli etkin biçimde yaşama geçirmek için iki ülke arasında karşılıklı siyasi irade mevcuttur.

Bölgenin diğer ülkeleri olan Bangladeş, Sri Lanka, Maldivler, Nepal ve Butan'la ilişkilerimizde son dönemde memnuniyet verici düzeyde ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, bu ülkelerle gerek ikili, gerek bölgesel, gerekse uluslararası platformlarda ilişkilerin ve somut işbirliği alanlarının geliştirilmesine önem atfetmektedir.

İran'la ilişkilerimiz uzun ve köklü bir geçmişe sahiptir. Türkiye, iyi komşuluk ilişkileri tesis ettiği İran'la güvenlik, ekonomi ve enerji dahil her alanda işbirliğini geliştirme arzusundadır. Öte yandan İran'ın nükleer programı konusunun barışçıl çözümü yolunda Türkiye, vaki talepler doğrultusunda kolaylaştırıcı roller de oynamaktadır.

Sonuç olarak Güney Asya'yla ilişkilerimizin geliştirilmesi ülkemizin dış politika stratejisinin öncelikli alanlarından birini teşkil etmektedir. Bölge ülkeleriyle mevcut tarihi ve kültürel bağlarımız, ilişkilerimizin gelişimi için her zaman teşvik edici ve kolaylaştırıcı etki yapmaktadır. Bölgeye artan ilgimiz ve mevcudiyetimiz muhataplarımızca da beklenmekte ve takdir edilmektedir.

- **Orta Asya Ülkeleri İle İlişkiler**

Orta Asya Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmaları, Türk dış politikasına yeni bir boyut eklemiştir. Türkiye'nin; ortak dil, tarih ve kültürel bağlarının bulunduğu bu ülkelerle ilişkileri ve işbirliği birçok alanda ortak yarar temelinde hızla gelişmiştir.

Türkiye'nin bölgeye yönelik genel politikasını; Orta Asya ülkelerinin bağımsız, siyasi ve ekonomik istikrara sahip, kendi aralarında ve komşularıyla işbirliği içinde, uluslararası toplumla bütünleşmiş ve demokratik değerleri benimsemiş devletler olarak varlıklarını sürdürmelerini desteklemek şeklinde özetlemek mümkündür. Türkiye bu politikasıyla bölge ülkelerinin önemli bir ortağı hâline gelmiştir.

Türkiye, bu ülkelerin bağımsızlıklarını ayırım gözetmeksizin hemen tanımış olup bu ülkelere ekonomik destek sağlamaktadır. Bölge ülkelerine kalkınma yardımlarında önde gelen Türk İşbirliği ve Koordinasyonu Ajansı (TİKA); eğitim programları, projeler ve teknik yardımlar vasıtasıyla bölgede aktif bir rol oynamaya devam etmektedir.

Dünyanın en büyük 20 ekonomisinden biri olan ve kaydettiği büyüme rakamları ile bölgenin en önemli aktörlerinden biri olan ülkemiz, ekonomik ve ticari olanaklar bakımından bölge ülkelerine önemli yatırım fırsatları sunmaktadır.

Türkiye, karşılıklı üst düzey ziyaretler, karma ekonomik komisyonları, kara ulaştırması karma komisyonları, iş konseyleri ve yüksek düzeyli stratejik işbirliği konseyleri gibi

mekanizmalarla bu ülkelerle olan işbirliği alanını arttırmayı ve çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'nin, 2016 yıl sonu itibariyle, bölge ülkeleriyle ticaret hacmi 7 milyar dolar olup, Türk şirketlerinin bölgedeki yatırımlarının toplamı 2017 yılı Aralık ayı itibariyle 14 milyar dolara yaklaşmıştır Türk müteahhitlik firmalarının bölgede gerçekleştirdikleri projelerin toplam değeri ise 86 milyar doları aşmıştır Bölgede 4 binin üzerinde Türk firması faaliyet göstermektedir.

Kazakistan ve Kırgızistan ile ilişkilerimiz stratejik ortaklık düzeyinde olup, ilişkilerimiz her iki ülkeyle de Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi mekanizması çerçevesine oturtulmuştur. Tacikistan'la da İşbirliği Konseyi kurulması kararlaştırılmıştır. Türkmenistan ile pek çok alanda ve özellikle ticari, ekonomik, yatırımlar ve müteahhitlik alanlarında ilişkilerimiz hızla gelişmektedir. Keza, Özbekistan'la ilişkilerimizde son dönemde büyük bir atılım yaşanmaktadır.

Türkiye, ayrıca, Orta Asya ve diğer bölge ülkelerindeki öğrenciler için Türkiye Bursları adı altında geniş bir burs programı yürütmektedir. Orta Asya Cumhuriyetlerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Türk okulları mevcuttur. Kazakistan'ın Türkistan şehrinde Türk-Kazak Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te ise Türk-Kırgız Manas Üniversitesi bulunmaktadır.

İkili ilişkilerimizin geliştirilmesinin yanısıra, Türk dünyası içinde çok taraflı işbirliğine de özel önem atfedilmektedir. Bu anlayışla, Türkiye, Türk Dili Konuşan Ülkeler arasındaki dayanışmanın artırılması ve yeni işbirliği imkânları yaratılması amacıyla, 1992 yılından bu yana düzenlenen "Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirveleri" sürecine öncülük etmiştir. Bu süreç, 3 Ekim 2009 tarihinde imzalanan Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyinin Kurulmasına Dair Nahçıvan Antlaşması ile kurumsal bir yapıya dönüştürülmüş, 2010 Eylül ayında İstanbul'da gerçekleştirilen 10. Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirvesi ile sözkonusu Konsey teşekkül ettirilmiş ve Konseyin Sekreteryası İstanbul'da kurularak faaliyetlerine başlamıştır. Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi) her alanda ve düzeyde gerçekleştirilen düzenli etkinlikler çerçevesinde faaliyetlerine devam etmektedir.

Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerimiz kültür ve eğitim alanlarında da hızla gelişmiş olup, Türk kültür ve sanatının, dilinin, tarihî mirasının korunması, bu değerlerin dünyaya tanıtılması ve genç kuşaklara aktarılması amacı doğrultusunda 1993 yılında Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) kurulmuştur.

Bu sürece paralel olarak, 21 Kasım 2008 tarihinde, Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan tarafından imzalanan İstanbul Anlaşması'yla kurulan Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin (TÜRKPA) 7. Genel Kurulu 7-8 Aralık 2017 tarihlerinde TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman'ın da katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

- **Türkiye-Afrika İlişkileri**

I. TARİHİ PERSPEKTİF

Türklerin Akdeniz, Kızıldeniz ve Büyük Sahra çevresi ile ilişkilerinin geçmişi 860'lı yıllarda Tolunoğulları ile başlamış, İhşitler (953-969), Eyyubiler (1171-1250) ve Memlûklularla (1250-1517) devam etmiştir. Osmanlıların Afrika Kıtasına ilgileri Memlûkluların nüfuzlarını kaybetmesiyle ortaya çıkmıştır.

Yüzyıllar öncesine uzanan ve ilkeli bir tarihi geçmişe dayanan Türkiye'nin Afrika'yla ilişkilerini dört döneme ayırarak incelemekte fayda vardır.

15. ve 19. yüzyıllar arasını kapsayan ilk dönemde, Osmanlı devletinin üç kıtaya uzanan sınırları içinde Afrika da önemli bir yer tutmaktaydı.

Osmanlı, 1517 yılında Mısır'ı idaresine alarak, Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Akdeniz'de Avrupalılarla bir güç mücadelesi içine girmiştir. Trablusgarp 1551 yılında Osmanlı hâkimiyetine geçmiş; Kızıldeniz'de, Habeşistan sahillerinde ve Batı Hint Okyanusundaki adalarda Portekiz üstünlüğüne son verilmiştir. 16. yüzyılda Seydi Ali Reis komutasındaki Osmanlı donanması Zanzibar adasını Batılı sömürgecilere karşı savunmuştur. Cezayir 1516-1848, Tunus 1574-1881, Trablusgarp 1551-1912, Mısır 1617-1882 ve Habeşistan 1555-1916 yılları arasında doğrudan İstanbul'dan gönderilen yöneticiler tarafından idare edilmişlerdir.

Kanem-Bornu İmparatorluğu, Padişah III. Murat döneminde Osmanlı Devleti'yle savunma anlaşması imzalamış ve bu anlaşmaya göre Padişah, Kanem Bornu'ya askeri teçhizat ve araçlar göndermiştir.

Osmanlı, 19. yüzyılda da bugünkü Sudan, Güney Sudan, Darfur, Kuzey Çad, Nijer ve Uganda'yla ilişkiler tesis etmiştir. Mali'de hâkim olan Timbuktu Hükümdarlığıyla yakın ilişki kurmuştur.

Osmanlı'nın, Trablusgarp ve Afrika Boynuzu'ndaki bölgeler dışında Afrika Kıtası ile ilişkisi 20. yüzyılın başında akamete uğramıştır.

1861 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu Güney Afrika'da diplomatik temsilcilik bulundurmuştur. Bu çerçevede, Türk diplomat Mehmet Remzi Bey, 21 Nisan 1914'te Güney Afrika'ya atanmış ve 14 Şubat 1916'da vefat edene kadar da görevine devam etmiştir.

Osmanlı Devletinin 1912 yılında Harar'da Başkonsolosluk açmasının ardından Sahraltı Afrika'daki (SAA) ilk Türk Büyükelçiliği 1926 yılında Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da açılmıştır.

İkinci dönem , Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1998 yılına kadar uzanan zaman aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde, Soğuk Savaşın belirlediği politikalar ve ülkemizin siyasi ve ekonomik imkânlarının el vermeyişi gibi nedenlerle Afrika ülkeleriyle ilişkilerimiz alt seviyede kalmıştır. Diğer taraftan, Türkiye, İkinci Dünya Savaşı akabinde Afrika ülkelerinin bağımsızlıklarını kazanma süreçlerini aktif biçimde desteklemiş; kıta genelinde 10'un üzerinde Büyükelçilik açmıştır. Birçok Afrika ülkesi, bağımsızlık mücadelesi sürecinde Türkiye Cumhuriyetini ve demokratik kurumların inşası gibi konularda ülkemizi örnek almıştır.

Üçüncü dönem , 1998-2012 yıllarını içermektedir. 1998 yılında Afrika Eylem Planının kabulüyle ülkemizin Afrika'ya yönelik ilgisi artmış; ticaret hacminin arttırılmasını teminen teşvikler ve yeni tedbirler uygulanmaya başlamış; “Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi” hazırlanmış; 2005 yılı Hükümetimiz tarafından “Afrika Yılı” ilan edilmiş; yeni Büyükelçilikler açılması planlanmış ve nihayetinde 2008 yılında Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi'nin düzenlenmesiyle ilişkilerde bir yeniden yapılanma dönemi süregelmiştir.

2010 yılında kabul edilen “Afrika Strateji Belgesi”nin uygulanmaya başlamasıyla da, ülkemizin Afrika açılımı tamamlanmış ve ilişkilerin her alanda derinleşmeye ve çeşitlenmeye başladığı, “Türkiye-Afrika Ortaklığı” şeklinde tanımlanabilecek dördüncü döneme geçilmiştir.

II. İLİŞKİLERİN KURUMSALLAŞMASI - DÖRDÜNCÜ DÖNEM

Türkiye'nin Afrika Ortaklık Politikasının temel amaçları;

- Afrika kıtasında barış ve istikrarın tesisine katkıda bulunmak;
- Afrika ülkelerinin siyasi, ekonomik ve sosyal kalkınmalarına yardımcı olmak;
- bu amaçla, insani yardım, yeniden yapılanma, güvenlik, kamu diplomasisi ve arabuluculuk alanlarında karşılıksız yardımda bulunmak;
- Afrika'nın kaynaklarının Afrikalılara yarar sağlayacak şekilde geliştirilmesine katkı sunmak;
- ikili ilişkilerimizi eşit ortaklık ve karşılıklı fayda temelinde geliştirmek olarak sıralanabilir.

Son on yılı kapsayacak şekilde, Afrika'da en fazla varlık gösteren yükselen güçler sıralaması yapıldığında Türkiye; Brezilya, Hindistan ve Çin ile birlikte ilk dört içinde yer almaktadır.

Türkiye-Afrika Zirveleri

Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizin içinde bulunduğu aşamanın değerlendirilmesi ve ilişkileri daha da geliştirecek ilave yol ve yöntemlerin belirlenmesi amacıyla, 18-21 Ağustos 2008 tarihlerinde 49 Afrika ülkesi ile, Afrika Birliği dâhil 11 uluslararası ve bölgesel örgüt temsilcisinin katılımıyla, İstanbul'da I. Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi düzenlenmiştir. Zirvede kabul edilen “Türkiye-Afrika İşbirliği İstanbul Deklarasyonu: Ortak Bir Gelecek İçin İşbirliği ve Dayanışma” ve “Türkiye-Afrika Ortaklığı İçin İşbirliği Çerçevesi” başlıklı belgeler Türkiye-Afrika ilişkilerini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmuştur.

Sözkonusu belgelerde yer alan izleme mekanizması uyarınca, 15 Aralık 2010 tarihinde İstanbul'da Kıdemli Memurlar Toplantısı yapılmış ve bir yol haritası niteliği taşıyan 2010-2014 yıllarını kapsayan "Türkiye-Afrika İşbirliği Ortak Uygulama Planı" kabul edilmiştir. Bilahare, 53 ülkeden 35 Bakanın katılımıyla 16 Aralık 2011 tarihinde İstanbul'da Bakan Düzeyinde Gözden Geçirme Konferansı tertiplenmiştir.

II. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi, Ekvator Ginesi'nin başkenti Malabo'da 19-21 Kasım 2014 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. "Sürdürülebilir bir kalkınmanın ve bütünleşmenin güçlendirilmesi için yeni bir ortaklık modeli" teması altında toplanan Zirvede bir bildiri ile 2015-2019 dönemine ilişkin Ortak Uygulama Planı kabul edilmiştir. Bu belgeler, aynı zamanda, gelecek Zirvenin 2019 yılında Türkiye'de yapılmasını karara bağlamıştır.

Diplomatik Temsilciliklerin Karşılıklı Olarak Artması

Mayıs 2009'da 7'si SAA'da olmak üzere Kıtada toplam 12 Büyükelçiliğimiz bulunmaktayken, bugün bu sayı 39'a yükselmiştir. 2009 yılında Tanzanya ve Fildişi Sahili'nde, 2010 yılında Kamerun, Gana, Mali, Uganda, Angola ve Madagaskar'da, 2011 yılında Zambiya, Mozambik, Moritanya, Zimbabve, Güney Sudan, Somali ve Gambiya'da, 2012 yılında Nijer, Namibya, Burkina Faso ve Gabon'da, 2013 yılında Çad, Gine, Eritre ve Cibuti'de Büyükelçiliklerimiz açılmıştır. 2014 yılında ise Kongo Cumhuriyeti, Ruanda, Botswana ve Benin'de Büyükelçiliklerimiz faaliyetlerine başlamışlardır. Önümüzdeki dönemde ise Sierra Leone ve Ekvator Ginesi'nde Büyükelçiliklerimizin açılması öngörülmektedir.

Afrika ülkeleri de, Ankara'da açtıkları Büyükelçiliklerle, Afrika'ya açılım politikamızla atılan adımların karşılıksız kalmadığını göstermişlerdir. 2008 başında 5'i SAA olmak üzere 10 Afrika ülkesinin Ankara'da Büyükelçiliği mevcutken, bu sayı bugün 33'e ulaşmıştır [Cezayir, Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Çad, Kongo, Fildişi Sahili, KDC, Cibuti, Mısır, Etiyopya, Gabon, Gambiya, Gana, Gine, Kenya, Libya, Mali, Moritanya, Fas, Nijer, Nijerya, Ruanda, Senegal, Somali, GAC, GSC, Sudan, Tanzanya, Tunus, Uganda, Zambiya].

Üst Düzey Ziyaretler - Siyasi Temaslar

Kıtaya yönelik üst düzey ziyaretlerde önemli bir hareketlilik yaşanmaktadır. Bu bağlamda, Sayın Cumhurbaşkanımız 21-24 Ocak 2015'te Etiyopya, Somali ve Cibuti'yi; 28 Şubat-3 Mart 2016'da Fildişi, Gana, Nijerya, Gine'yi; 1-3 Haziran 2016 tarihlerinde Uganda, Kenya ve Somali'yi; 22-25 Ocak 2017 tarihlerinde ise Tanzanya, Mozambik ve Madagaskar'ı ziyaret etmişlerdir.

Afrika ülkelerinden ülkemize gerçekleştirilen Cumhurbaşkanı, Başbakan, Dışişleri Bakanı ve diğer Bakan düzeyindeki ziyaretler sayesinde, ikili ilişkilerin kapsamlı şekilde gözden geçirilmesi, ahdi altyapısının oluşturulması ve geleceğe dönük yol haritası belirlenmesi bakımından yararlı sonuçlar doğurmaktadır.

III. İŞBİRLİĞİNDEN ORTAKLIĞA

Yaklaşık on yılı aşkın bir süredir uygulanmakta olan Afrika Açılım Politikasının başarıyla tamamlandığı ve 2013 itibariyle her geçen gün derinleşmekte olan bir ortaklık ilişkisine girildiği söylenebilir.

Türkiye, kendi tarihi tecrübesini, toplumsal, siyasal ve kültürel birikimini, sahip olduğu imkân ve kaynakları Afrikalı yönetimlerle ve halklarla "Afrika sorunlarına Afrikalı çözümler" ilkesi çerçevesinde ve karşılıklı fayda temelinde paylaşmaya devam edecektir. Ortaklık politikamızın temelini bu anlayış oluşturmaktadır.

-Afrika kıtası ile ticaret hacmimiz 2003 yılında 5,47 milyar Dolar iken, bu rakam 2014 yılında 4 katlık bir artışla 23,4 milyar Dolara aşmıştır. Bu rakam 2016 yılında ise 16,7 milyar ABD Doları olarak kaydedilmiştir.

SAA ülkeleriyle 2003 yılında 1,17 milyar olan ticaretimiz, 2014 yılında ise 8,4 milyar ABD Dolarına yükselmiştir. SAA ile ticaretimiz 2016 yılında ise 5,8 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemizin Kıtadaki toplam yatırımlarının değerinin 6 milyar ABD Dolarını aştığı tahmin edilmektedir.

Ülkemiz, Afrika ülkeleriyle ulaşım imkânlarını geliştirmek, işadamlarının karşılıklı olarak birbirleriyle temaslarını kolaylaştırmak, Türkiye'nin Afrika halklarının dünyaya ulaşımında bir kavşak noktası olmasını sağlamak ve halklar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesini teminen THY'nin Afrika'ya uçuşlarının sayısının artırılmasını teşvik etmektedir. THY hâlihazırda Afrika'da 32 ülkede 51 noktaya seferler düzenlemektedir.

Türkiye, insani ve kalkınma yardımlarını bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Ülkemizin SAA'ya olan toplam kalkınma yardımları 2000 yılındaki 330 bin ABD Doları seviyesinden 2008 yılında 105,3 milyon Dolara, 2015 yılında ise 395,77 milyon Dolara yükselmiştir.

Türkiye, önde gelen donör ülkelerden biri olarak, küresel sorumlulukların ve gıda güvenliği, açlıkla mücadele, sürdürülebilir çevre, eğitim ve sağlık gibi ihtiyaçların farkında olarak hareket etmektedir.

Örneğin, Darfur-Nyala'da inşa edilen 150 yataklı Türkiye-Sudan Araştırma ve Eğitim Hastanesi, bölgenin en modern ve teşkilatlı hastanelerinden biri olarak Şubat 2014'te hizmete açılmıştır. Türk ve Sudanlı sağlık personeli tarafından beş yıl ortak şekilde işletilecek hastanenin bu süre sonunda Sudan makamlarına devri öngörülmektedir.

Ayrıca, Somali-Mogadişu'nun en büyük hastanelerinden biri olan 200 yataklı Recep Tayyip Erdoğan (Digfer) Hastanesi de Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyaretleri sırasında Ocak 2015'te açılmıştır. Anılan hastanesinin de beş yıl süreyle Türk ve Somali sağlık personeli tarafından ortak işletilmesi öngörülmektedir.

Afrikalı öğrencilere ülkemizce sağlanan bursların uzun vadede ülkemizin Afrika politikasının tahkim edilmesinde çarpan etkisi yapacağı değerlendirilmektedir. 2016-2017 akademik yılında, 1.075'i SAA'ya yönelik olmak üzere 1.312 öğrenciye burs verilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi tarafından 1992 yılından bu yana düzenlenen "Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı"na bugüne kadar Afrika ülkelerinden yaklaşık 200 diplomat katılmıştır. İkili planda da birçok Afrika ülkesinden diplomatlara kısa süreli eğitim programları düzenlenmektedir.

- **Kuzey Amerika Ülkeleri İle İlişkiler**

Kara ve deniz alanları itibariyle dünyanın en büyük ikinci ülkesi (Kanada) ile dördüncü ülkesini (ABD) barındıran Kuzey Amerika kıtası ile ilişkilerimiz transatlantik bağlar ve ittifak ilişkileri çerçevesinde şekillenmektedir.

Türk-Amerikan ilişkilerinin başlangıcı 19. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu ve ABD arasında 1830 tarihli bir ticaret anlaşması olmasına rağmen 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başında ilişkiler oldukça sınırlı kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında farklı cephelerde yer alınması nedeniyle, diplomatik ilişkiler 1917-1927 yılları arasında kesintiye uğramıştır. Diplomatik ilişkiler 1927 yılında yeniden kurulmuş, bununla birlikte iki ülke arasındaki ilişki ve işbirliği esasen II. Dünya Savaşı sonrasında gelişmiştir.

İki yakın müttefik ve ortak olan Türkiye ve ABD günümüzde Orta Doğu, Balkanlar, Kafkaslar, Doğu Akdeniz, Orta ve Güneydoğu Asya gibi çok geniş bir coğrafyada ve terörle mücadele, enerji arz güvenliği, nükleer yayılmanın önlenmesi ve küresel ekonomik gelişmeler gibi kritik önem taşıyan konularda kapsamlı işbirliği yapmaktadır. Bu ülke ile ilişkilerimiz hakkında daha detaylı bilgiye “Ülke Profili” bölümünden erişilebilmektedir.

Türkiye ile Kanada arasındaki diplomatik ilişkiler 1943 yılında kurulmuştur. BM, NATO, AGİT, OECD ve G-20 üyeliğinin getirdiği ortak payda Kanada ile ilişkilerimizin temelini oluşturmaktadır. Bu ülke ile ilişkilerimiz hakkında daha detaylı bilgiye “Ülke Profili” bölümünden erişilebilmektedir.

- **Türkiye'nin Latin Amerika ve Karayiplere Yönelik Politikası ve Bölge Ülkeleri ile İlişkileri**

Ülkemizin Latin Amerika ve Karayipler (LAK) bölgesiyle ilişkileri 19. yüzyılın ikinci yarısına dayanmaktadır. 1860 yılından Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Osmanlı İmparatorluğu'ndan Latin Amerika'ya çeşitli göç dalgaları gerçekleşmiştir. Çoğunluğu Arap olan bu göçmenler, taşıdıkları Osmanlı pasaportlarından dolayı bölgede “Los Turcos” (Türkler) olarak anılmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu ile bazı Latin Amerika ülkeleri arasında diplomatik ve konsolosluk ilişkileri de aynı dönemde başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'ni bölge ülkelerinden ilk tanıyan 1926 yılında Şili olmuştur. 1940'lı yıllardan itibaren bölgede

mukim Büyükelçiliklerimiz açılmaya başlamıştır. 1990'lı yıllara kadar ülkemizin bölgeyle ilişkileri dostane ancak durgun olarak seyretmiş, ilişkilerdeki durgunluk coğrafi uzaklık ile farklı dış politika önceliklerinden kaynaklanmıştır.

Merhum Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in 1995 yılında Arjantin, Brezilya ve Şili'yi kapsayan resmi ziyareti, tarihte bir Türk Cumhurbaşkanı'nın gerçekleştirdiği ilk Latin Amerika ziyareti olması açısından bir dönüm noktası olmuştur. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Şubat 2015'te Meksika, Kolombiya ve Küba'yı kapsayan bölge turu, 20 yıl aradan sonra Cumhurbaşkanı düzeyinde yapılan ikinci ziyarettir. Sayın Cumhurbaşkanımız 31 Ocak-4 Şubat 2016 tarihlerinde Şili, Peru ve Ekvator'u içeren ikinci bir bölge turu daha yapmıştır.

Latin Amerika ve Karayipler'e Açılımımız

Türkiye, çok yönlü dış politikası çerçevesinde LAK bölgesiyle ilişkilerini geliştirmek amacıyla özellikle son 20 yıldır bölge ülkelerine yönelik olarak daha aktif bir politika izlemektedir. 1998 yılında bölgedeki Büyükelçilerimizin, bölge ülkelerinin Türkiye'deki Fahri Konsoloslarının ve Türk özel ve kamu sektörü temsilcilerinin katılımıyla Bakanlığımızda düzenlenen bir dizi toplantı sonucunda "Latin Amerika ve Karayipler Eylem Planı" hazırlanarak uygulamaya konmuştur. Eylem Planı 2006 yılında güncellenmiş ve aynı yıl ülkemizde Latin Amerika ve Karayipler Yılı ilan edilmiştir. Söz konusu plan bölgeye açılımımızın yol haritasını oluşturmaktadır.

Siyasi ilişkiler

Latin Amerika ve Karayipler açılım politikamız kapsamında bölge ülkeleriyle üst düzey ziyaretler ve toplantılar düzenlenerek siyasi ilişkilerimizin gelişmesine, ticari, ekonomik, askeri, kültürel ve teknik işbirliği anlaşmaları imzalanmasına, ticaretin teşvikine, diplomatik temsilin ve kültürel etkileşimin artırılmasına öncelik verilmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın Şubat 2015'te Meksika, Kolombiya ve Küba'yı kapsayan bölge turu, 20 yıl aradan sonra bu seviyede yapılan ikinci ziyaret olmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız 31 Ocak-4 Şubat 2016 tarihlerinde Şili, Peru ve Ekvator'u içeren ikinci

bir bölge turu daha yapmıştır. Sayın Bakanımız 2017 yılının ilk aylarında Arjantin, Paraguay, Dominik Cumhuriyeti ve Meksika'yı ziyaret etmiştir.

2011 yılında Brezilya eski Devlet Başkanı Dilma Rousseff ve Arjantin eski Devlet Başkanı Cristina Fernandez de Kirchner; 2012 yılında Şili eski Devlet Başkanı Sebastian Pinera, Ekvator eski Devlet Başkanı Rafael Correa ve Kolombiya Devlet Başkanı Juan Manuel Santos; 2013 yılında Meksika Devlet Başkanı Enrique Pena Nieto; 2015 yılında G20 Liderler Zirvesi vesilesiyle Meksika Devlet Başkanı Enrique Peña Nieto ve Brezilya eski Devlet Başkanı Dilma Rousseff; 2016 ve 2017 yıllarında Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro ülkemizi ziyaret etmişlerdir.

Meksika ve Brezilya ile ilişkilerimiz stratejik ortaklık seviyesine çıkarılmış, ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesi amacıyla 2006 yılında Brezilya ile Yüksek Düzeyli İşbirliği Komisyonu, 2013 yılında da Meksika ile İki Uluslu Üst Düzey Komisyon kurulmuştur. Bölgenin öndegelen ülkeleriyle ilişkilerimizin hukuki altyapısı büyük ölçüde tamamlanmıştır. 17 ülkeyle siyasi istişare mekanizması kurulmuştur. Bunlar, Arjantin, Bolivya, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, El Salvador, Guatemala, Guyana, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Meksika, Paraguay, Peru, Şili, Uruguay ve Venezuela'dır.

Ekonomik ilişkiler

LAK bölgesi, 629 milyon nüfusu, 5,3 trilyon ABD Doları seviyesindeki gayri safi yurtiçi hasılası, Brezilya ve Meksika gibi yükselen ekonomileri, sahip olduğu zengin doğal kaynakları ve büyüyen orta sınıfı ile önemli fırsatlar sunmaktadır. Küresel ekonomik veriler, LAK bölgesinin 2014-2016 yıllarında yaşadığı ekonomik daralma, yüksek enflasyon ve işsizlik gibi sıkıntıları geride bırakarak 2017 yılında toparlanma dönemine girdiğini ve 2018-2021 yılları arasında büyüyeceğini göstermektedir. 2006 yılında LAK bölgesi ile ticaret hacmimiz 3,4 milyar ABD Doları iken 2016 yılında iki kattan fazla artarak 7 milyar ABD Doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

İşadamlarımızın bölgedeki fırsatlarla ilgili güvenilir ve düzenli bilgi temin edebilmesi amacıyla bölgedeki Ticaret Müşavirliklerimizin sayısı arttırılmaktadır. Arjantin, Ekvator, Kolombiya, Küba, Meksika, Peru, Şili ve Venezuela'da Ticaret Müşavirliğimiz, Brezilya'da ise Ticaret Ataşeliğimiz bulunmaktadır.

Bölge ülkeleriyle ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla öncelikle ticari ve ekonomik içerikli anlaşmaların tamamlanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda 18 ülkeyle (Arjantin, Bolivya, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Guatemala, Guyana, Honduras, Jamaika, Kolombiya, Küba, Meksika, Nikaragua, Paraguay, Peru, Şili, Uruguay, Venezuela) imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde Karma Ekonomik Komisyon için gerekli hukuki altyapı oluşturulmuştur.

Şili ile Serbest Ticaret Anlaşmamız (STA) 2011 yılında yürürlüğe girmiştir. Halen Ekvator, Kolombiya, Meksika ve Peru ile STA müzakerelerimiz devam etmektedir. Bu bağlamda bölge ülkelerinin yanısıra Karayip Topluluğu (CARICOM), Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR) ve Pasifik İttifakı gibi ekonomik bütünleşmeyi ve ortak pazar kurmayı hedefleyen bölgesel örgütlerle de STA imzalanması amaçlanmaktadır.

THY, Sao Paulo ve Buenos Aires'e başlatılmış olan uçuşlara ek olarak 2016 yılında Bogota, Panama, Havana ve Karakas'ı da varış noktaları arasına eklemiştir. THY, bölgedeki diğer önemli merkezlere de doğrudan uçuş düzenleyerek veya bölgesel havayolu şirketleriyle kod paylaşımı anlaşmaları aracılığıyla ağını daha da geliştirmeyi hedeflemektedir. THY uçuşları ekonomi, ticaret, turizm ve kültür gibi birçok alanda bölgeyle ilişkilerimize önemli katkıda bulunmaktadır.

Bölgeye Yönelik Kalkınma Yardımlarımız:

TİKA aracılığıyla yürütülen kalkınma işbirliği ve insani yardımlarla bölge ülkeleriyle dayanışma sağlanarak ülkemizin görünürlüğüünün artırılması amaçlanmaktadır. TİKA 2015 yılında bölgedeki ilk koordinasyon ofisini Meksika'da, ikincisini 2016 yılında Bogota'da açmış, 2012-2017 yılları arasında Eğitim, Sağlık, Su ve Hıfzıssıhha, Acil ve İnsani Yardımlar, İdari Birimlerin Geliştirilmesi, Sosyal İhtiyaçların Karşlanması, Kültürel Hayata Katkı, Ulaştırma ile Tarım ve Hayvancılık sektörlerinde 11 milyon ABD Doları civarında 127 proje ve faaliyet gerçekleştirmiştir.

Ülkemiz, TİKA projelerinin yanısıra LAK bölgesinin barış, istikrar ve refahına da katkılarda bulunmaktadır. Kolombiya Hükümeti ile Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) arasındaki barış sürecine, Belize ile Guatemala arasındaki sınır sorununa maddi ve

teknik destek verilmekte ve Bogota'daki Barış Süreci Misyonuna personel katkısı sağlanmaktadır. Emniyet mensuplarımız, 2004 yılından bu yana Haiti'de düzen ve istikrarın sağlanması için kurulan BM Haiti İstikrar Misyonu (MINUSTAH) ile 15 Ekim 2017 itibarıyla MINUSTAH'ın yerini alan BM Haiti Adalet Destek Misyonu'nda (MINUJUSTH) görev yapmaktadırlar.

Kültürel ve Akademik İşbirliği:

Kültürel diplomamız bağlamında Brezilya, Meksika ve Venezuela'da Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri açılması için çalışmalar devam etmektedir. Ankara Üniversitesi ile Havana Üniversitesi arasındaki işbirliği çerçevesinde, 2013 yılında Havana Üniversitesi bünyesinde Türk Tarihi ve Kültür Merkezi kurulmuştur. Kito'daki Ekvator Merkez Üniversitesi'nde Türkoloji bölümü açılmasına ilişkin çalışmalar sürmektedir. Bogota'daki Ulusal Üniversite'de Türk Tarihi ve Kültürü ile Türkçe dersleri verilmektedir. Türkiye Bursları kapsamında bugüne kadar LAK bölge ülkelerinden 300'den fazla öğrenci burslardan yararlandırılmıştır. Kamu diplomamız ve ülkemizin tanıtımı açısından büyük önem verdiğimiz Anadolu Ajansı'nın LAK Ofisi Ekim 2017'de Bogota'da açılmış ve İspanyolca yayın hayatına başlamıştır.

Bölgesel Örgütlerle İlişkiler

LAK ülkeleriyle temaslarımız için önemli platformlar sunan bölgesel örgütlerden birçoğuyla kurumsal ilişkiler kurulmuştur. Bu çerçevede ülkemiz, 1998 yılında Amerikan Devletleri Örgütü'ne (OAS), 2000 yılında Karayip Devletleri Birliği'ne (ACS) ve 2013 yılında Pasifik İttifakı'na gözlemci üye olarak kabul edilmiştir. MERCOSUR ile 2010 yılında Siyasi İstişare ve İşbirliği Mekanizması kurulmuş, bugüne kadar iki tur Siyasi İstişare Toplantısı yapılmıştır. Doğu Karayip Devletleri Örgütü (OECS) ile kurumsal ilişkiler kurulmasını öngören mutabakat muhtırası ise 4 Haziran 2016 tarihinde Havana'da düzenlenen ACS 7. Zirvesi marjında imzalanmıştır.

Gözlemci üyelik sistemi bulunmayan CARICOM ile ülkemiz arasında 2011 yılında İstişare ve İşbirliği Mekanizması kurulmuştur. Ülkemiz, Mart 2014'te St. Vincent ve Grenadinler'deki CARICOM Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'ne özel konuk sıfatıyla katılmış, 2014 Temmuz ayında ise İstanbul'da CARICOM İstişare ve İşbirliği Mekanizması

Dışışleri Bakanları I. Toplantısı düzenlenmiştir. 14 üye ülkeden 11'inin (Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Guyana, Jamaika, St. Kitts ve Nevis, St. Lucia, St. Vincent ve Grenadinler, Surinam, Trinidad ve Tobago) Bakan düzeyinde temsil edildiği bu toplantı, Türkiye ile CARICOM arasında bugüne kadar yapılmış en üst düzeyli etkinlik olmuştur.

Sayın Bakanımızın 2015 Şubat ayında Guatemala'ya gerçekleştirdiği ziyaret sırasında düzenlenen Türkiye-Orta Amerika Entegrasyon Sistemi (SICA) Dışışleri Bakanları I. Forumu sırasında imzalanan anlaşmayla ülkemiz SICA'ya bölge-dışı gözlemci üye olarak kabul edilmiştir. Türkiye-SICA II. Dışışleri Bakanları Forumu ülkemizin evsahipliğinde 20 Nisan 2017 tarihinde İstanbul'da düzenlenmiştir.

Türkiye-CELAC Dörtlüsü I. Dışışleri Bakanları Toplantısı 2013 Eylül ayında New York'ta BM 68. Genel Kurulu, II. Toplantısı 2015 Eylül ayında BM 70. Genel Kurulu, III. Toplantısı BM 71. Genel Kurulu marjında 2016 Eylül ayında gerçekleştirilmiştir. Türkiye-CELAC Dörtlüsü (Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Ekvator ve Guyana) IV. Dışışleri Bakanları Toplantısı, Türkiye-SICA II. Dışışleri Bakanları Forumu'nun ardından 21 Nisan 2017 tarihinde İstanbul'da düzenlenmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın son Latin Amerika ziyareti sırasında merkezi Şili'de bulunan BM Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonuna (ECLAC) yaptığımız üyelik başvurusu 2017 Ocak ayında kabul edilmiştir. Üyeliğimiz 25 Temmuz 2017'de gerçekleştirilen EKOSOK toplantısında onaylanarak resmileştirilmiştir.

Açılım stratejimizin bir diğer önemli boyutunu oluşturan parlamentolar arası ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla, ulusal parlamentoların yanısıra bölgedeki parlamenter örgütlerle de kurumsal ilişki kurulması hedeflenmiş, bu çerçevede TBMM tarafından Latin Amerika Parlamentosu'na (PARLATINO) gözlemci üyelik başvurusu yapılmıştır. Ayrıca, Orta Amerika Parlamentosu (PARLACEN), Orta Amerika ve Karayipler Havzası Parlamento Başkanları Forumu (FOPREL), Amerikalı Parlamenter Konfederasyonu (COPA), MERCOSUR Parlamentosu (PARLASUR) ve Amerikalı için Parlamenterler (ParlAmerica) gibi bölgesel parlamentolarla temaslar kurulmuştur. Bu parlamenter kuruluşlarla ilişkilerimize kurumsal nitelik kazandırılmasına yönelik girişimlerimiz sürdürülmektedir.

- **Asya-Pasifik Ülkeleri İle İlişkiler**

Asya-Pasifik bölgesi, son 20 yıldır gerçekleştirdiği kayda değer değişimle dünyanın jeopolitik merkezine oturmayı başarmıştır. Bu değişim, küresel ölçekte güç dengelerini de yeniden biçimlendirmektedir. Küresel düzlemde 21. yüzyılın belirleyici temasının “Asya’nın Yükselişi” olacağı açıkça görülmektedir. Temelde ekonomik dinamiklerle başlayan bu dönüşümün siyasi, askeri ve kültürel alanlarda da tamamlayıcı unsurlarının belirginleşmeye başladığı gözlemlenmektedir. Asya’nın yükselişi önceleri daha çok Çin merkezli algılanmakla birlikte, özellikle ekonomik anlamda tüm Asya-Pasifik coğrafyasının bir kalkınma hamlesi içinde olduğu ve günümüzde Asya-Pasifik ülkelerinin, geleceğin önemli aktörleri olarak görülmeye başlandığı hususu da genel kabul görmektedir. Asya kıtası dünya nüfusunun %45’ini ve dünya ekonomisinin %30’unu kapsamaktadır. Bu bağlamda anılan bölgedeki siyasi, askeri ve ekonomik gelişmelerin küresel ölçekte etkisi olmaktadır.

Asya-Pasifik bölgesinin giderek artan siyasi ve ekonomik önemine bağlı olarak “Asya-Pasifik bölgesine açılım politikası”nı uygulamaya koyan ülkemiz, ihracat pazarlarımızın çeşitlendirilmesi, ülkemize doğrudan yabancı yatırım çekilmesi ve siyasi pozisyonlarımıza uluslararası alanda destek sağlanması amaçlarına yönelik olarak Güneydoğu Asya ülkeleri ve bölgedeki başat örgüt olan ASEAN ile ilişkilerimizin geliştirilmesine önem atfetmektedir.

Çok boyutlu ve pro-aktif dış politikamız çerçevesinde ilişkilerimizi geliştirmeye önem verdiğimiz Asya-Pasifik bölgesine yönelik öncelikli hedeflerimiz, bu devasa ve sayısız farklılıklar barındıran coğrafyaya ilişkin odaklı ve uygulanabilir, kendi içinde bütünlüğe sahip ve ülkemizin artan olanak ve yeteneklerinin yanı sıra son derece dinamik bir dönüşümden geçmekte olan Asya-Pasifik bölgesinin gerçekleri de göz önünde tutularak belirlenmektedir.

Asya-Pasifik bölgesine yönelik stratejimizin başlıca hedefi, Türkiye’nin Asya kıtasının tümüyle güçlü siyasi ve ekonomik ilişkileri bulunan bir ülke konumuna getirilmesidir.

Bu çerçevede, ülkemizden ve bölge ülkelerinden uzun yıllardır gerçekleştirilmeyen Devlet ve Hükümet Başkanı ile Dışişleri Bakanı düzeyinde çok sayıda karşılıklı üst düzey ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz 2010 yılından bu yana sırasıyla ÇHC, Endonezya, Güney Kore, Japonya, Malezya ve Singapur ile ilişkilerini stratejik düzeye yükseltmiştir.

Ülkemizin bölgedeki görünürlüğüne artırılması amacıyla 2012 yılında açılan Nepido (Myanmar) Büyükelçiliğimizin ardından 2013 yılında Bandar Seri Begavan (Brunei) ve Punom Pen (Kamboçya), 2017 yılında ise Viyentiyen (Laos) Büyükelçiliklerimiz açılmış ve böylece bölgedeki Büyükelçiliklerimizin sayısı 15'e yükseltilmiştir. Ayrıca önümüzdeki dönemde Fiji'nin başkenti Suva'da da Büyükelçilik açılması planlanmaktadır.

Ülkemiz, başta BM olmak üzere G-20, İİT ve MIKTA gibi diğer uluslararası platformlarda da bölge ülkeleriyle yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

Bölgedeki diğer önemli bir kuruluş olan Pasifik Adaları Forumu'nun (PAF) Kalkınma Ortağı olan ülkemiz, Temmuz 2014'te düzenlenen 45. Pasifik Adaları Forumu Liderler Toplantısı sırasında PAF'a Forum Sonra Diyalog Ortağı (FSDO) olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, Pasifik Ada Ülkelerine yönelik olarak 9-11 Nisan 2008 tarihlerinde İstanbul'da Türkiye-Pasifik Adaları Dışişleri Bakanları Toplantısı, 7-8 Haziran 2014 tarihlerinde ise yine İstanbul'da Türkiye-Pasifik'teki Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri Dışişleri Bakanları Toplantısı düzenlenmiştir.

Ülkemiz, Asya İşbirliği Diyalogu (ACD)'na da Eylül 2013'te üye olmuş, Şanhay İşbirliği Örgütü'ne de Diyalog Ortağı olarak katılmıştır.

Ekonomik ve ticari ilişkilerimiz, bölgenin kazanmaya başladığı ekonomik öneme paralel olarak, son on yılda kayda değer bir gelişme göstermiştir. Bu çerçevede; bölge ülkeleriyle 2004 yılında 17 milyar Dolar olan ticaret hacmimiz 2017 yılında 70 milyar Dolar'ı aşmıştır. Diğer taraftan, bölge ülkelerinden ülkemize doğrudan yatırım çekilmesi de ülkemizin kalkınmasına önemli katkıda bulunmaktadır. 2002-2011 döneminde bölge ülkelerinden ülkemize doğru yapılan kümülatif yatırım miktarı 2,1 milyar Dolar seviyesinde iken 2017 yıl sonu itibarıyla bu rakam 7,6 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Öte yandan, ekonomik ve ticari işbirliğinin dengeli bir seviyeye kavuşturulması ve çeşitlendirilmesi bağlamında bölge ülkeleriyle (Güney Kore, Singapur ve Malezya) Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmıştır.

2010 yılında bölgedeki en önemli uluslararası örgütlerden biri olan ve dünyanın sekizinci büyük ekonomisini oluşturan Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin (ASEAN) Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'na (ASEAN/TAC) ülkemiz taraf olmuştur. 2017 yılında ise ülkemizle ASEAN arasında Sektörel Diyalog Ortaklığı ilişkisi tesis edilmesi kararı, Sayın Bakanımızın 50. ASEAN Dışişleri Bakanları Toplantısına evsahibi Filipinler'in davetlisi olarak katıldığı ve ASEAN'ın 50. yıldönümünü kutladığı bir dönemde alınmıştır.

Ülkemiz, uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak, bölgedeki Müslüman azınlıkların sorunlarıyla da gerek ikili düzeyde, gerek İslam İşbirliği Teşkilatı nezdinde yakından ilgilenmektedir. Bu çerçevede, ülkemiz Güney Tayland görüşmelerini desteklemiş ve Güney Filipinler barış sürecine 2014 yılında tesis edilen Bağımsız Silah Bırakma Organı'nın (IDB) Başkanlığını kuruluşundan bu yana yürüterek etkin şekilde katkıda bulunmuştur. Ayrıca, ülkemiz Rohingya Müslümanlarının ve Myanmar'daki Müslümanların genel durumunu yakından takip etmektedir.

Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir kalkınma ve büyüme yolundaki çabalarını desteklemekte kararlıdır. Son dönemde, Türkiye, En Az Gelişmiş Ülkelerin (EAGÜ) uluslararası kalkınma çabalarına katkıda bulunmak hususunda önde gelen ülkelerden biri haline gelmiştir. Bu çerçevede, TİKA aracılığıyla yapılan kalkınma yardımları da Asya-Pasifik bölgesindeki görünürlüğümüze katkı sağlamıştır. TİKA aynı zamanda bölgenin sosyal ve ekonomik gelişimine de katkıda bulunmak için çalışmalarına devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Dış Politika Konuları:

- Uyuşmazlıkların Çözümü Ve Arabuluculuk
- Medeniyetler İttifakı
- Kıbrıs
- Ege Denizi
- Türkiye ve Avrupa Birliği
- Türkiye'nin Güvenliği (NATO)
- Terörizm
- 1915 Olayları ve Türk-Ermeni Uyuşmazlığı

- Türkiye'nin Enerji Stratejisi
- Türkiye'nin Su Politikası
- Türkiye'nin Çevre Politikası
- Türk Boğazları
- Silahların Kontrolü ve Silahsızlanma
- Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları
- İnsan Hakları
- Düzensiz Göç ve İnsan Ticaretiyle Mücadele
- Uyuşturucuyla Mücadele
- Türkiye'nin Uluslararası Kalkınma İşbirliği Faaliyetleri
- Türkiye'den Dış Ünelere İnsani Yardımlar
- Türkiye'nin Çok Taraflı Ulaştırma Politikası
- UZAY

Sorular:

- 1-Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Dışışleri Bakanlığının; a) Çalışma ilkeleri b)Görev ve yetkileri nelerdir?
- 2-T.C. Dışışleri Bakanlığının girişimci ve insani dış politikası nasıl açıklanmıştır?
- 3- T.C.'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerini anlatınız.
- 4- Türkiye'nin Balkan politikasını anlatınız.
- 5- Türkiye'nin Arap coğrafyası politikasını anlatınız.
- 6- Türkiye'nin Kafkasya politikası Dışışleri Bakanlığınca nasıl açıklanmaktadır?
- 7- Türkiye'nin diğer bölgeler ile ilişkilerini kısaca anlatınız.

Dışışleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun Nato Parlamenter Asamblesi 99. Rose-Roth Semineri Ve Akdeniz Ortadoğu Özel Grubu Ortak Toplantısında Yaptığı Konuşma

12.04.2019

Hepinize hoş geldiniz diyerek toplantıların verimli geçmesini diliyorum.

Bu toplantıları bugün dünyanın ve küresel sistemin gittiği bir değişim ve dönüşüm içinden geçtiği bir dönemde gerçekleştiriyoruz. Elbette değişim-dönüşüm önümüze ciddi fırsatlar çıkartıyor. Fırsatların yanında, çok boyutlu sınamalarla da karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Ve bu sınamaların bazıları da hepimizin savunduğu ortak değerleri, NATO'nun da savunduğu ortak değerleri tehdit etmeye başladı. Bu sınamalara karşı birlikte nasıl hareket edebiliriz ve nasıl çözüm üretebiliriz, üstesinden nasıl gelebiliriz, gücümüzü nasıl artırabiliriz? NATO'nun 70. yılını kutlarken tüm bu konularda her düzeyde kafa yoruyoruz. İki hafta önce yaklaşık, hatta 10 gün önce Vaşington DC'de NATO Dışışleri Bakanları Konseyi Toplantısında yeni sınamalara karşı NATO olarak neler yapabiliriz ve bu yıl sonunda İngiltere'de gerçekleştirilecek Liderler Zirvesinde liderlere hangi yeni fikirleri sunabiliriz, bunun üzerinde durduk.

Ve bu konuda özellikle parlamenterlere çok önemli görevlerin düştüğüne inanıyorum. Daha önce parlamenter diplomasisinin içinde çok yoğun çalışan bir arkadaşınız olarak, parlamenter diplomasisinin NATO içinde de önemli olduğunu düşünüyorum. Aynı şekilde parlamenterlerin halkları bu sınamalar ve fırsatlarla ilgili doğru bilgilendirmesi ve yönlendirmesinin de çok önemli olduğunu düşünüyorum.

İşte tam bunları konuşurken, fırsatları değerlendirirken, sınamalara karşı ne yapacağız, kendimizi NATO olarak nasıl adapte edeceğiz ve dayanışmamızı nasıl güçlendireceğiz, aramızdaki bazı çifte standartları ve farklı yorumları nasıl gidereceğiz ve özellikle de tehdit algılamalara karşı bizim aynı ölçüde duyarlılığımızı nasıl geliştireceğiz ve tabii ki ortak çözümleri üretirken birlikte nasıl hareket edeceğiz? İşte NATO'nun tüm bu konularda kafa yorup, fikir üretip ve birlikte hareket etmesi gerekiyor.

Bu sene aynı zamanda Akdeniz Diyalogu'nun 25. yılını kutluyoruz, İstanbul İşbirliği Girişimi'nin de 15. yılını kutluyoruz ve 6-7 Mayıs'ta yine Akdeniz Diyalogu ortaklarımızla birlikte NATO Konseyi'ne ev sahipliği yapacağız. Tüm bu süreçte Türkiye olarak biz NATO'nun tüm aktivitelerine katkı sağlamaya çalışıyoruz ve çözüm önerilerine de katkı sağlamaya çalışıyoruz, fikirler ortaya koyuyoruz. İnanıyorum ki, 3 günlük sürecek bu seminerde siz parlamenterlerden de, sadece mütteliklerden değil, ortaklarımızdan da çok önemli fikirler ortaya çıkacaktır, raportörlerimiz bunları değerlendirecektir.

Türkiye olarak baktığımız zaman, bu bölgede yaşanan sınamaların merkezindeyiz. Girişimci ve insani dış politikamızla, yaşanan tüm sorunlara karşı ortaklarımızla beraber, müttefiklerimizle beraber çözüm üretmeye çalışıyoruz. Yani başımızda Suriye, daha yeni seçimden çıkmış kardeş Irak, yine Afganistan'daki sorunlar ve son günlerde Libya'daki gelişmeler, Yemen'deki insani dramlar, Kafkasya'daki çözülmeyen, çözümü bulunmayan, dondurulmuş ihtilaflar, Balkanlar'daki kırılmalı, Karadeniz'deki gerilimler ve yine bölgemizdeki diğer ihtilaflara baktığımız zaman, her zamankinden daha fazla çaba sarf etmemiz gerektiğini görüyoruz.

Örneğin Afganistan'ın istikrarı için Pakistan'ın rolü önemli. Türkiye olarak, Türkiye-Pakistan-Afganistan üçlü mekanizmamızla o bölgenin dayanışmasına ve istikrarına katkı sağlamaya çalışıyoruz.

Kafkasya'da, özellikle Güneydoğu Kafkasya'da, Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan, Türkiye-Azerbaycan-İran, Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan, hatta şimdi dördü mekanizmalarla istikrara katkı sağlıyoruz, aynı şekilde o bölgenin kalkınması için çok önemli projeleri, Bakü-Tiflis-Kars dahil hayata geçiriyoruz.

Aynı hassasiyeti Balkanlar'da görüyoruz. Bugün Balkanlar'ı, ülkeler arasında rekabet alanı olarak görmemek gerekiyor, tam tersine Balkanlar'ın Avrupa Atlantik entegrasyonunu samimi bir şekilde desteklememiz gerekiyor ve ülkeler arasındaki rekabetin bu bölgeye olumsuz yansıdığını görüyoruz.

Suriye'deki soruna çözüm üretmek için hem terörle mücadelede insani boyutlarına, yani göç ve mülteciler konusunda, diğer taraftan da siyasi çözüm için Türkiye yoğun çaba sarf etmektedir. İdlib'deki ateşkesi muhafaza etmek istiyoruz. Amerika'nın çekilme kararını Amerika'yla ve koalisyon içindeki ortaklarımızla birlikte koordine etmeye çalışıyoruz. Aynı şekilde Irak'ın yeniden kalkınması için NATO'ya da önemli görev düşüyor ve bugün NATO'nun Irak'ın askeri yapısını ve kapasitesinin güçlendirilmesi için oraya misyon göndermesi son derece anlamlıdır.

Bugün terörle mücadeleye baktığımız zaman dünyada, gerçekten hiçbirimiz terör konusunda, yani terör tehdidi karşısında güvende değiliz, o nedenle birlikte hareket etmemiz gerekiyor. Bugün terörle mücadelede 3 zafiyetimiz var.

Birincisi, birçok müttefikimiz, bana dokunmuyorsa problem değil anlayışında. Bu son derece tehliktir, o yılan gelir mutlaka sizi de sokar.

İkincisi ise, benim çıkarıma uygunsuzsa ben onu kullanıyorsam o terör örgütü iyidir. Bugün Suriye'de YPG'de bunu görüyoruz. Müttefiklerimiz YPG'yle PKK arasında hiçbir farkın olmadığını bildiği halde, bir terör örgütüyle işbirliği yapabiliyor, silah veriyor. Oysa o silah diğer müttefiklerine yönlendiriliyor, o silahlar sahada diğer terör örgütlerine de satılıyor.

Başka bir handikabımız ise, özellikle bizim ortak değerlerimizi de kökten sarsmaya başlayan aşırı akımların terör örgütlerine destek vermeye başlamasıdır. Yani bizzat siyasetçilerin, siyasi partilerin ve parlamenterlerin kendi ideolojisine uygun gördüğü, yakın gördüğü terör örgütlerini terör örgütü olarak görmemeye başlaması, önümüzdeki en ciddi

sınamalardan bir tanesidir. Bugün aşırı soldaki Avrupa'daki siyasi partilerin PKK gibi bir terör örgütünü sırf aynı ideolojiden olduğu için, Marksist, Leninist, komünist ideolojiden olduğu için sempati duyuyor, terör listesinden çıkarmaya çalışıyor, destek veriyor. Burada hiç kimse beni yanlış anlamasın, benim hiç kimsenin ideolojisiyle problemim yok, her siyasi görüşe, ideolojiye saygım var, ama terör örgütlerine desteğe itiraz ediyoruz. Ve bu üç sorunu halledebilsek, işte o zaman teröre karşı halklarımızı ortak çabalarımızla birlikte koruyabiliriz.

Bugün etrafımızdaki sorunların birçok yansıması var, ama bunlardan bir tanesi de düzensiz göç. Düzensiz göçün ülkeleri de çok yakından ilgilendirdiğini, hatta birçok ülkeyi etkilediğini görüyoruz, değişik boyutlarda. Bu soruna nasıl bakacağız, insani açıdan mı bakacağız, güvenlik açısından mı, penceresinden mi bakacağız? Esasen her ikisinden bakmayı başardığımız zaman, o evlerini terk etmek zorunda kalan, topraklarını, ülkesini terk etmek zorunda kalan insanlara yardım elimizi uzatırız, ama bu sorunun yarattığı, yani göç olgusunun yarattığı sorunlara karşı da yine birlikte tedbirler almamız gerekiyor.

Bugün Türkiye ve Avrupa Birliği, Türkiye ve komşumuz Yunanistan arasındaki işbirliği göç konusunda örnektir. Türkiye, 3,6 milyonu Suriyeli olmak üzere bugün 4,5 milyon göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Suriye'nin istikrarı, komşu ülkelerimizin istikrarı ve kalkınması gerçekleştikçe bu insanların dönmeye başladığını görüyoruz. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatı bölgelerine bugüne kadar 320 bin Suriyeli göçmen Türkiye'den gönüllü bir şekilde döndü ve bu dönüşler devam ediyor. O dönenlere de en azından en temel ihtiyaçlarını karşılayarak destek vermemiz gerekiyor.

Bugün Irak'ın yeniden inşası konusunda hepimizin duyarlı olması lazım, Irak'ın istikrarı hepimiz için önemli.

Diğer taraftan, Libya'daki soruna çözüm bulmak için diplomasiyi sonuna kadar işletiyoruz, müttefiklerimizle, ortaklarımızla birlikte hareket etmeye çalışıyoruz.

Bugün Ortadoğu ve Akdeniz Bölgesini en çok etkileyen sorunlardan bir tanesi, Ortadoğu sorunudur, yani Filistin-İsrail probleminin çözümüdür. İki devletli çözümün dışındaki hiçbir çözüm Ortadoğu'ya barış, huzur getirmez. O yüzden bugün ABD yönetiminin yanlış kararlarıyla cesaret bulan İsrail'in bu saldırgan tutumundan vazgeçmesi gerekiyor ve bir an önce iki devletli çözüme geri dönülmesi gerekiyor ve Türkiye olarak böyle bir süreci tam olarak destekleyeceğimizi buradan özellikle vurgulamak isterim.

Akdeniz Bölgesinde, Ortadoğu Bölgesinde, Yemen probleminin çözülmesi her şeyden önce insani açıdan önemlidir, çok sayıda insan açlıktan ve hastalıklardan ölmüştür, maalesef bunun sorumlusu da Yemen'de sadece kendi emellerini güden ülkelerdir, açık, net bir şekilde söylememiz gerekiyor. Ama NATO müttefikleri olarak da o ülkelere çıkarımız var diye, silah satıyoruz diye, petrol alıyoruz diye, paralarını alıyoruz diye onların bu zulmüne göz yummak da insani değildir, bizim de burada sorumluluğumuz vardır.

Diğer taraftan, Körfez krizi suni bir krizdir, ortaklarımız bakımından söylüyorum Ortadoğu'daki bir sorun, bu sorununun da bir an önce giderilmesinde fayda var.

Akdeniz’de dondurulmuş ihtilaflardan bir tanesi de Kıbrıs’tır. Kıbrıs’ta kalıcı bir çözüm için, adil bir çözüm için, iki kesimliliğe ve siyasi eşitliğe dayalı bir çözüm için çok çaba sarf ettik, bu konuda Türkiye olarak gerekli esnekliği de gösterdik. 2017 Temmuz ayında Crans-Montana’da Türkiye-Yunanistan-Birleşik Krallıklar ve Ada’daki iki taraf olarak 11 gün hiç ayrılmadan müzakere ettik, önemli bir fırsatı kaçırdık. Şimdi ise tüm garantörlerle, özellikle de komşumuz Yunanistan’la, Ada’da da iki taraf devam ediyor, Kıbrıs Rum Kesimi dahil herkesle gayri resmi görüşmelerimizi sürdürüyoruz ki, resmi bir müzakereye başlamadan önce neyi müzakere edeceğimizi, nasıl müzakere edeceğimizi, çerçevesinin ne olduğunu kararlaştıralım artık bir başarısızlığı daha kabullenmemiz, hazmetmemiz mümkün değil, zaman ve enerji kaybetmemiz lazım. İnşallah Kıbrıs’taki bu dondurulmuş ihtilafa da kalıcı bir çözüm bulabiliriz.

Dikkatlice beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, sorularınızı cevaplamaktan büyük bir memnuniyet duyacağım, sağ olun çok teşekkürler.

Sorular:

1- Çok teşekkür ederim Sayın Başkan. Dışişleri Bakanının sunumunu çok takdir ettim. Çevrenizde çok problem var ve bunlarla yüzleşmek gerçekten büyük bir sorun. Ancak Dışişleri Bakanı’ndan, Türkiye’deki dış politikanın ana hatları veya öncelikleri nelerdir anlamak istiyorum. Türkiye dış politikasının öncelikleri nelerdir? Teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU- Çok teşekkür ediyorum. Dış politikamızın temel felsefesi Cumhuriyetimiz kurulurken Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından belirlenmiştir “yurtta sulh cihanda sulh”. Ve bugün bu felsefeyi tamamlayıcı olarak girişimci ve insani dış politika izliyoruz. Girişimci dış politikamızın içinde tüm ülkelerle ve uluslararası örgütlerle, hatta bölgesel örgütlerle ilişkilerimizi geliştirmek bir üst seviyeye çıkarmak vardır. Ve bugün dünyada misyon sayısı bakımından beşinci sıraya çıktık. Afrika açılımı, Latin Amerika açılımı, Güneydoğu Asya açılımlarımız artık ortaklık politikasına dönüşmüştür. Bugün ticaretimizi artırırken insani ve kalkınma yardımlarımız da bizim önceliğimizdir. 2017 rakamlarını söylüyorum, dünyada insani ve kalkınma yardımı bakımından birinci sıradayız. Yani en zengin ülke Amerika’nın bile önündeyiz. En zengin değiliz, ama en cömertiz. Bugün var olan çatışmaların durdurulması onlara siyasi çözüm üretmek Türkiye Cumhuriyeti’nin dış politikasının önceliklerinden bir tanesidir ve bölgemizdeki sorunların çözümü için biraz önce de söylemeye çalıştığım gibi katkı sağlamaya çalışıyoruz. Maalesef bugün terör tehdidinde karşı en ön cephede olan ülke Türkiye’dir. Dolayısıyla, terörle mücadele içeride ve dışarıda önceliğimiz olarak devam edecektir.

Diğer taraftan, Türkiye’nin dış politikasının en önemli stratejik hedeflerinden bir tanesi Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi geliştirmektir. Bugün üyelik konusunda tüm çabalarımıza rağmen zorluklar olsa da bu çabamızı sürdürüyoruz en azından birçok alanda mesafe kat edebileceğimizi düşünüyoruz. Türkiye NATO müttefikidir ve Türkiye’nin herhangi bir ülkeyle ilişkileri NATO müttefikliğimize ya da üyeliğimize yönelik bir çelişki değildir ve tüm NATO üyesi ülkeler gibi biz de dünyanın her yeriyle ilişkilerimizi geliştirmek için ve ortaklığımızı güçlendirmek için yoğun çaba sarf ediyoruz. Yani Türk dış politikası bugün

bulunduğu coğrafya bakımından çok yönlü, proaktif olmalıdır. Biz de bunu girişimci ve insani anlayışımızda sürdürmeye çalışıyoruz.

2- Sayın Bakan sizi ve Türkiye Parlamentosu Başkanını burada görmekten onur duyduk. Konuşmanızda çeşitli ülkelerin Balkanlarda nasıl rekabet etmeye çalıştıklarından bahsettiniz ve sanırım orada belirli bir etki oluşturmak için rekabet etmeye çalışıyorlar. Ve Balkanlardaki rekabetle ilgili olarak söylediklerinizle bir karşılaştırma yapmaya çalışıyorum ve sanırım aynısı Suriye için de geçerli. Bir çok ülkenin Suriye'de olanlarla rekabet etmeye çalıştığı hakkındaki raporu daha sonra göreceğiz. Öyleyse Batı Balkanlar konusunda da, bir çok güçlü ülkenin etki oluşturmak ve bölgede var olmak için çeşitli bloklar oluşturduğu, Suriye'de devam eden aynı oyundan bahsettiğimize inanıyor musunuz? Teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU- Çok teşekkür ediyorum. Balkanlarda bu rekabeti bitirmenin en önemli yolu Balkanların Avrupa Atlantik Kurumlarına entegrasyon sürecinin tamamlanmasıdır. Bu konuda bazı müttefiklerimizin ve AB üyesi ülkelerinin çelişkili tavırları olsa da genel anlamda bu anlayış hepimizde mevcuttur. Ve özellikle Makedonya'nın Kuzey Makedonya olarak isim değişikliği konusunda Yunanistan'la bir anlaşmaya varması hepimizi memnun etmiştir, her iki tarafın da kabul ettiği bir çözümdür. Ve Kuzey Makedonya'nın da Avrupa Atlantik Kurumlarının önündeki en büyük engel kalkmıştır. Suriye'ye gelecek olursak, söylediğiniz gibi Suriye'de çok sayıda aktör var ve bu farklı aktörlerin farklı emelleri var. Biz Türkiye olarak Suriye'nin sınır bütünlüğünü destekliyoruz ve şu anda geçici olarak kontrol ettiğimiz bölgelerin de Suriye'nin toprakları olduğunu biliyoruz. Ve Fırat'ın doğusundaki Suriye'yi bölme çabalarına karşıyız. Maalesef bazı müttefiklerimiz bu Suriye'yi bölme çabalarına destek veriyor ve bunun için de terör örgütleriyle işbirliği yapıyor. Hiç kimse kimseyi kandırmasın o YPG, PKK terör örgütü DEAŞ'ın ideolojisine karşı olduğu için değil, o toprakları ele geçirmek için diğer ülkelerin destekleriyle mücadele etmiştir. Biz de 4 binden fazla DEAŞ teröristini sahada temizledik ve göğüs göğse çarpışan, savaştan tek asker bizim askerimizdir.

Amacımız nedir? Suriye topraklarında sınırimızın öbür tarafında bu terör örgütlerini temizlemektir. Bugün farklı ülkelerin, farklı emelleri olduğunu biliyoruz, ama hepimiz şu anayasa komisyonunun kurulması ve diğer taraftan siyasi sürece odaklanmamız gerekiyor. Ve bu konuda maalesef anayasa komisyonunun kurulmasını engellemeye çalışan bazı küçük ülke grubu ülkeler var, müttefiklerimiz de var bunun içinde. Bir taraftan Suriye'de barış diyorsunuz, kalıcı bir barış siyasi çözümle gelir ve Astana süreciyle biz çok önemli başarılar elde ettik. Bugün Cenevre süreci canlıysa Astana süreci sayesinde, ama Astana Cenevre'ye alternatif değildir ve her şey BM kararları çerçevesinde 22-54 nolu karar ve BM çatısı altında BM'nin önderliğinde olmalıdır. Hedefimiz ülkeyi siyasi bir çözüme, anayasayla beraber ve seçime hazırlamaktır. Türkiye olarak bu konuda çok samimi gayret sarf ediyoruz ve tek amacımız vardır yani başımızdaki ülkenin istikrarı, güvenliği, sınır ve toprak bütünlüğü. Maalesef çok sayıda aktörün olması işimizi her zaman kolaylaştırmıyor.

3- Sayın Bakan Kıbrıs sorununda başka bir başarısızlığın kabul edilemeyeceğini konusunda size tamamen katılıyorum, bu doğru, bu konuda son derece katılıyorum, ancak Kıbrıs sorunu konusunda garantör ülkelerden bahsettiğiniz için bir açıklama yapmak

istiyorum. Bu sözün modern dünyanın çerçevesi içinde olduğuna inanmıyorum. Kıbrıs, Avrupa Birliği ve Avro Bölgesi'nin bir üyesidir, bu nedenle garantör ülkeler hakkında konuşmak, tamamen bu çerçevenin dışındadır. Bu benim açıklamam, çok teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU- Dostuz, komşuyuz, ama tespitinize katılmıyorum. Nedenini söyleyeyim, bugün tüm dünyanın gözü Doğu Akdeniz'dedir ve gerginlik alanıdır. Maalesef Doğu Akdeniz'i bir barış alanına dönüştüremedik, Kıbrıs sorununun çözümü dahil. Bugün tüm güçlü ülkeler oradadır, Amerika ve Rusya oradadır. Suriye sorununa baktığımız zaman, o bölgedeki sorunların boyutu giderek artmaktadır. Tam bu dönemde de işte Türkiye'nin garantörlüğü Kıbrıs için ve Kıbrıslı Türkler için çok önemlidir.

İkinci bir konu, bugün tüm çabalarımıza rağmen, tüm iyi niyetli çağrılarımıza rağmen, Türk tarafının haklarını garanti altına almadan, ki böyle bir hakkın olduğunu Yunanistan da, Rum Kesimi de kabul ediyor, Rum Kesiminin tek taraflı hidrokarbon çalışmalarını, aktivitelerini başlatması ve tam da Türkiye'nin garantörlüğünün bugün her zamankinden çok daha fazla önemli olduğunu hatırlatıyor. Şimdi bir taraftan tek taraflı bazı ülkelerle faaliyet göstermeye çalışacaksınız, Türk tarafının hakkı var diyeceksin, bunu görmezden geleceksin, o zaman Kıbrıs Türk halkının haklarını kim savunacak? Garantör olarak ben savunacağım, bu benim en doğal hakkımdır ve Kıbrıs Türk halkı da garantörlüğün her zamankinden daha hassas olduğunu söylüyor. Buna Yunanistan olarak siz tabii ki arzu etmezseniz, buna siz karar veremezsiniz, Kıbrıs Türk halkı karar verir buna ve Türkiye olarak biz karar veririz. Ama siyasi bir çözümle, kalıcı bir çözümle biz garantörlük ve güvenlik konusunda da birlikte neler yapabileceğimizi Crans-Montana'da da gösterdik, Avrupa Birliği oradaydı, Genel Sekreter oradaydı ve kimin nasıl yapıcı tutum sergilediğini, kimin tersine tutum sergilediğini tüm bu dostlarımız da açık, net bir şekilde görmüştür.

Garantörlük ve bugün güvenlik Kıbrıs'ta her zamankinden daha önemlidir. Öyle bunun çağ dışı veya zamanı geçmiş gibi söylemlerle bunu hafifletemezsiniz ya da hafife alamazsınız.

4- Öncelikle tüm Türk arkadaşlarımıza konukseverlikleri ve karşılımları için teşekkür ederim. Ayrıca, Fransız Heyeti adına tüm mülteciler için sürdürmekte olduğunuz çabalara teşekkür ederim.

Bununla birlikte, izninizle, Meclisi Başkanınız tarafından bu sabah ifade edilen, 24 Nisan'ın Fransa'da Ermeni soykırımını ulusal anma günü ilan edilmesi konusunda Fransa tarafından alınan kararı sorgulayan ve beni şoke eden ifadelere değinmek istiyorum. Şunu ifade etmek istiyorum: ülkelerimiz arasındaki dostane ilişkileri dikkate alınca, tüm bu mülahazaların gözönünde bulundurulması gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Bakan'a yöneltmek istediğim soru İsrail-Filistin ihtilafına ilişkindir. Bu konudaki vizyonunuzu bize açıklayabilir misiniz lütfen Sayın Bakan. Teşekkür ederim.

5- Sayın Bakan, NATO üyesi bir ülke olarak, ABD'nin, Asrın Anlaşması adı altında bölgemizi yeni bir savaşa sürükleyecek son gelişmelere önderlik etmesine, Filistinlileri göçe zorlama ve Kudüs'ü Yahudileştirme girişimlerine ilişkin olarak NATO'nun tutumu nedir

sizce?Adaletsiz arabulucu olarak ABD'nin adil olmayan çözümleri bağlamında yaşanan hızlı gelişmeler, bölgeyi yeni bir savaşa sürüklemekte olduğunu düşünüyoruz. Halklar olarak bizler ümitlerimizi NATO'ya ve Türkiye'nin etkin rolüne bağlamaktayız. Gelecekte savaşları engelleyecek çözümlere varılabilmesi için nasıl bir rol oynanabilir?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU- Sorularınız için ve görüşleriniz için çok teşekkür ediyorum.

Sonia Hanım'ın şok olmasını anlayabiliyorum. Çünkü Sonia Hanım'ın ülkesi ve Fransa gibi ülkeler bir şeye alışmıştır, hep patronluk taslayacaklar, hep başka ülkeleri eleştirecekler, aşağılayacaklar ve istediği kararları istediği gibi verecekler, eleştirecekler. Dolayısıyla Türkiye tarafından veya başka bir ülke tarafından eleştiri geldiği zaman da şok olacaklar.

Şimdi uluslararası hukuk konusunda Türkiye'ye ders vermeye çalışıyorsunuz. Hukukun üstünlüğü konusunda Türkiye'ye ders vermeye çalışıyorsunuz. Burada benim söylediğime bile tahammül göstermiyorsunuz, demokrasiden ve ifade özgürlüğünden bahsediyorsunuz, ama Macron'un aldığı karar Fransa Anayasa Mahkemesinin aldığı kararlarla çelişmiyor mu? Çelişiyor. Fransa'nın aldığı karar, Macron'un, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarıyla çelişiyor mu? Çelişiyor.

Bir olayı, geçmişte, tarihteki bir olayı soykırım olarak ya da değil olarak değerlendirmek siyasetçilerin görevi mi? Birleşmiş Milletler'in kararını okudunuz mu? Uluslararası hukuktan ve sistemden bahsediyoruz. Ve Birleşmiş Milletler'in bir tarihi olayı soykırım olarak değerlendirmek için neler olması gerekiyor, mahkeme kararında açıkça söylemiştir. Dolayısıyla burada siyasilere böyle bir karar verme yetkisi de vermemiştir. Siz siyasetçiler tarihle ilgili yargılamayı, karar vermeyi kendinizde hak olarak görüyorsunuz. Görüş başkadır, karar vermek başkadır. Peki, hangi bilgiyle, hangi kıt bilgiyle tarih konusunda böyle, bu kadar kesin, net karar veriyorsunuz? Bu bilgi eksikliği olduğu halde karar vermenin tek sebebi vardır, o da popülizmdir. Maalesef sizin Başkanınız da popülizme yenilmiştir.

Ayrıca, soykırım ve tarih konusunda Türkiye'ye ders verebilecek en son ülke Fransa'dır. Çünkü Ruanda'da olanları unutmadık, Cezayir'de olanları unutmadık. Fransa önce kendi karanlık tarihine baksın, Türkiye'ye ders vermeye kalkmasın. Evet, sizler böyle tepeden bakmaya devam edin, ama biz de size bu şekilde haddinizi bildirmeye devam edeceğiz. Artık eski Türkiye yok, hak ettiğiniz cevabı da her zaman vereceğiz size.

Siz kendinizi üstün görmeye devam edin, ama bu muameleyi kabul etmeyen, doğruları söyleyen bir Türkiye var.

Diğer taraftan İsrail ve Filistin konusunda bizler NATO üyesi ülkeler olarak aynı şeyi düşünüyoruz. Ve burada özellikle Filistin'de kalıcı bir barış için biraz önce açılış konuşmalarında da düşüncelerimi söyledim. Kalıcı bir barış için iki devletli çözümden başka bir seçenek yoktur ve burada herkesin de dürüst bir şekilde, adil bir şekilde hareket etmesi gerekiyor. Maalesef Amerika Birleşik Devletleri son aldığı kararlarla tarafsızlığını kaybetmiştir ve bu konuda Avrupa ülkeleri, NATO ülkelerinin, müttefiklerin çoğu da böyle düşünüyor. O yüzden kalıcı bir barış için hep birlikte çaba sarf etmemiz lazım.

Ve bu konuda özellikle Kudüs'ün statüsünün de korunması gerekiyor. Ürdün, biliyorsunuz Kudüs'ün hamisidir, biz Ürdün'ün bu faaliyetlerini destekliyoruz.

NATO'dan beklenti içinde olmak yerine, özellikle bizim burada Filistin ve Kudüs konusunda kendi aramızda birliği sağlamamız gerekiyor. Arap Ligi'nin içinde bazı ülkelerin Ürdün'e Kudüs konusunda artık sesinizi çıkarmayın diye baskı yaptığını görüyoruz, neden? Amerika'dan korkuyorlar. Filistin Yönetimine de baskı yapıyorlar. Ama burada özellikle Ürdün'ün sağlam duruşunu biz alkışlıyoruz, destekliyoruz ve Kudüs'ün statüsünün mutlaka ve mutlaka korunması gerekiyor. Bu konuda da NATO'dan beklenti yerine, tabii NATO bu tür konularda doğrudan müdahalede bulunmuyor ama NATO içindeki ülkelerin tutumlarını zaten biraz önce söyledik, kendi aramızdaki birliğimizi artırmamız lazım.

Diğer taraftan Türkiye olarak komşu Irak'ın kalkınması için, yeniden inşası için 5 milyar dolar taahhütte bulduk ve 5 milyar dolar en yüksek taahhüttür. Kuveyt'teki konferansta bu taahhütte bulduk. Ve bu para, bu kredi tabii ki bizim firmalarımızın da orada yer alacağı, Irak'ın yeniden inşası için, yatırımlar için kullanılacaktır. Ama Irak'tan ve DEAŞ işgalinden sonra özellikle bu bölgede Türkiye'ye gelen mülteci kardeşlerimize ev sahipliği yapmak, onlara da sahip çıkmak bizim her şeyden önce insani görevimizdir. Biz su konusu dahil her alanda kardeş Irak'la ve Arap ülkeleriyle dayanışmamızı göstermeye devam edeceğiz.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Sorular:

- 1- T.C. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu NATO ile ilişkileri nasıl tarif etmektedir?
- 2- Çavuşoğlu'nun bahsettiği terörle mücadele zafiyetleri nelerdir?

Türkiye'nin Uluslararası Güvenlik Perspektifi ve Politikaları

1. Güvenlik, “kendini koruma” olgusuyla yakından ilgili bir kavram olup, tanımı itibarıyla üçe ayrılmaktadır: bir toplumun yaşamını devam ettirmesi; bir ulusun toprak bütünlüğünün korunması ve yine bir ulusun, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel nitelikleriyle şekillenen temel kimliğinin muhafaza edilmesi. Küreselleşmeyle tanımlanan yeni güvenlik ortamı bu bağı pekiştirmiş ve “güvenliğin bölünmezliği” ilkesini daha da önemli hale getirmiştir.

Günümüzde evrilmeye devam eden güvenlik ortamına karşın uluslararası toplumun modern sınamalara mukabele yöntemleri sürekli olarak gözden geçirilmektedir. Uluslararası barış ve istikrarın korunması ve böylelikle sürdürülebilir kalkınma ve insan gelişimi için ihtiyaç duyulan güvenlik ve huzur ortamının tesis edilmesi genel hedefi oluşturmaya devam etmektedir. Bu hedefe ulaşılmasında, ülkelerin toprak bütünlüğünün korunması, kolektif savunma ve kriz yönetim operasyonlarına katkıda bulunulması (barışı koruma, insani yardım ve polis görevleri vb.), Kitle İmha Silahlarının (KİS) ve bunların fırlatma vasıtalarının yayılmasının önlenmesi, silahsızlanmanın teşvik edilmesi gibi unsurlar önemini korumaktadır. Bunun yanısıra, istikrara katkı amacıyla uluslararası işbirliğinin küresel ölçekte artırılması ve ortaklığa, diyaloga ve yumuşak güce dayalı güvenlik anlayışı da giderek ön plana çıkmaktadır. Türkiye bu konudaki önemli potansiyelini merkezinde bulunduğu geniş coğrafyada daha da etkin şekilde seferber etmeye başlamıştır. Öte yandan, terörizm, organize suç, temel kaynakların azalması veya tehdit edilmesi, silahlı çatışmalar sonucu insanların kontrol dışı kitlesel hareketleri ve siber saldırı gibi sınamalar 21.yüzyılda uluslararası güvenlik konusunda ortak çabalarla mukabele edilmesi gereken sınamalar haline gelmiştir.

Sözkonusu risk ve tehditlerin bir bölümünün esas itibarıyla askeri nitelikte olmaması nedeniyle, güvenlik artık yalnızca askeri imkan ve yeteneklerle sağlanamamaktadır. Güvenliğin tanımının genişlemiş olması risk ve tehditlerle mücadele yöntemlerinin de çeşitlendirilmesini gerektirmektedir. Bu çerçevede, günümüzde siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal araçların birarada ve eşgüdüm halinde kullanılması, bir başka ifadeyle “kapsamlı yaklaşım” kavramının benimsenerek, sorunların çözümünde uygulamaya geçirilmesi önem arz etmektedir.

2. Cumhuriyetin kurulmasından günümüze Türkiye'nin güvenlik politikası, biri coğrafi konum, diğeri komşu ülkelerle ilişkiler olmak üzere, iki temel olgu dikkate alınarak şekillendirilmiştir. Bu iki belirleyici faktör, Türkiye'yi Avrupa, Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde ve zaman zaman bu bölgelerin de ötesinde güvenlik alanında önemli bir aktör haline getirmiştir.

2.1. Bu politikanın temel taşlarını "işbirliği" ve "ortaklık" oluşturmaktadır. Bu çerçevede, diğer ülkelerle dostane ilişkiler tesis edilmesi ve devam ettirilmesi, ikili ve çok taraflı yöntemlerle bölgesel ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, çatışmaların barışçı yöntemlerle çözülmesi ile bölgesel ve uluslararası barışın, istikrar ve refahın artırılması Türk dış politikasının ana amaçlarını oluşturmuştur. İyi komşuluk, egemenlik, bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne saygı ve iç işlerine müdahalede bulunulmaması gibi belli başlı bazı ilkeler bu politikanın temel unsurlarını teşkil etmektedir.

2.2. 1923-1939 yıllarında iki Dünya Savaşı arası dönemde Türkiye, komşularıyla ve diğer ülkelerle işbirliği projelerini desteklemiş, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya ile Balkan Antantı'nı; İran, Irak ve Afganistan ile Sadabat Paktı'nı imzalamak suretiyle, çok taraflı düzeyde bölgesel güvenliğe yönelik işbirliği çabalarına katkıda bulunmuştur.

3. Türkiye, II. Dünya Savaşının ardından tarihi bir seçim yaparak özgür dünya ile birlikte, Batı Bloku'nda yer almayı tercih etmiştir. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin temel felsefesi ile uyumlu olan bu politika, Türkiye'nin 1952 yılında NATO'ya üye olmasıyla taçlandırılmıştır. O günden bu yana NATO, Türkiye'nin savunma ve güvenlik politikasının mihenk taşıını oluşturmuştur.

Türkiye, Soğuk Savaş'ın en yoğun yaşandığı dönemde dahi, Doğu Bloğuna komşu olduğu bir bölgede kilit konumda bir NATO müttefiki olmuştur. İttifak'ın güney kanadını koruyarak, özel olarak Avrupa'nın, genel olarak NATO'nun güvenlik ve savunmasına kapsamlı katkıda bulunmuştur. Türkiye, Sovyetler Birliği ile en uzun sınıra sahip ülke olarak İttifak'ın kara sınırlarının üçte birini korumakla sorumlu olmuştur. Böyle ağır bir sorumluluk, sınırlı imkanlara sahip, gelişmekte olan bir ülke için büyük fedakarlık gerektirmiştir. Türkiye, bu dönemde izlediği politikalarla aynı zamanda, Doğu ile Batı blokları arasındaki gerilimin azalmasına da yardımcı olmuştur.

4. Türkiye, bir yandan İttifak'ın güvenliğine katkıda bulunurken, diğer yandan kendisine yakın bölgelerde işbirliğinin pekiştirilmesi yönündeki geleneksel güvenlik politikasını

sürdürmüştür. Bu çerçevede Türkiye, hem Balkanlar hem de Ortadoğu'da güvenlik alanında işbirliğini teşvik etmiştir. Yunanistan ve Yugoslavya ile 1954 yılında imzalanan Balkan Paktı ve 1955 yılında İngiltere, İran, Irak ve Pakistan ile imzalanan Bağdat Paktı, Türkiye'nin bu bölgelerde güvenliğin pekiştirilmesi amacıyla yönelik çabalarının somut göstergelerini oluşturmaktadır.

5. Bu girişimlerle ve NATO bağlamında kolektif savunmaya vermiş olduğu koşulsuz destekle, Türkiye Doğu-Batı çatışmasının barışçı bir şekilde sona ermesine katkıda bulunmuştur. Soğuk Savaşın ardından uluslararası güvenlik ortamı değişirken NATO Türkiye'nin dış ve güvenlik politikasının değişmez bir olgusu olarak önemini muhafaza etmiştir.

5.1. Son yirmi yılda, küreselleşme ve teknolojik gelişmeler yalnızca olumlu düşüncelere değil, hasmane fikirlere de hizmet etmeye başlamış ve bunların olumsuz etkileri sınıraşan uluslararası bir nitelikte görülmeye başlanmıştır. Küresel düzeydeki risk ve tehditlere karşı duyarlılığın artmaya başladığı böyle bir ortamda, işbirliği ve ortak çabalarla sinerji yaratılması giderek daha önem verilen bir unsur olmaya başlanmıştır. Bu durum NATO'nun da yeni Stratejik Konseptinde de ifade bulmuştur. Söz konusu belgede "işbirliğine dayalı güvenlik" İttifakın temel görevlerinden biri olarak zikredilmiştir.

6. Türkiye, BM'nin kurucu üyelerinden biri, NATO ile tüm önde gelen Avrupa kuruluşlarının üyesi ve AB'ye tam üyelik için müzakere sürecinde bulunan bir aday ülke olarak, bölgesinde ve uzak coğrafyalarda dostluk ve işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla aktif bir politika izleyegelmiştir.

Ülkemiz halihazırda, askeri eğitim, teknik ve bilimsel konularda ve savunma endüstrisi işbirliği alanlarında Müttefik ve dost ülkelerle pek çok ikili anlaşmalar imzalamıştır. Bu tarz işbirliği mekanizmaları, NATO üyeleriyle ve Balkanlar, Ortadoğu, Güney Akdeniz, Kuzey Afrika, Orta ve Uzak Doğu Asya ve Güney Amerika'da yer alan önemli sayıdaki ülkelerle geliştirilmiştir. Askeri Eğitim Anlaşmaları üçüncü taraflara karşı olmayıp, birlikte çalışabilirliğin geliştirilmesini teminen güvenlik alanında işbirliği yapılmasını amaçlamaktadır.

NATO ve Türkiye'nin Güncel NATO Konularına İlişkin Görüşleri

1. Türkiye ve NATO

NATO ülkemizin tam yetkiyle söz sahibi olduğu önemli bir uluslararası örgüttür. Bu bakımdan NATO üyeliği Türkiye için önemlidir. Tarihin en başarılı savunma İttifakı olarak anılmaktadır. 2010 Kasım ayında gerçekleştirilen Lizbon Zirvesinde kabul edilen Stratejik Konsept, İttifakın kendisini günün koşullarına uyarlama kapasitesini bir kez daha kanıtlamıştır. NATO'yu kuran Vaşington Antlaşmasının müşterek savunma hakkındaki beşinci maddesi diğer Müttefikler için olduğu gibi, Türkiye için de değerli bir güvenlik teminatıdır. NATO forumu ülkemize, uluslararası güvenlik konularına ilişkin görüş ve beklentilerimizi ortaya koyarak, transatlantik eğilimlere etkide bulunma imkanı da vermektedir.

Ülkemizin 1952 yılında üyesi olduğu NATO, uluslararası güvenlik ve savunma politikamızın temel unsuru olma özelliğini sürdürmekte olup NATO'ya üyeliğimizin 60. yıldönümü 18 Şubat 2012 tarihinde kutlanmıştır. Bu vesileyle, anılan tarih öncesinde ve sonrasında, NATO'nun savunma ve güvenliğimize katkılarının öneminin vurgulandığı çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Ülkemizin NATO'ya üyeliğinin 60. yıldönümü vesilesiyle Sayın Bakanımız 18 Ocak 2012 tarihinde Brüksel'i ziyaret ederek, Kuzey Atlantik Konseyi'ne hitap etmiştir. Bu çerçevede, NATO Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen de, 16-17 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemize bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Anılan ziyaret kapsamında, NATO Genel Sekreter Rasmussen Sayın Bakanımızla ikili bir görüşme gerçekleştirmiş, ayrıca, TBMM Dışişleri ve Savunma Komisyonları ile NATO PA Türk Grubu üyeleri ortak toplantısına katılmıştır. Bu vesileyle, Genel Sekreter Rasmussen Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül tarafından kabul edilmiş ve Türk Atlantik Konseyi Derneği tarafından düzenlenen bir panele de konuşmacı olarak katılmıştır.

Öte yandan, Türkiye de NATO için önemlidir. Ülkemiz Soğuk Savaş süresince İttifakın güneydoğu sınırını savunma sorumluluğunu taşımıştır. Soğuk Savaş sonrasında kriz yönetimi ve barışı koruma hareketlarına yaptığı katkı ve izlediği aktif dış politika neticesinde ülkemizin NATO için önemi artarak sürmektedir. Türkiye, NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahiptir. Çoğunluk nüfusun Müslüman olduğu bir Müttefik olma özelliğiyle NATO içinde özgün bir konumu bulunan ülkemiz, gerek sert gerek yumuşak güç kapasitesiyle İttifakın faaliyetlerini

sürdüdüğü coğrafyalar açısından vazgeçilmez bir değerdir. NATO'nun Bosna-Hersek, Kosova ve Afganistan'daki faaliyetlerine yaptığımız kapsamlı katkılar bu kapasitemizi seferber etme iradesine sahip olduğumuzu göstermiştir.

Türkiye'nin NATO üyeliği ülkemizin uluslararası kimliğinin bir parçasıdır. Ülkemiz İttifak faaliyetlerine hem NATO'nun Türkiye için, hem de Türkiye'nin NATO için ifade ettiği önem çerçevesinde kapsamlı ve aktif katkıda bulunmaya devam etmektedir. Türkiye NATO içindeki konumunu hem kendi ulusal çıkarlarını gözeterek, hem de İttifak dayanışmasını destekleyerek sürdürmektedir.

Ülkemiz İttifakın faaliyette bulunduğu geniş coğrafyadaki ülke ve halklarla tarihten gelen derin bağlarını kullanmak suretiyle yumuşak gücünü seferber etmektedir. Bu esasen Lizbon Zirvesinde kabul edilen yeni Stratejik Konsept belgesinde İttifakın kendisi için çizdiği eylem planıyla da örtüşmektedir. Söz konusu belgede "işbirliğine dayalı ortaklık" NATO'nun asli görevlerinden biri haline gelmiştir. Bu kavram ülkemizin dış politikasına esasen yıllardır, on yıllardır yön veren bir anlayıştır. Ülkemizin son yıllarda germi verdiği bu yöndeki aktif dış politika Türkiye'yi bu konuda potansiyeli en güçlü ülkelerden biri haline getirmiştir.

Türkiye NATO bünyesinde kolektif savunma ve kriz yönetimi konusundaki faaliyetlere de faal şekilde katılmaya devam etmektedir. Güçlü ordumuz ve son yıllarda artan sivil imkân ve yeteneklerimiz buna imkan sağlamaktadır. Türkiye Afganistan için sivil ve askeri imkanlarını seferber etmiştir. Bu ülkeye yönelik olarak tarihinin en kapsamlı dış yardım programını uygulamaktadır. Bu bir yandan, Türkiye'nin Afganistan'a verdiği öneme işaret etmekte, diğer yandan ise İttifakın müşterek faaliyetlerine katkıda bulunma kapasite ve iradesini ortaya koymaktadır.

2. NATO'nun Dönüşümü

NATO'nun önemli bir müttefiki olan Türkiye, İttifakı kendisinin de ayrılmaz bir parçası olduğu Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliğinin dayanağı olarak görmektedir. Soğuk Savaş sonrası dönemde konvansiyonel tehdit büyük ölçüde azalmıştır. Diğer taraftan, terörizm, bölgesel istikrarsızlıklar, kitle imha silahları ve bunları fırlatma vasıtalarının yayılması, ayrılıkçı mikro ve etnik milliyetçilik, aşırı dinci akımlar, örgütlü suç, uyuşturucu ve insan ticareti, kitlesel göç gibi geleneksel olmayan, asimetrik güvenlik risk ve tehditleri ortaya çıkmıştır. Bugün, terörizm uluslararası toplum ve İttifak'ın güvenliği için en ciddi tehditlerden birini teşkil etmektedir.

Tehditlerin ve mevcut tehditlere karşı koymada kullanılması gereken metotların doğası değişirken, İttifakın asıl fonksiyonu olan kolektif savunma değişmeksizin devam etmektedir. Bu bağlamda, Transatlantik işbirliğinin başlıca forumu olarak NATO vazgeçilmez niteliğini sürdürmektedir. İttifak, Avrupa-Atlantik bölgesinin barış ve istikrarının korunması ve geliştirilmesindeki temel araçtır.

Diğer taraftan, Soğuk Savaş sonrasında günün koşullarına uyum sağlama ihtiyacının bilincinde olan NATO, 1991, 1999 ve son olarak 2010 tarihli Stratejik Konseptlerde de yansıtıldığı üzere, kapsamlı bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu hem iç hem de dış adaptasyon sürecidir. İttifak bir yandan kolektif savunma ile kriz mukabele yeteneğini muhafaza etmek amacıyla kuvvetlerini kapsamlı bir modernleşme sürecinden geçirmekte diğer yandan ise, “işbirliğine dayalı güvenlik” anlayışıyla yumuşak gücünü geliştirmek amacıyla mevcut siyasi ve askeri ortaklık yapılarını pekiştirmekte ve yenilerini tesis etmektedir. Rusya ve Ukrayna ile işbirliği ve Akdeniz Diyalogu ile İstanbul İşbirliği Girişimi, Temas Ülkeleriyle kurulan ilişkiler, Afganistan ve Pakistan’la tesis edilen kapsamlı diyalog ve işbirliği NATO’nun bu alandaki kararlılığını açıkça sergilemektedir. Diğer taraftan, NATO’nun yeni üyelikler konusunda izlediği açık kapı politikası ve BM, AGİT ve AB gibi diğer uluslararası örgütlerle olan işbirliği bu bağlamda önem arzeden hususlar olarak ortaya çıkmaktadır. İttifakın, daha etkin yetenek, yapı ve çalışma yöntemlerine yönelik iç reformu da kayda değerdir. NATO’nun dayandığı temel ilke ve amaçlar aynı kalmakla birlikte, değişim ve dönüşüm İttifak bünyesinde her daim devam etmesi gereken süreçler olarak tüm Müttefiklerce benimsenmiştir. Yeni kuvvet ve komuta yapıları, NATO Ajanslarının reformu, askeri yeteneklerin geliştirilmesine yönelik girişimler, İttifakın kriz mukabele süreçlerinin gözden geçirilmesi, NATO Karargahının daha etkin çalışma usullerine kavuşmasına matuf girişimler, İttifakın finansman mekanizmalarının etkinleştirilmesi bu iç dönüşüm sürecinin başlıca unsurlarıdır. Türkiye, güçlü bir savunucusu olmaya devam ettiği bu çabalara aktif katkıda bulunmaktadır.

İttifak bünyesinde savunma dönüşümü de devam eden bir süreçtir. Bu çerçevede, Muhtemel krizlere etkin ve hızlı müdahale edebilmek için yeteneklerin geliştirilmesi, NATO içindeki dönüşüm çabalarının esasını oluşturmaktadır. İttifak, konuşlandırılabilir ve kullanılabilir kuvvetlere ihtiyaç duymaktadır. Bu konudaki çabalardan biri 2002 yılında NATO tarafından alınan bir kararla olası krizlere ilk müdahale gücü olarak teşkil edilen NATO Mukabele Kuvvetinin (NMK) etkinliğini koruması yönündedir. Türkiye bu kuvvete kapsamlı katkılarda bulunmaktadır. Türkiye ayrıca, İstanbul’da Yüksek Hazırlık Düzeyindeki

bir Kuvvet Karargahı (NRDC-T) kurmak suretiyle NATO Kuvvet Yapısına kapsamlı katkıda bulunmaktadır. Ülkemiz buna ilaveten, NATO Komuta Yapısı bünyesinde Hava Komutanlığına İzmir’de evsahipliği yapmaktadır. NATO Komuta Yapısının gözden geçirilmesine yönelik çalışmanın neticesinde de ülkemizin bir NATO Karargahına evsahipliği yapmasına devam etmesi öngörülmüştür.

3. Genişleme Süreci

İttifak’a yeni üyelerin kabulü Vaşington Antlaşması’nın 10. maddesi çerçevesinde mümkün olmaktadır. Bu maddede, İttifak üyeliğinin getireceği sorumlulukları yerine getirmeye istekli ve bunun için gerekli yeteneğe sahip olan Avrupa devletlerinin oybirliğiyle alınacak karar temelinde NATO’ya üye olmaya davet edilebilecekleri öngörülmektedir. NATO’ya üye olmak isteyen ülkelerin aşağıdaki kriterlere sahip olmaları gerekmektedir.

- Demokratik siyasi sisteme ve piyasa ekonomisine sahip olmak,
- Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümünü istemek,
- NATO operasyonlarına katkıda bulunmak,
- Demokratik sivil-asker ilişkisine sahip olmak.

1949 yılında 12 ülke tarafından kurulan NATO geçirdiği 6 genişleme süreci sonucu bugün 28 üyeli bir örgüte dönüşmüştür. Bu durum, İttifak’ın genişlemesinin dinamik ve devam eden bir süreç olduğunu göstermektedir.

Türkiye, İttifakın genişlemesinin Avrupa-Atlantik alanının bütününde güvenlik ve istikrarın daha da pekişmesine katkıda bulunduğuna inanmaktadır. Yeni üyelerin İttifaka katılımları, aynı zamanda özgür ve birleşik bir Avrupa’nın oluşturulması amacına hizmet etmektedir. Bu anlayış temelinde Türkiye, NATO’nun “açık kapı” politikasını başından beri desteklemiştir. Bu bağlamda Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Slovenya, Slovakya, Estonya, Litvanya ve Letonya’nın 2004’te, Hırvatistan ve Arnavutluk’un ise 2009’da NATO’ya katılmalarını memnuniyetle karşılamıştır.

Balkanlarda barış ve istikrarın pekiştirilmesi için bölge ülkelerinin Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşmesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede Türkiye, gerekli kriterleri yerine getirmeleri kaydıyla bütün Balkan ülkelerinin İttifak’a üye olmalarını desteklemektedir

Arnavutluk ve Hırvatistan'la birlikte Üyelik Eylem Planına (MAP) dahil olan Makedonya'nın üyeliğe davet edilmesi hususunda yaşanan ikili bir sorundan dolayı oydaşma sağlanamamıştır. Türkiye bu ikili sorunun bir an önce çözümlenmesini ve Makedonya'nın İttifak'a üye olmasını savunmaktadır.

3-4 Aralık 2009 tarihlerinde Brüksel'de düzenlenen NATO Dışışleri Bakanları Toplantısında Karadağ Üyelik Eylem Planı'na (MAP) katılmaya davet edilmiştir. Karadağ ilk Üyelik Eylem Planı (MAP) döngüsü çerçevesinde bu ülke ilk Yıllık Ulusal Programını (ANP) Ekim 2010'da İttifak'a sunmuştur.

Bosna-Hersek (B-H) 22-23 Nisan 2010 tarihlerinde Tallin'de yapılan Dışışleri Bakanları Gayriresmi Toplantısında MAP'a katılmaya davet edilmiştir. Bu kararın alınmasında Türkiye bölge ülkeleriyle birlikte aktif rol oynamıştır. Ancak, B-H'nin MAP sürecinin fiilen başlatılması bütün savunma taşınmazı mülkiyetinin B-H Savunma Bakanlığının kullanımı için Devlet adına tescili koşuluna bağlanmıştır. 19-20 Kasım 2010 tarihlerinde düzenlenen NATO Lizbon Zirvesi sonunda kabul edilen Bildiri'de, Tallin Dışışleri Bakanları toplantısında alınan karar teyit edilmiştir. Bosna-Hersek'in Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesi, bu ülkede ve Balkanlar'da istikrarın sağlanması açısından hayati önem taşımakta olup, ülkemizin bu sürece verdiği kuvvetli desteğin bir göstergesi olarak Saraybosna Büyükelçiliğimiz 2011 Ocak ayı itibariyle NATO Temas Noktası Büyükelçiliği sorumluluğunu iki seneliğine üstlenmiş bulunmaktadır.

Lizbon Zirvesi'nde kabul edilen yeni Stratejik Konsept'te, genişlemenin müttefiklerin güvenliğinin yanısıra, barış içinde yaşayan, bütün ve özgür bir Avrupa hedefine katkıda bulunduğu, bu nedenle NATO'nun kapılarının kriterleri yerine getiren tüm Avrupa demokrasilerine açık olduğu vurgulanmış, demokratik değerler, bölgesel işbirliği ve iyi komşuluk ilişkilerini temel alan kalıcı barış ve istikrarın tesis edilebilmesi için Batı Balkanlar'ın Avrupa-Atlantik entegrasyonunun sağlanması amacı teyit edilmiştir

4. Ortaklık İlişkileri

Kafkaslar, Orta Asya ve Doğu Avrupa'dan Ortak ülkelerin askeri ve savunma bağlantılı konularda NATO'yla bireysel temelde pratik işbirliği yapmalarına olanak sağlayan Barış için Ortaklık Programı (BİO) 1994 yılında başlatılmıştır . NATO ile Ortaklar arasında çok taraflı bir danışma forumu olan Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi (AAOK) ise 1997 yılında kurulmuş olup, 28 NATO üyesi ile 22 Ortak ülkeyi bir araya getirmektedir. Ülkemiz, BİO

Programının temelini teşkil eden “güvenliğin bölünmezliği”, “yeni bölünme çizgilerinin, gri alanların veya etki alanlarının oluşturulmasından kaçınılması”, “kapsayıcılık”, “self-differentiation” ve “şeffaflık” ilkelerinin korunması gerektiğine inanmaktadır.

AAOK ve BİO çerçevesinde yapılan işbirliğine somut bir nitelik kazandırılarak, işbirliğinin kalitesinin artırılması, Ortaklık ilişkilerinin günün koşullarına uyarlanarak özellikle terörizmle mücadele ve NATO hareketleri bağlamında oluşan yeni ihtiyaçlara daha iyi yanıt verir hale getirilmesi amacıyla İttifak bünyesinde yürütülen çalışmalar sonucunda bazı yeni mekanizmalar oluşturulmuştur. Bu çerçevede örneğin, AAOK ülkelerinin terörizme karşı ortak mücadele yönünde taahhütte buldukları “Terörizme Karşı Ortaklık Eylem Planı (Partnership Action Plan Against Terrorism / PAP-T)” belgesi, Prag Zirvesinde NATO Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından uygun bulunmuştur.

Prag Zirvesi’nde oluşturulan bir diğer mekanizma da Bireysel Ortaklık Eylem Planı’dır (IPAP). Bireysel Ortaklık Eylem Planı, Ortakların, 28+1 düzeninde NATO’yla işbirliği yapmalarına ve çeşitli alanlarda NATO’nun uzmanlığından yararlanmalarına imkan verecek bir mekanizma olarak ortaya çıkmıştır. IPAP çerçevesinde, NATO ile Ortak ülkeler arasında, savunma reformu ve sınır güvenliği gibi konularda hem nitelik hem de nicelik bakımından daha yoğun ve takvime dayalı işbirliği yapılması öngörülmüştür. Sözkonusu mekanizmaya katılacak Ortak ülkelerin, işbirliği yapılacak öncelikli alanları kendilerinin belirlemesi ve bir IPAP Sunuş Belgesi hazırlamaları beklenmektedir. Katılımın gönüllülüğe dayandığı IPAP sürecine halihazırda Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Moldova, Kazakistan ve Bosna-Hersek katılmaktadır.

İttifak’ın, Ortaklık ilişkilerinin Orta Asya ve Kafkasya ülkelerine ağırlık verecek şekilde geliştirilmesi yönündeki çalışmaları ülkemizce de desteklenmiştir. NATO İstanbul Zirvesi bu bakımından bir dönüm noktası oluşturmuştur. İstanbul Zirve Bildirisinde, stratejik öneme sahip Orta Asya ve Kafkasya bölgelerindeki Ortaklarla ilişkilere özel önem atfedilmesi kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda, sözkonusu bölgelerden sorumlu bir Genel Sekreter Özel Temsilcisi atanmış, Ortak ülkelerin savunma kuruluşlarının NATO standartlarına uygun hale getirilmesini hedefleyen PAP-DIB (Partnership Action Plan on Defence Institution Building) inisiyatifi hayata geçirilmiş ve Orta Asya ve Kafkasya bölgelerinde rotasyon temelinde çalışacak iki NATO irtibat görevlisi atanmıştır.

Öte yandan, Ortak ülkelerin NATO ile birlikte çalışabilir nitelikteki kuvvetlerinin tespiti ve geliştirilmesine yönelik bir mekanizma olan Planlama ve Gözden Geçirme Süreci (PARP),

başta barışı destekleme operasyonları olmak üzere, İttifak'ın üstlendiği yeni görevlere ortakların etkin katılımına katkıda bulunmaktadır.

Ortak ülkelerin sivil ve askeri personelinin, BİO genel prensipleri doğrultusunda eğitimi ve Ortakların NATO ile müşterek çalışabilirlik hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak amacıyla, 29 Haziran 1998 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde “Barış İçin Ortaklık Eğitim Merkezi (BİOEM)” kurulmuştur. BİOEM, Müttefik ve Ortak ülkeler ile Akdeniz Diyalogu ülkeleri personeline stratejik ve taktik düzeyde kapsamlı eğitim vermektedir. Sözkonusu merkezin faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgiye www.bioem.tsk.mil.tr adresinden erişilebilmektedir.

Ülkemiz, İttifak'ın NATO, BİO ve Akdeniz Diyalogu üyesi olmayan Avustralya, Japonya, Yeni Zelanda, Güney Kore gibi ülkelerle “Küresel Ortaklar”la (önceden “Temas Ülkeleri” olarak anılmaktaydılar) “case-by-case” temelinde temaslarda bulunmasını ve pratik işbirliği faaliyetleri gerçekleştirilmesini de, kurumsal yapılar oluşturulmaması ve mevcut Ortakların statüsüne hanel getirilmemesi kaydıyla, desteklemektedir.

Lizbon Zirvesi'nde, NATO'nun ortaklıklarının reforma tabi tutulmasının yanısıra kapsamlı ve esnek bir ortaklık siyasasına ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan ve “Berlin Paketi” olarak anılan üç belge (Yeni Ortaklık Siyasası, Ortaklık İlişkilerinin Daha İyi İdare Edilmesi Kağıdı -“Toolbox”- ve yeni Siyasi-Askeri Çerçeve (PMF) 14-15 Nisan 2011 tarihlerinde Berlin'de yapılan Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısında onaylanmış ve böylelikle yeni ortaklık siyasası resmen kabul edilmiştir.

“Berlin Paketini” temel alan yeni Ortaklık Siyasası, güçlendirilmiş danışmalara ve tema-odaklı işbirliğine öncelik vermektedir. Ortaklık ilişkilerini daha etkili, esnek ve pratik hale dönüştürecek bu yeni siyasanın ortaklıkların ilerletilmesine önemli katkısı olacağı değerlendirilmektedir.

5. Akdeniz Diyalogu ve İstanbul İşbirliği Girişimi

1994 yılında oluşturulan NATO'nun Akdeniz Diyalogu (AD), Akdeniz Bölgesi'nin bütününde barış ve istikrara katkıda bulunulmasını, bölge ülkeleri ile NATO arasında ortak anlayışın geliştirilerek İttifak hakkında oluşabilecek yanlış anlama ve algılamaların giderilmesini amaçlamaktadır. Halihazırda Cezayir, Mısır, İsrail, Ürdün, Fas, Moritanya ve Tunus Diyaloga katılmaktadır.

Bir Akdeniz ülkesi olarak Türkiye, kuruluşundan bu yana Akdeniz Diyalogunu desteklemektedir. Avrupa güvenliğinin Akdeniz'in güvenliği ve istikrarı ile yakından bağlantılı olduğu inancıyla Türkiye, İttifak'ın, Akdeniz Diyalogunun NATO'nun katma değer sağlayabileceği alanlarda güçlendirilmesi hedefini paylaşmaktadır. 17 yıl önce başlatılan Akdeniz Diyalogu'nun özgün bir ortaklığa dönüştürülmesi yolunda önemli adımlar atılmıştır. Ülkemiz bu çerçevede, AD'nin siyasi boyutunun ve uygulama alanının geliştirilmesini teşvik etmektedir. Lizbon Zirvesi Bildirisinde ülkemizin de çabalarıyla, İttifak'ın AD ülkeleriyle ilişkilerinin daha da geliştirilmesi niyeti bir kez daha güçlü ifadelerle teyit edilmiştir. Yeni Stratejik Konsept'te ise, yukarıdaki hususlara ilaveten AD ülkeleri arasındaki işbirliğinin derinleştirilmesinin amaçlandığı ve AD sürecinin diğer bölge ülkelerinin katılımına açık olduğu kaydedilmektedir.

Yıllık formatta hazırlanan Akdeniz Diyalogu Çalışma Programı kapsamında, askeri işbirliği, olağanüstü hal planlaması, kriz yönetimi, lojistik ve dil eğitimi gibi alanlarda çok sayıda faaliyet icra edilmektedir. Terörizme karşı mücadele bağlamında AD ülkelerinin Akdeniz'de sürdürülmekte olan Etkin Çaba Harekati'na (OAE) katkıları üzerinde yapılan çalışmalara da devam edilmektedir. Bu ülkelerden bazıları NATO operasyonlarına katkıda bulunmaktadırlar.

Öte yandan ülkemiz, yine İstanbul Zirvesi'nde, Orta Doğu bölgesinde ve özellikle Körfez İşbirliği Konseyinde yer alan ülkelerle ikili temelde pratik işbirliği yapılabilmesi amacıyla oluşturulan "İstanbul İşbirliği Girişimi"ni de desteklemektedir. İstanbul İşbirliği Girişimi (İİG) çerçevesinde İttifak, Orta Doğu bölgesindeki ülkelerle güvenlik ve istikrarın artırılmasına yönelik ilişkiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Girişime bu aşamada Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri iştirak etmektedir.

Türkiye, tüm Akdeniz Diyalogu ülkelerinin yanısıra İİG üyesi ülkelerle de iyi ilişkiler yürütmekte olup, sözkonusu ülkelerle askeri alanda pek çok ikili teknik anlaşma imzalamış bulunmaktadır. Akdeniz Diyalogunun ve İİG'nin geliştirilmesine aktif katkısının bir göstergesi olarak Türkiye, Ankara'da yerleşik Barış İçin Ortaklık Eğitim Merkezini (BİÖEM) AD ülkelerinin katılımına açmıştır. İİG ülkeleriyle işbirliğinin geliştirilmesi konusunda izlediğimiz etkin tutum çerçevesinde sergilediğimiz çabalar sonucunda Lizbon Zirvesi Bildirisi'nde ve yeni Stratejik Konsept'te İİG'ye ilişkin güçlü ifadeler kullanılmıştır.

6. NATO-Rusya İlişkileri

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından İttifak, Avrupa-Atlantik bölgesinde güvenlik ve istikrarın sürdürülebilmesi amacıyla Rusya Federasyonu ile bir diyalog başlatmıştır. NATO-RF ilişkilerinde, 1997'de NATO-Rusya Daimi Ortak Konseyi (DOK) kurucu senedinin imzalanmasıyla istikrar ve işbirliği tesis olunmuştur. NATO'nun Kosova'ya müdahalesi, 1999'da RF'nin DOK işbirliğini askıya almasına neden olmuştur. 11 Eylül saldırıları sonrasında gelişen yeni işbirliği anlayışı çerçevesinde, 2002'de NATO-RF Zirvesinde kabul edilen "Roma Bildirisi"yle NATO-Rusya Konseyi (NRC) kurulmuştur. NRC'nin amacı siyasi diyalog ve pratik işbirliği sağlanmasıdır.

NATO-RF ilişkilerinde 2008 yılındaki Gürcistan krizinin ardından yaşanan olumsuz dönem, 4 Aralık 2009 günü gerçekleştirilen NATO-RF Konseyinde alınan ve Bakanlar düzeyindeki diyalog ve işbirliğini resmen yeniden başlatan kararlarla sona ermiştir.

20 Kasım 2010 tarihinde düzenlenen NRC Lizbon Zirvesi, NATO-RF ilişkilerinde yeni bir dönem açmıştır. NRC Zirvesi sırasında, "NRC Ortak Bildirisi" ve "21. Yüzyıldaki Müşterek Güvenlik Sorunlarına İlişkin NATO-Rusya Ortak Değerlendirmesi" belgeleri kabul edilmiş; ayrıca, NRC Uyuşturucuyla Mücadele Eğitimi Projesi ile Afganistan'a Transit Nakliye Düzenlemelerinin genişletilmesi, 2011 yılında helikopter bakım/onarımı için NRC Emanet Fonu kurulması, Harekat Alanı Füze Savunması (TMD) işbirliğinin sürdürülmesi ve gelecek füze savunması işbirliğinin çerçevesini oluşturmak amacıyla kapsamlı bir Ortak Değerlendirme hazırlamak üzere NRC'nin görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

NATO Lizbon Zirvesi'nde kabul edilen yeni Stratejik Konsept ve Zirve Bildirisinde NATO-RF ilişkileri hakkında yapıcı ve olumlu ifadelere yer verilmiştir. Yeni Stratejik Konsept'te NATO ile RF arasında "gerçek bir stratejik ortaklık" amacı vurgulanmış, NRC'nin azami ölçüde yararlanılması iradesi teyid edilmiştir.

Ülkemiz, NATO-Rusya ilişkilerinin geliştirilmesini desteklemekte ve NATO ile Rusya arasında yapıcı, karşılıklı anlayış, şeffaflık ve işbirliğine dayalı kurumsal ilişkiler kurulmasının, Avrupa-Atlantik bölgesinin barış ve istikrarı için gerekli olduğunu düşünmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye, NRC'nin faaliyetlerine tam destek vermektedir.

Hem istişare, hem de pratik işbirliği boyutu olan NRC çerçevesindeki başlıca işbirliği alanları arasında, terörizmle mücadele, savunma reformu, kriz yönetimi, yayılmanın

önlenmesi, hava sahası işbirliği, sivil olağanüstü hal planlaması, silahların kontrolü ve güven ve güvenlik artırıcı önlemler yer almaktadır.

NRC'nin gündemindeki diğer bir önemli işbirliği alanını ise, Afganistan ve Orta Asya ülkeleri personeline uyuşturucu ile mücadele eğitimi verilmesine dair NRC Projesi oluşturmaktadır. Söz konusu projeye katkı olarak Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisinde (TADOC) Afgan personel için kurslar düzenlenmektedir.

Berlin'de düzenlenen NATO Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısı sırasında 15 Nisan 2011 tarihinde Dışişleri Bakanları seviyesinde NRC toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, füze savunması, terörizme karşı işbirliği, Afganistan ve diğer mevcut işbirliği konularının yanısıra Libya ve Kuzey Afrika'daki gelişmeler ele alınmıştır.

Toplantıda ayrıca, NRC Terörle Mücadele Eylem Planı ve İzleme Çizelgesi Dışişleri Bakanlarınca onaylanmış, Afganistan Helikopter Bakım Emanet Fonunun başlatılması kararlaştırılmıştır.

7. NATO-Ukrayna İlişkileri

Ukrayna, Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyine ve Barış için Ortaklık (BİO) Programına katılmaktadır. Ayrıca, 1997 yılında kurulan NATO-Ukrayna Komisyonu (NUC) vasıtasıyla NATO ile Ukrayna arasında özel bir ilişki mekanizması da oluşturulmuştur. Nisan 2005'te Vilnius'ta düzenlenen Dışişleri Bakanları Gayriresmi Toplantısında, Ukrayna'nın reform süreci ve İttifaka katılma hedefleri konusunda bu ülkeyle Yoğunlaştırılmış Diyalog (YD) başlatılmasına karar verilmiştir.

NATO Dışişleri Bakanlarının Aralık 2008'de Brüksel'de yapılan toplantısında, Ukrayna'ya MAP verilmesi konusunda Müttefikler arasında oydaşma bulunmadığından, (Gürcistan ve) bu ülkeyle Yıllık Ulusal Program (ANP) uygulaması başlatılmasına karar verilmiştir.

Bu ülke, NATO'nun yürüttüğü hareketlere önemli miktarda katkı sağlamaktadır. NATO'yla ilişkiler ve olası NATO üyeliği, Ukrayna'nın gündeminin ön sıralarında yer almaktadır. Ancak, ilişkilerin İttifak'a üyelik aşamasına taşınması konusu gerek siyasi çevreler, gerek kamuoyu bakımından hassasiyet arz etmektedir.

7 Şubat 2010 tarihinde yapılan seçimlerden sonra kurulan yeni hükümet “bloklar-dışı” politika izlenmesini kararlaştırmıştır. Bu bağlamda, Ukraynalı yetkililer yaptıkları açıklamalarda, Ukrayna'nın hiçbir askeri bloğa üye olmamasını öngören bu yeni siyaset çerçevesinde artık NATO'ya üye olmayı hedeflemediğini, ancak ANP çerçevesinde NATO'yla işbirliğinin devamının hedeflendiğini, Ukrayna'nın ulusal çıkarlarıyla örtüştüğü ve Avrupa güvenliğine katkı yaptığı ölçüde, NATO'yla ilişkilerin geliştirilmeye devam edileceğini ifade etmektedirler.

Ülkemiz, önemli bir bölgesel ortak olarak gördüğü Ukrayna'nın Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşmesine ve NATO ile yakın ilişkiler geliştirmesine verdiği desteği sürdürmektedir. Bu bağlamda, Ukrayna'nın savunma reformu alanındaki çabaları özel bir önem taşımaktadır. Türkiye bu ülkenin hiçbir askeri bloğa taraf olmama yönündeki “bloklar dışı” siyasetini saygıyla karşılamakta, bununla birlikte, Avrupa-Atlantik güvenliği açısından özel bir konuma sahip Ukrayna'nın NATO ile ortaklık ilişkilerini mevcut mekanizmalar çerçevesinde geliştirmesinin bölgesel ve uluslararası istikrara önemli katkıları olacağına inanmaktadır.

Lizbon Zirvesi Bildirisi'nde, Ukrayna'nın “blok-dışı” statüsüne saygı duyulduğu, bununla birlikte İttifak'ın kapılarının açık kalmaya devam edeceği, bu ülkenin reform sürecinin desteklendiği, Avrupa-Atlantik güvenliğinde önemli bir unsur olan Ukrayna'nın üst düzey siyasi diyalogu ve NATO-Ukrayna Komisyonu vasıtasıyla “Özgün Ortaklığı”nı sürdürme niyetinin memnuniyetle karşılandığı kaydedilmiştir.

8. NATO'nun Yeni Stratejik Konsepti

NATO'nun yeni Stratejik Konsepti 19-20 Kasım 2010 tarihlerinde Lizbon'da düzenlenen Zirve toplantısında NATO Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından kabul edilmiştir. Belgenin İttifakın önümüzdeki 10 yıllık süredeki faaliyetlerine yön vermesi öngörülmektedir.

Yeni Konsept, ulusal ve uluslararası kamuoylarının NATO hakkında bilgilendirilmesi amacıyla uygun olarak eski Konseptte nazaran daha kısa ve yapısal olarak kamuoyunun daha kolay okuyabileceği bir tarzda hazırlanmıştır.

Yeni Stratejik Konseptte öne çıkan hususlar:

- Belgenin birinci paragrafında, NATO'nun temel amacının tüm Müttefik ülke halk ve topraklarının korunması olduğu vurgulanmaktadır. Bu ifade, 16. paragraftaki “NATO'nun en

büyük sorumluluğunun Vaşington Antlaşmasının beşinci maddesinde belirtildiği üzere Müttefik ülke halk ve topraklarının korunması ve savunulması olduğu” şeklindeki yazımla birlikte değerlendirildiğinde müşterek savunma konusuna kuvvetli bir vurgu yapıldığı söylenebilir. Bununla birlikte, dördüncü paragrafta İttifakın temel görevleri müşterek savunma, kriz yönetimi ve işbirliğine dayalı güvenlik olarak sayılmakta olup, bu, spesifik olarak müşterek savunmanın özgün konumuna önceki Stratejik Konseptlere göre farklı bir yaklaşım getirmektedir.

- Belgenin üçüncü paragrafında Transatlantik bağın güçlü bir şekilde muhafaza edildiği ve Atlantik’in her iki yakasında NATO üyelerinin güvenliğinin bölünmez olduğu ve bu güvenliğin dayanışma, ortak amaç ve adil külfet paylaşımı ilkeleri temelinde savunulacağı vurgulanmaktadır.

- Beşinci paragrafta NATO’nun Müttefik ülkelerin toprak bütünlüğünü, siyasi bağımsızlığını ve güvenliğini ilgilendiren bütün konularda temel Transatlantik forum olmaya devam ettiği kayıtlıdır. Bu ifade “herhangi bir Müttefikin herhangi bir güvenlik meselesini masaya getirebileceği” yönündeki yazımla birlikte ele alındığında, “temel görevler” arasında zikredilmemiş olmakla birlikte, İttifakın belkemiğini oluşturan “danışma” müessesine gereken önem verilmiştir.

- “Güvenlik ortamı” başlığı altındaki 7-15. paragraflarda Müttefiklere konvansiyonel tehditin azalmış olduğu, ancak bu konunun göz ardı edilemeyeceği, zira birçok ülkenin balistik füzeler dahil olmak üzere modern silahlar edinmekte olduğu, kitle imha silahlarının yayılmasının ise küresel istikrar ve refah için hesaplanamayacak sonuçları beraberinde getirebileceği ve “terörizmin” NATO ülkelerine doğrudan tehdit oluşturduğu belirtilmekte ayrıca siber saldırılar, kritik altyapıya olabilecek tehditler ve yeni teknolojilerle üretilecek silahlara karşı hazırlıklı olunması gereğine değinilmektedir.

- 17. paragrafta savunma ve caydırıcılık bağlamında, nükleer ve konvansiyonel yeteneklerin uygun şekilde mecedilmesinin İttifak stratejisinin temel unsurunu teşkil ettiği belirtilmektedir. Bu paragrafta nükleer silahlar var olduğu sürece NATO’nun nükleer bir İttifak olmaya devam edeceğinin altı çizilmektedir.

- 19. paragrafta NATO’nun herhangi bir tehdide karşı İttifak halklarının savunulmasını teminen gerekli olan bütün yeteneklere sahip olmasının temin edileceği kayıtlıdır. Bu bağlamda, diğer hususların yanısıra, NATO’nun müşterek savunma ve stratejik mesafe de

dahil olmak üzere kriz mukabelesi için, eşzamanlı büyük ve küçük hareketler icra etme yetisine sahip olacağı ve aynı amaçla konuşlandırılabilir kuvvetler idame ettirileceği belirtilmektedir.

- Aynı paragrafta İttifak halk ve topraklarının balistik füze saldırısına karşı korunması amacıyla müşterek savunmanın temel bir ögesi olarak, füze savunması yeteneği geliştirileceği ve bu konuda Rusya ve diğer Avrupa-Atlantik ortaklarla işbirliği yapılacağı ifade edilmektedir.

- 19. paragrafta ayrıca, terörizme karşı savunma kapasitesinin artırılacağı kaydedilmektedir.

- 21. paragrafta, kriz mukabelesi çerçevesinde kapsamlı yaklaşımın önemi vurgulanmaktadır. Krizlerin her aşamasında gerçekleştirilecek faaliyetlerin hem planlama hem icra safhalarında diğer uluslararası aktörlerle aktif işbirliği yapılacağı belirtilmektedir. Bununla beraber, izleyen paragraflarda İttifakın gerektiği hallerde kullanılmak üzere sivil yeteneklere de başvurabileceği ve her hal ve karda sivil-asker planlama yeteneğinin kuvvetlendirileceği açık ifadelerle belirtilmektedir.

- 27. paragrafta NATO'nun uyguladığı ve şimdiye kadar Avrupa'da barış ve istikrarın pekiştirilmesi konusunda büyük katkı sağlayan "açık kapı" politikasının sürdürüleceği belirtilmektedir.

- Ortaklarla ve uluslararası örgütlerle işbirliği konusunda oldukça kuvvetli ifadeler yer verilmiştir. "Ortaklıklar" müessesesi uluslararası güvenlik çabaları çerçevesinde İttifakın temel görevleri arasında yerini bulmuştur.

- 30. paragrafta NATO'nun operasyonel ortaklarına, katkıda buldukları NATO öncülüğündeki İttifak hareketlerine dair strateji ve kararların şekillendirilmesinde "yapısal rol" verileceği belirtilmektedir.

- 32. paragraf NATO-AB stratejik ortaklığıyla alakalıdır. Bu paragrafta, AB'nin NATO için temel "ortak" olduğu, NATO'nun daha güçlü bir Avrupa savunmasının önemini müdrük bulunduğu ve Lizbon Antlaşmasının memnuniyetle karşılandığı belirtilmektedir. Paragrafın dibacesindeki Türkiye gibi AB üyesi olmayan Müttefiklerin AB'nin ortak güvenlik sınamalarına mukabele etme kapasitesine (AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası-OGSP) önemli katkıda buldukları bir kez daha teslim edilmektedir. Keza AB üyesi

olmayan Müttefiklerin OGSP'ye "tam olarak dahil edilmelerinin elzem olduğu" belirtilmektedir. Paragrafın tirelerden oluşan ikinci bölümünde ise NATO-AB işbirliğinin her alanda geliştirileceği yönündeki kararlılık vurgulanmaktadır. Ancak bu bağlamda dibacenin son cümlesinde "atılacak adımlar bağlamında daha olumlu koşulların yaratılması gerektiği" ortaya konulmaktadır. Anılan paragrafta ayrıca, 2002-2003 yıllarında kabul edilen NATO ile AB arasındaki uzlaşılmış işbirliği çerçevesine atıfta bulunulmaktadır.

- 33. paragrafta NATO-Rusya işbirliğinin stratejik önemi haiz olduğu vurgulanmıştır. 34. paragrafta ise, NATO ile Rusya arasındaki siyasi iştişareler ve pratik işbirliğinin, füze savunması, terörizmle, uyuşturucuyla ve deniz haydutluğuyla mücadele ve uluslararası istikrarın desteklenmesi konuları dahil olacak şekilde güçlendirileceği vurgulanmıştır.

- 35. paragrafta Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi üyeleri, Akdeniz Diyalogu ve İstanbul İşbirliği Girişimi ülkeleriyle işbirliğinin geliştirileceği belirtilmektedir. Ayrıca, Batı Balkanlar bölgesinin Avrupa Atlantik bölgesiyle entegrasyonunun kolaylaştırılmasının hedeflendiği, Akdeniz Diyalogu ve Körfez ülkeleriyle güvenlik ortaklığının derinleştirileceği ve Akdeniz Diyalogu ile İstanbul İşbirliği Girişimine yeni ortakların kabul edilmesine hazır olunacağı kaydedilmektedir.

- 36 ve 37. paragraflarda ise savunma dönüşümü ve reform konularına yer verilmektedir. Bu bağlamda genel ilkeler sıralanmış olup, bu bölüm bir önceki Stratejik Konseptin ilgili bölümüne göre oldukça kısa tutulmuştur.

Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (OGSP) ve NATO-AB Stratejik İşbirliği

Genel

Avrupa'da barış ve istikrarın korunması büyük önem arzetmektedir. Türkiye, Soğuk Savaş yıllarında Avrupa'daki barış ve istikrarın korunmasına katkıda bulunan Avrupalı bir müttefik olarak, İttifak içindeki Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliğini de (AGSK) güçlendireceği anlayışıyla AB içinde geliştirilen Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (AGSP) ve AB Lizbon Antlaşmasının 2009 yılında onaylanmasıyla birlikte AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının (OGSP) gelişimini destekleyegelmiştir. Bu Türkiye için stratejik bir karardır. Ülkemiz OGSP'ye sadece AB'ye aday olması nedeniyle değil, bölgesel ve uluslararası barış

ve istikrara katma değeri olacak her girişimi desteklemek yönündeki genel yaklaşımı çerçevesinde ve çok yönlü dış politikasının gereği olarak katkıda bulunmaktadır. Türkiye bu desteğini, sözlü beyanların ötesinde AB'nin savunma ve güvenlik alanındaki faaliyetlerine, misyon ve hareketlarına kapsamlı katkıda bulunmak suretiyle fiiliyata da yansıtılmıştır.

Öte yandan, Türkiye NATO ile AB arasındaki stratejik işbirliğini de desteklemektedir. Ülkemizin bu yaklaşımı, NATO üyeliğinin, AB üyeliği adaylığının ve bunun da ötesinde uluslararası barış ve istikrarı pekiştirme yanlısı politikasının doğal bir sonucudur. Bu çerçevede, Türkiye, bu işbirliğine rehber olacak ilkelerin, karşılıklı destek, tamamlayıcılık ve şeffaflık oluşturması gerektiği kanaatinde ve iki örgüt arasındaki işbirliğinin 2002-2003 yıllarında NATO ile AB arasında mutabık kalınan çerçeve anlaşmaya uygun olarak geliştirilmesi çabalarına iştirak etmektedir.

Geri Plan

Türkiye'nin katkıları ilk dönemlerde ülkemizin Batı Avrupa Birliği'ndeki kazanılmış hakları ve statüsü zemininde yapılmıştır. Bu çabalar Aralık 2001 tarihinde Ankara Belgesi'nin imzalanmasıyla meyvelerini vermiştir. Türkiye, İngiltere ve ABD tarafından müzakere edilen sözkonusu belge AB üyesi olmayan Avrupalı müttefiklerin AGSP'ne katılımını düzenlenmekteydi. Ankara Belgesi, 24-25 Ekim 2002 tarihlerinde yapılan Brüksel Zirvesi'nde AB Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından onaylanmıştır. "AGSP: AB Üyesi Olmayan Avrupalı Müttefiklerin Müdahil Olmaları Hakkındaki Nice Hükümlerinin Uygulaması" başlıklı (ve kısaca Nice Uygulama Belgesi olarak adlandırılan) bu yeni belge, Kuzey Atlantik Konseyi'nin (KAK) 13 Aralık 2002 tarihli Kararı ile 16 Aralık 2002 tarihli NATO-AB Ortak Bildirisiyle birlikte iki teşkilat arasındaki işbirliğinin çerçevesini oluşturmaktadır. Bu çerçeve 2003 yılında NATO Genel Sekreteri ve AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Genel Sekreteri/Yüksek Temsilcisi arasında yapılan mektup teatisi ile resmileştirilmiştir.

Türkiye, Avrupa güvenliği ve savunması hakkında her iki örgüt arasında bir stratejik ortaklık tesis edilmesini memnuniyetle karşılamıştır. Güvenliğin bölünmezliği ilkesine dayanan bu stratejik ortaklık, mevcut risk ve tehditlere karşı ortak mücadelenin daha etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Türkiye, AB üyesi olmayan Avrupalı müttefiklerin OGSP'ye katılımını düzenleyen Nice Uygulama Belgesi'nin hükümlerinin hayata geçirilmesi ve bu müttefiklerin katkıda buldukları AB misyon ve hareketlarının karar alma süreçlerine daha etkin şekilde dahil edilmeleri hususunda AB'ye sorumluluk düştüğüne inanmaktadır.

2004 yılında gerçekleştirilen NATO İstanbul Zirvesi NATO-AB operasyonel işbirliğinin yeni bir adım daha atmasına tanık olmuştur. İstanbul Zirvesi'nde NATO, Bosna-Hersek'teki mevcudiyetini muhafaza etmek kaydıyla, burada yürüttüğü İstikrar Gücü Harekatı'nı (SFOR) bitirme yönündeki kararını açıklamıştır. NATO'nun bu kararından sonra, AB'nin Berlin (+) düzenlemeleri temelinde NATO imkan ve yeteneklerine başvurularak Bosna-Hersek'te AB öncülüğünde "Althea" harekatı başlatılmıştır. AB'nin öncülüğündeki bu harekat, AB'nin NATO imkan ve yeteneklerine başvurmasını sağlayan (ve Berlin (+) düzenlemeleri olarak bilinen) NATO-AB düzenlemeleri için başarılı bir sınav olmuştur.

Ancak, Nice Uygulama Belgesinde kayıtlı hükümler bugüne değin tam anlamıyla uygulamaya geçirilememiştir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 2004'te AB'ye üye olmasıyla birlikte, zaman zaman Yunanistan'ın da desteğiyle, OGSP'ye daha fazla dahil olma yönündeki çabalarımızı engellemeye başlamıştır. Bu bağlamda Avrupa Savunma Ajansı ile işbirliğine girmemiz ve AB ile bilgi güvenliğine dair bir anlaşma imzalamamız GKRY tarafından engellenmiştir. Ülkemiz, bu konudaki beklentilerini sık sık ve her düzeyde gerek müttefiklerine, gerek AB üyesi ülkelere iletmıştır. Bundan sonraki süreçte AB'nin ülkemizin endişelerin karşılanması ve taahhütlerin yerine getirilmesi için somut adımlar atması gerekmektedir.

NATO-AB stratejik işbirliği 2010 Kasım ayında Lizbon'da gerçekleştirilen NATO Zirvesinin de önemli konularından birini teşkil etmiştir. Zirvede kabul edilen Stratejik Konsept belgesinde konuya ilişkin hassasiyet ve beklentilerimizi dikkate alan yazımlar üzerinde anlaşmaya varılabilmıştır. Stratejik Konsept belgesinde yer verilen "iki örgüt arasındaki stratejik ortaklık için Türkiye gibi AB üyesi olmayan NATO ülkelerinin AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasına tam katılımının elzem olduğu" ifadesi şimdiye kadar bu tür üst düzey NATO belgelerinde kabul edilen en güçlü yazımı teşkil etmiştir. Ayrıca, iki örgüt arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi zımnen belli koşulların yerine getirilmesine bağlanmıştır. Diğer yandan, mutabık kalınan belgelerde, Türkiye'nin yoğun çabaları sonucunda 2002-2003 yıllarında kabul edilen NATO-AB stratejik ortaklığının uzlaşmış çerçevesinin de geçerliliği teyit edilmiştir.

Avrupa Savunma Ajansı (EDA)

EDA'nın kökeni, NATO'dan Batı Avrupa Birliği'ne (BAB) transfer edilen ve esasen NATO Komiteleri olan EuroGroup ve Bağımsız Avrupa Program Grubuna (Independent European Programme Group-IEPG) dayanmaktadır. NATO üyeliğinden kaynaklanan

kazanılmış haklarından ötürü Türkiye, BAB'a ortak üye olmasına rağmen, BAB içinde yer alan Batı Avrupa Silahlanma Örgütü (WEAO) ve Grubu'na (WEAG) tam üye statüsüyle katılmaktaydı.

2004 yılı sonunda Brüksel'de yapılan Batı Avrupa Silahlanma Grubu (WEAG) Savunma Bakanları toplantısında, WEAG'ın Haziran 2005 tarihinde kapatılması ve görevlerinin AB içinde yeni kurulan Avrupa Savunma Ajansı'na (EDA) devredilmesi yönünde karar alınmıştır.

AB'ye üye olmadan EDA'ya tam üye haklarıyla katılamayacağımızın bilinmesine rağmen, ülkemiz ve EDA arasında işbirliği düzenlemeleri teşkil edileceğine dair AB taahhüdü çerçevesinde WEAG/WEAO'nun kapatılması kararı tarafımızdan da onaylanmış, sözkonusu AB taahhüdü genel hatlarıyla EDA'yı kuran Ortak Eylem Belgesi'nde de kayıt altına alınmıştır.

Öte yandan, Türkiye ile EDA arasındaki ilişkilerin zeminini oluşturacak İdari Düzenleme Belgesi mektup teatisiyle yürürlüğe girme aşamasına gelmiş (bu konuda ülkemizle benzer konumda bulunan Norveç için hazırlanan belgeyle birlikte), ancak 14 Nisan 2005 günü Brüksel'de yapılan AB'nin teknik düzeydeki toplantısında GKRY, "siyasi mülahazalarla" olduğunu vurgulamak suretiyle Türkiye'ye ilişkin düzenlemenin kabulünü engellemiştir. Norveç'e ilişkin düzenlemeler ise onaylanmıştır.

Türkiye'nin Avrupa Savunma Ajansı ile ilişkilerini tesis edecek İdari Düzenlemeler Belgesinin onaylanması, Avrupa savunma yeteneklerinin geliştirilmesine katkı yapılabilmesine yardımcı olacaktır. AB'nin biran evvel bu konudaki taahhüdünü yerine getirmesi ahde vefa ilkesinin gereği olduğu kadar aynı zamanda özellikle yetenek geliştirme alanında NATO ile AB arasında sağlıklı bir işbirliği açısından elzemdir.

Türkiye'nin Uluslararası Güvenlik Alanındaki Girişimleri ve Uluslararası (NATO, AB) Barışı Koruma Destekleme Harekatlarına Katkıları

Bölgesel Girişim ve Faaliyetler

1. Güneydoğu Avrupa coğrafyasında güvenlik ve istikrarın güçlendirilmesine katkıda bulunmak ve bölge ülkeleri arasında işbirliğinin geliştirilmesini sağlamak amacıyla 1996

yılında başlatılan Güney Doğu Avrupa Savunma Bakanları (SEDM) sürecinin günümüze değin bölgesel ve uluslararası planda önemi ve görünürlüğü devam edegelmiştir.

SEDM'in işleyişi ve faaliyet alanları SEDM-CC (koordinasyon komitesi) olarak adlandırılan ve 2000 yılında imzalanan bir anlaşma ile düzenlenmiştir. Söz konusu Anlaşma'nın gözden geçirilmiş hali 2009 yılında Sofya'daki Bakanlar toplantısında taraflarca imzalanmıştır

SEDM üyeleri arasında Türkiye, ABD, İtalya, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Slovenya, Arnavutluk, Makedonya, Hırvatistan, Ukrayna, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Karadağ yer almaktadır. Geçtiğimiz 15 yıl zarfında tam ve gözlemci üyeliklerde meydana gelen artış bu sürece yönelik ilginin varlığına işaret eden faktörlerden biridir. Moldova ve Gürcistan SEDM sürecine gözlemci olarak katılmaktadırlar.

SEDM sürecinde üye ülkelerin başkanlık süresi iki yıl olup, Türkiye 2003-2005 döneminde bu görevi üstlenmiştir. Halihazırda, başkanlık Bulgaristan'ın sorumluluğundadır.

SEDM kapsamında yürütülen faaliyetler arasında Güneydoğu Avrupa Simülasyon Ağı, askeri hastanelerin uydu ile birbirlerine bağlanması, doğal afetlerle mücadele, sınır güvenliği, terörizme karşı mücadele ve savunma sanayii ve araştırma alanında işbirliği gibi konular bulunmaktadır.

SEDM kapsamındaki en önemli girişimlerden biri 1998 yılında imzalanan Güneydoğu Avrupa Çok Uluslu Barış Gücü Anlaşması ile kurulan Güneydoğu Avrupa Tugayı'dır (SEEBRIG). BM veya AGİT yönergesiyle NATO veya AB tarafından yürütülen barışa destek ve insani yardım operasyonlarına destek mahiyetinde kullanılmak üzere ihdas edilmiştir. SEEBRIG'de Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, İtalya, Makedonya ve Yunanistan olmak üzere toplam 7 ülke temsil edilmektedir. Tugay'ın daimi şekilde hazır tutulması yerine, çağrı üzerine (on-call) görevlendirilmesi öngörülmüştür. Kuruluşundan itibaren SEEBRIG'in üstlendiği yegane görev, 2006 yılında 6 ay süreyle ISAF bünyesindeki Kabil Çok Uluslu Tugay karargahının sorumluluğunu devralmak olmuştur. Karargahın evsahipliği 2007-2011 dönemi için ülkemizdedir (İstanbul-Ayazağa). Rotasyon uygulaması çerçevesinde 2011 yılı ortasında Yunanistan SEEBRIG karargahının evsahipliğini devralacaktır.

2. Türkiye'nin diğer bir girişimini, Karadeniz'e sahildar tüm ülkelerin (Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Türkiye) katılımıyla 2001 yılında kurulan "Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Grubu" (BLACKSEAFOR) oluşturmaktadır.

Girişimin amacı sahil devletlerinin deniz kuvvetleri arasında işbirliği faaliyetlerinin artırılması, iyi komşuluk ilişkilerinin ve karşılıklı güven ortamının geliştirilmesidir. BLACKSEAFOR Anlaşmasının imzalanmasının 10. Yıldönümü dolayısıyla 7-8 Nisan 2011 tarihlerinde sahil devletlerinin katılımıyla İstanbul'da bir kutlama etkinliği düzenlenmiştir.

BLACKSEAFOR'un görevleri Karadeniz'de arama ve kurtarma, insani yardım harekâtı, mayın karşı tedbirleri, çevre koruma harekâtı, iyi niyet ziyaretleri ve taraflarca kararlaştırılan diğer görevler olarak belirlenmiştir. BLACKSEAFOR Yüksek Düzeyli Uzmanlar Grubu toplantıları ve BLACKSEAFOR Deniz Kuvvetleri Komutanları toplantıları düzenli yapılmaktadır.

BLACKSEAFOR, BM veya AGİT kapsamındaki harekâtlarda görevlendirilebilmesi mümkündür.

3. Öte yandan, Deniz Kuvvetleri Komutanlığımız 1 Mart 2004 tarihinde "Karadeniz Uyum Harekâtı" (KUH) başlatmıştır. Amacı Karadeniz'de terörizm, kitle imha silahlarının yayılması ve diğer olası yasadışı faaliyetlere karşı caydırıcılık sağlamak ve bu risklerle mücadele etmek olan KUH başlangıcından 2006 yılı sonuna kadar millî nitelik taşımış olan bir deniz harekâtıdır. 2006 yılından itibaren tüm sahil devletleri KUH'a davet edilmiştir. İkili çerçevede yapılan anlaşmalar yoluyla Rusya Federasyonu 2006, Ukrayna 2007 ve Romanya 2010 yıllarında KUH'a dahil olmuşlardır.

KUH'un görevi, Karadeniz'de yasa dışı faaliyetlere karıştıklarından şüphe duyulan ticaret gemilerini tespit etmek ve izlemektir.

KUH, NATO'nun Akdeniz'deki Etkin Çaba Harekâtı'nın maksat ve hedefleri ile uyumludur ve anılan NATO Harekâtı ile bilgi paylaşımına dayanan işbirliği içindedir.

Sorular:

1- Türkiye'nin perspektifinde güvenlik tanımı nedir ve tesisi için ne tür öneriler sunulmuştur?

2- Türkiye'nin güvenlik politikasında iki temel olgu ve temel taşları nelerdir?

3- Türkiye'nin NATO'daki konumunu ve görevlerini anlatınız.

4-NATO'nun diğer ülke ve bölgelerle ortak girişimlerini anlatınız.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Terörizmle Mücadelesi

1. Türkiye'nin Uluslararası Toplumun Terörle Mücadele Çabalarına Katkıları

Türkiye, FETÖ'den etnik bölücü PKK'ya, aşırı solcu terör örgütü DHKP-C'ye, El Kaide ve DEAŞ gibi dini istismar eden terör gruplarından "17 Kasım" ve ASALA gibi terör örgütlerine kadar, terörizmin farklı biçimleriyle yıllardır mücadele etmektedir.

Türkiye'yi hedef alan terör grupları ülkemizin sınırlarının dışında teröristler için eğitim kampları kurmakta, fon toplamakta ve medya organları yoluyla propagandalarını yapabilmektedirler. Terör örgütlerinin liderleri, terör suçlarının failleri, hamileri ve finansörleri Türkiye dışında serbestçe dolaşabilmektedirler.

Bu tehdide karşı uzun yıllardır verdiğimiz mücadeleden çıkarılan temel derslerden biri uluslararası düzeyde somut işbirliği tesis edilmeden, terörle mücadelede başarılı olunamayacağıdır.

Bu anlayıştan hareketle Türkiye, uluslararası toplumun terör tehdidine karşı farkındalığını artırma çabalarında her zaman ön planda olmuştur. Terörle mücadelede daha etkin mekanizmalarının oluşturulmasını teminen, gerek ikili planda, gerek çeşitli uluslararası platformlarda ciddi çaba göstermiştir.

Türkiye, bu çabalarında şu hususları vurgulamaktadır:

· Terör, uluslararası barış ve güvenliğe yönelik büyük bir tehdit teşkil etmektedir ve motivasyonu ne olursa olsun; nerede, ne zaman ve kim tarafından işlenirse işlensin hiçbir terör faaliyeti meşru görülemez.

· Teröristlerin barınmasının önlenmesi için "iade et veya yargıla" prensibi temelinde devletler arasındaki işbirliği artırılmalıdır.

· Uluslararası toplum, terör örgütleri arasında ayırım gözetmemelidir ve terör gruplarının, üyelerinin ve eylemlerinin önlenmesinde, sindirilmesinde, takibinde ve yargılanmasında aynı kararlılıkla hareket edilmelidir.

· Terörü herhangi bir din ya da etnik grupla ilişkilendirmek tamamen yanlıştır ve teröristlerin amaçlarına hizmet etmektedir.

Son dönemde artan terör tehdidi uluslararası işbirliğinin önemini daha da ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, günümüzde uluslararası toplum emsali bulunmayan ölçekte bir tehditle karşı karşıya bulunmaktadır. Terör örgütleri küreselleşmekte, çok daha büyük ölçekte kayıplara yol açabilecek şiddet kapasitesine ulaşmakta, gelişen sosyal medya imkânları sayesinde kendi söylemlerini yayma ve gençleri şiddete teşvik etme yeteneklerini arttırmaktadırlar. Dünyanın herhangi bir bölgesinde, sadece yanlış zamanda yanlış yerde bulunan insanları ayırt etmeden hedef alan bir terör saldırısının gerçekleşmediği bir gün neredeyse yok gibidir. Yabancı Terörist Savaşçılar olgusu bu endişe verici gerçeğin bir tezahürüdür.

Türkiye, Yabancı Terörist Savaşçılardan kaynaklanan tehditte meydana gelen değişiklikler doğrultusunda uluslararası düzeyde alınan güvenlik önlemlerinin güncellenmesine yönelik çalışmalara aktif katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Türkiye, çok boyutlu bir sorunu teşkil eden YTS olgusuyla mücadele kapsamında 21 Aralık 2017 tarihinde kabul edilen YTS'lere ilişkin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 2396 sayılı karar tasarısına eş-sunucu olmuştur.

Bu büyüyen tehditle başa çıkabilmek için, etkin, çabuk ve eşgüdüm halinde küresel yanıtlar verilmesi zaruridir.

Sınır ötesi bir tehdit teşkil eden terörizme karşı uluslararası dayanışma ve müşterek yeteneklerin de kaydadeğer bir şekilde geliştiğinin vurgulanmasında fayda görülmektedir. Bu çabalarda, uluslararası toplumu temsil yeteneğine sahip tek evrensel örgüt olan, ayrıca terörizmle mücadelenin çeşitli boyutlarını bütüncül bir yaklaşımla ele alma kapasitesini haiz Birleşmiş Milletler merkezi bir rol oynamaktadır.

Terör eylemlerini cezalandıran ve üye devletleri terörün çeşitli boyutlarıyla mücadelede işbirliğine zorlayan küresel hukuki bir çerçevenin olması çok önemlidir. Bugüne kadar, teröre karşı belirtli terör eylemleriyle ilgili on sekiz uluslararası belge uygulamaya konmuştur.

Buna ek olarak, Güvenlik Konseyi özellikle 1267 ve 1373 gibi kararlar ve bu kararların uygulanması amacıyla oluşturduğu farklı Komiteler yoluyla terörle mücadelede aktif bir rol üstlenmiştir.

Aynı zamanda, Birleşmiş Milletler sistemine ait birçok program, ofis ve ajans teröre karşı belli aktivitelerde yer almak suretiyle üye ülkelerin etkin terörle mücadele kapasitesi inşa etmelerine yardımcı olmaktadır.

2006 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Terörle Mücadele Stratejisi de önem taşımaktadır. Dört temel dayanak üzerine kurulu olan Strateji, Birleşmiş Milletler Üye Devletlerinin; kim tarafından, nerede ve hangi amaçla olursa olsun terörizmle mücadele için ortak bir strateji ve operasyonel bir çerçeve üzerinde anlaştığı ilk örneği teşkil etmektedir.

Türkiye, Birleşmiş Milletler sistemi altında evrensel bir hukuki çerçevenin geliştirilmesinde aktif bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Türkiye, tüm BM terörle mücadele araçlarına taraf olmuştur. Küresel Strateji'yi güçlü bir şekilde desteklemekte ve BM Güvenlik Konseyi kararlarını azimle uygulamaktayız.

Türkiye ayrıca, ABD'yle birlikte Terörle Mücadele Küresel Forumu (TMKF) girişiminde bulunmuş ve sözkonusu organa Eylül 2011 -Nisan 2016 arasında eşbaşkanlık etmiştir. Türkiye, Eylül 2017'ye kadar, TMKF içerisinde AB ile birlikte Afrika Boynuzu Çalışma Grubu'nun da eşbaşkanlığını yürütmüştür. TMKF bünyesinde 2016 yılında geliştirilen "Radikalleşmenin Yaşam Döngüsüyle Mücadele Araç Seti" konulu girişime ve 2017 yılında geliştirilen "Kamuya Açık Hedeflerin Terör Saldırılarından Korunmasına İlişkin Antalya Memorandumu"na ülkemiz ABD ile birlikte öncülük etmiştir.

Türkiye, DAESH'e Karşı Küresel Koalisyonu'nun aktif bir üyesidir ve koalisyon içerisindeki YTS çalışma grubuna eşbaşkanlık etmektedir. Ayrıca, terör örgütünün Suriye ve Irak'taki etki alanları önemli ölçüde azaltan Fırat Kalkanı Operasyonuna liderlik etmiştir.

Ülkemiz, YTS'lerle mücadele bağlamında gerekli önlemleri esasen BMGK'nın konuyla ilgili 2178 (2014) sayılı kararından önce almaya başlamıştır. Bu çerçevede, yabancı terörist savaşçıların bölgeye akışını engellemek için güvenlik önlemlerini artırmış, bu çerçevede güvenlik riski yarattığı değerlendirilen şahıslara ülkeye giriş yasağı konulmuştur. Keza, terör örgütleriyle ilişkisi olduğundan şüphelenilen ve yasadışı yollarla ülkemize giriş yapan yabancılar ilgili kurumlarımızca tespit edilerek idari gözetim altına alınmakta ve "Geri Gönderme Merkezlerine" sevk edilmekte ve sonrasında sınır dışı edilmektedir. Çeşitli

havalimanı ve otobüs terminallerinde kurulan Risk Analiz Gruplarınca şüpheli görülen yabancılar kontrol edilmekte ve gerektiğinde ülkeye girişlerine izin verilmemektedir. Güvenlik güçlerimiz ayrıca yurt içinde DAESH, El-Nusra ve El Kaide iltisaklı olduğu tespit edilen çevrelere yönelik kapsamlı operasyonlar icra etmektedir.

Türkiye, küresel bir karapara aklama karşıtı ve terörizmin finansmanıya mücadele organı olan Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) de bir üyesidir. Türkiye, FATF tavsiyelerine bütünüyle riayet etmek için terörizmin finansmanıya mücadele konusunda mevzuatını ve uygulamalarını sürekli gözden geçirmektedir. Türkiye ayrıca, FATF bünyesinde ABD'yle birlikte, 2015 yılında DAESH'in finansmanına ilişkin bir rapor hazırlamıştır. Türkiye'nin finansal istihbarat birimi olan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ulusal düzeyde savcılar ve kolluk kuvvetleri ile işbirliği ve eşgüdüm içerisinde faaliyet göstermektedir. MASAK ayrıca, EGMONT Grubu aracılığıyla diğer finansal istihbarat birimleri ile işbirliği içerisinde ve FATF'in çalışmalarına aktif olarak katkı sağlamaktadır. Türkiye, terörizmin finansmanını cezalandıran ve teröristlerin mal varlığını donduran 1267 ve 1373 sayılı BMGK kararlarının etkin bir şekilde uygulanması için FATF tavsiyeleri ile uyum içerisinde hukuki bir çerçeve hazırlamıştır.

Terörizmin başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere, çeşitli örgütlü suçlar vasıtasıyla finanse edildiği tüm platformlarda kabul edilen bir olgudur. Coğrafi konumu nedeniyle ise ülkemiz, sözkonusu suçlar için transit güzergahı konumundadır. Bu haliyle sorunun çözümü uluslararası işbirliğini gerektiren ortak bir sorumluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye de konuya bu anlayışla yaklaşmakta ve ulusal düzeydeki çabalarının yanısıra, bölgesel ve küresel düzeyde işbirliğinin pekiştirilmesine yönelik çabalara da kuvvetle destek olmaktadır. Bu çerçevede, BM Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile yakın bir işbirliği yürütmektedir. Türkiye, UNODC'ye en çok katkıyı sağlayan ülkeler arasındadır. Ankara'da bulunan ve ülkemizdeki ilgili kurumların temsilcilerine ilaveten, diğer ülkelerin kanun uygulayıcı birimlerine de uyuşturucu ve örgütlü suçlarla mücadele alanında eğitim veren "Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi" de ülkemizin UNODC ile işbirliği çerçevesinde kurulmuştur.

Türkiye, terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında, BM ve bölgesel kuruluşların kapasite geliştirme çabalarına katkıda bulunmanın yanısıra, talep eden ülkelerle de ikili düzeyde kapasite geliştirme programları gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, Emniyet Genel Müdürlüğümüz tarafından 1997-2017

yılları arasında düzenlenen kurslarda, çoğunluğu Afrika kıtası, Orta Doğu ve Orta Asya ile komşu coğrafyamızda yer alan ülkelerin polis teşkilatlarından olmak üzere, 77 farklı ülkeden 32.597 kanun uygulayıcı personel eğitilmiştir. Diğer taraftan ülkemiz, bugüne kadar 93 ülkeyle güvenlik işbirliği alanında 170 Anlaşma, 114 ülkeyle de 957 hukuki belge imzalamıştır. Halihazırda çok sayıda ülkeyle güvenlik işbirliği anlaşması imzalanmasına yönelik müzakereler de sürmektedir.

2. Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadele

1. BM Güvenlik Konseyi 1267(1999) ve 1989(2011) sayılı kararları çerçevesinde kişi ve oluşumlara ilişkin olarak oluşturulan terör listesine DAESH ve El Nusra Cephesinin dahil edilmesi üzerine, esasen ülkemiz tarafından 2005 yılında eski isimleri altında terör örgütü olarak tanınan DAESH ve El Nusra Cephesi 10 Ekim 2013 tarih ve 2013/5428 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yeni adlarıyla da terör örgütleri olarak kabul edilmiştir.

YTS sorunu bağlamında özellikle kaynak ülkelerin daha fazla sorumluluk üstlenmelerinin icap ettiği, kaynak ülkelerin YTS'leri tespit ederek ülke dışına çıkışlarına izin vermemeleri lazım geldiği ve daha fazla bilgi paylaşımında bulunmaları zarureti her vesileyle hatırlatılmaktadır.

2. Ülkemizin YTS'lerle mücadele bağlamında aldığı tedbirlerden bazıları şu şekilde sıralanabilir:

-2011 yılından bugüne kadar ülkemizce, 61.000'i (61.158) aşkın kişiye yurda giriş yasağı konulmuştur.

-Keza, terör örgütleriyle ilişkisi olduğundan şüphelenilen ve yasadışı yollarla ülkemize giriş yapan yabancılar ilgili kurumlarımızca tespit edilerek idari gözetim altına alınmakta ve sonrasında sınır dışı edilmektedir. Bu kapsamda 6.100'den (6.151) fazla kişi makamlarımızca sınır dışı edilmiştir.

-Çeşitli havalimanı ve otobüs terminallerinde kurulan Risk Analiz Gruplarınca yaklaşık 22.000 yabancı kontrol edilmiş, 13.000 civarında mülakat yapılmış, 6.000'den fazlasının ülkemize girişine izin verilmemiştir.

- DAESH, El-Nusra ve El Kaide ile ilişkileri nedeniyle bugüne kadar yaklaşık 10.700 (10.725) kişi gözaltına alınmış (5.161'i yabancı uyruklu), 3588 şahıs ise tutuklanmıştır.¹

3. Türkiye terörizm ve YTS'lerle mücadele konusunda uluslararası platformlardaki girişimlere katılmakta ve öncülük etmektedir. Bu kapsamda;

- Terörizmle Mücadele Küresel Forumu bünyesinde farklı girişimlerde aktif rol oynamaktayız.

-Ülkemiz DAESH'le Mücadele Uluslararası Koalisyonu (DMUK) çerçevesinde kurulan 5 çalışma grubundan Yabancı Terörist Savaşçılar çalışma grubunun eş-başkanlığını yürütmektedir.

-DAESH terör örgütünün finansman kaynaklarının önlenmesi ve alınan adli tedbirler bağlamında uluslararası düzeydeki farklı platformlara etkin katılım sağlanmaktadır.

- Öte yandan, YTS seyahatleri, sınırdışı işlemleri ve ülkemizde tutuklu/hükümlü bulunan YTS'lere ilişkin olarak ülkemizde mukim Büyükelçilikler tarafından iletilen talepler, sorumlu kurumlarımızla işbirliği içinde değerlendirilmektedir.

3. PKK

PKK bir terör örgütüdür. Avrupa ülkelerinin çoğu, ABD, Kanada ve Avustralya gibi birçok ülkenin terör örgütleri listesinde yer almaktadır. Avrupa Birliği de PKK'yı 2004 yılında terör örgütü olarak tanımıştır. Ayrıca, NATO'nun çeşitli belge ve açıklamalarında, PKK'ya terör örgütü olarak atıfta bulunmaktadır.

1984 yılındaki kuruluşundan on binlerce kişinin hayatını kaybetmesine neden olan terör örgütü PKK bir yandan Marksist-Leninist ve bir yandan da etnik ayrılıkçılık temelli bir ideolojiye sahiptir. Eylemlerinde sivil, asker, polis, kadın, çocuk ayırımı gözetmemekte, tedhiş duygusu yaratmaya çalışmaktadır. Terör örgütü, haraç, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi faaliyetlerde de bulunmaktadır.

PKK terör örgütü, başta ülkenin güneydoğusundakiler olmak üzere, Türkiye'nin turizm endüstrisi, ekonomik altyapısı, eğitim kurumları, sağlık tesisleri, kamu teşebbüsleri ile özel girişimleri hedef almaktadır. Bu kapsamda örgüt, altyapılar, tesisler, okullar ve ambulanslara saldırı düzenlemek, sağlık çalışanları ve gümrük görevlilerini kaçırmak gibi birçok yöntem

¹ 13 Mart 2018 tarihli Başbakanlık Koordinasyon verilerine göre

kullanmaktadır. Bu yöntemlere ek olarak, PKK pusular ve suikastler düzenlemekte, örgütle işbirliği yapmayan sivilleri infaz etmekte, adam kaçırmaya eylemleri gerçekleştirmekte, şehir merkezlerinde de intihar bombacıları kullanarak, terör saldırılarına devam etmektedir.

Örgüt, 1998 yılına kadar Suriye’de güvenli melce bulmuştur. Daha sonra örgüt lideri Abdullah Öcalan, Suriye’den çıkarılmış, birkaç ay sonra da yakalanmış olup, hâlihazırda ülkemizde ömür boyu hapis cezasını çekmektedir.

2003 yılındaki Körfez Savaşının ardından Irak’ın kuzeyinde oluşan güç boşluğundan istifade eden PKK terör örgütü, Kandil Dağının etrafında militanlarını eğittiği ve saldırı gerçekleştirmek üzere ülkemize sızdırdığı çeşitli kamplar kurmuştur.

PKK, farklı kaynaklardan finansman sağlamaktadır. Çeşitli Avrupa ülkelerinde, örgüte karşı terörizmin finansmanı kapsamında devam eden soruşturma ve davalar mevcuttur. Önemli bir Avrupa ülkesinde, PKK’nın yasadışı faaliyetlerine ilişkin olarak açılan dava dosyası beş bini geçmiş durumdadır.

PKK örgütlü suç, yasadışı insan kaçakçılığı ve uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerinde de bulunmaktadır. 14 Ekim 2009 tarihinde, ABD Hazine Bakanlığı Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisi, örgütün üst düzey yöneticilerinden Murat Karayılan, Ali Rıza Altun ve Zübeyir Aydar’ı önemli yabancı uyuşturucu kaçakçıları olarak belirlemiştir. Aynı ofis, 20 Nisan 2011 tarihinde ise, örgütün kurucularından Cemil Bayık ve Duran Kalkan ile birlikte bazı diğer üst düzey üyelerini, Yabancı Uyuşturucu Çetelerini Belirleme Yasası çerçevesinde Özel Olarak Belirlenmiş Uyuşturucu Kaçakçıları olarak ilan etmiştir.

PKK ile ilişkili kuruluşlar Avrupa’da demokratik hak ve özgürlükleri istismar etmektedir. Belli ülkelerde, PKK’nın finansmanı ile PKK ile ilişkili kuruluşlar ve şahıslar tarafından işlenen yasadışı eylemlere ilişkin olarak süren soruşturmalar mevcuttur. Bazı Avrupa ülkelerinde ise PKK’nın eylemleri hakkında devam etmekte olan davalar vardır. Europol tarafından yıllık olarak hazırlanan Terörizm Durum ve Eğilim (TESAT) raporları, PKK’nın özel şahıs ve şirketlerin yanısıra suç örgütlerinden de gelir elde ettiğini ortaya koymaktadır. PKK Avrupa ülkelerindeki gençleri sistematik olarak kadrolarına katmaya ve bu gençleri kamplarında eğitmeye devam etmektedir.

İran, Suriye ve Irak’ta PKK ile bağlantılı olan örgütler mevcuttur. Abdullah Öcalan’ın lideri olduğu KCK, PKK ile aynı örgüttür. KCK İran’da PJAK, Irak’ta Tavhari Azadi, Suriye’de de PYD/YPG olarak adlandırılmaktadır.

PYD/YPG'nin PKK ile ilişkisi açıktır. PYD/YPG 2003 yılında PKK terör örgütünün kontrolü altında kurulmuş olup, iki terör örgütü, aynı lider kadrosu, örgütsel yapı, strateji, taktik, askeri yapı, propaganda araçları, mali kaynaklar ve eğitim kamplarını paylaşmaktadır.

4. DHKP-C

DHKP/C (Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi) (DHKP-C) bir terör örgütüdür. DHKP-C Türkiye'nin yanısıra, AB ve ABD tarafından da terör örgütü olarak belirlenmiştir.

DHKP-C 1978 yılında Devrimci Sol (Dev Sol) adıyla kurulmuş, örgüt içi mücadele sonucunda Dev Sol'un ayrılıkçı bir fraksiyonu olarak 1994 yılında DHKP-C adını almıştır. Marksist-Leninist bir ideolojiye sahiptir. Örgüt, Türkiye Cumhuriyeti Devletini şiddet ve cebir yöntemleriyle devirmeyi, ayrıca Türkiye'deki ABD ve NATO varlığına zarar vermeyi hedeflemektedir.

Örgütün kullandığı yöntemlere, suikast, intihar saldırıları, bombalı eylem ve silahlı saldırılar dahildir. .

Son dönemde örgüt tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları arasında;

-10 Ağustos 2015 tarihinde ABD Başkonsolosluğuna saldırı,

-31 Mart 2015 tarihinde İstanbul Adliyesinde Savcı Mehmet Selim Kiraz'ın şehit edilmesi,

-1 Şubat 2013 tarihinde bir Türk güvenlik görevlisinin yaşamını yitirdiği üç kişinin yaralandığı ABD Büyükelçiliğine bombalı saldırı bulunmaktadır.

DHKP-C, Avrupa ülkelerinde çeşitli dernek, kültür merkezi ve basın-yayın organı vasıtasıyla propaganda yapma, eleman temin etme ve finansal gelir sağlama gibi faaliyetlerini sürdürmektedir.

5. Türkiye'nin Uyuşturucu İle Mücadelesi

Uyuşturucu kaçakçılığı, ülke sınırlarını aşan, bölgesel ve uluslararası düzeyde bir suç türü haline gelmiş bulunmaktadır. Bağımlı sayısında dünya çapında artış olması, uyuşturucu kaçakçılığındaki yüksek kâr payı, terörist örgütlerin bu kardan artan ölçüde pay alma arayışına yönelmeleri ve teknolojik gelişmeler, uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığını hızlandırmış ve sorunu küresel düzeyde kapsamlı mücadeleyi gerektiren, başlıca bir sınama haline getirmiştir. Bu haliyle, uyuşturucu probleminin çözümünün uluslararası işbirliğini

gerektiren ortak bir sorumluluk olduğu açıktır. Türkiye konuya bu anlayışla yaklaşmakta ve ulusal düzeydeki çabalarının yanısıra, bölgesel ve küresel düzeyde işbirliğinin pekiştirilmesine yönelik çabalara kuvvetle destek olmaktadır.

Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle uyuşturucu kaçakçıları tarafından Asya kökenli uyuşturucuların Avrupa'daki uyuşturucu piyasalarına ulaştırılmasında transit güzergahı olarak kullanılmaya çalışılması, ülkemizin uluslararası planda bu sorunla mücadelede önemli bir işlev üstlenmesine yol açmıştır. Filhakika, ülkemizin kaçakçılık şebekelerine karşı yürüttüğü başarılı mücadele ve uyuşturucuların ülkemizi transit geçmesine müsamaha göstermeyen kararlı tutumu uluslararası planda takdirle karşılanmaktadır. Bu alanda gerçekleştirilen operasyonlar, çökertilen kaçakçılık şebekeleri ve ele geçirilen yüksek miktarda uyuşturucular, tacirlerin alternatif güzergah arayışına girmelerine neden olmuştur.

Türkiye, başta 1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığı ile Mücadele Sözleşmesi ve 1961 Tek Sözleşmeyi tadil eden 1972 Protokolü olmak üzere ilgili bütün anlaşmalara taraftır.

Türkiye, 80'e yakın ülke ile uyuşturucuyla mücadele alanında işbirliğine dair hükümler de içeren 100'ün üzerinde belge imzalanmış bulunmaktadır.

Ülkemiz uyuşturucu alanında uluslararası işbirliğini sağlamakla yükümlü olan kuruluşların çalışmalarına da her aşamada önemli katkılarda bulunmaktadır.

- BM Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office for Drugs and Crime-UNODC) ile yakın bir işbirliği yürütülmektedir. Türkiye, UNODC'ye yapmakta olduğu gönüllü katkıları yıllık 800.000,- ABD Dolarına çıkartarak, Ofise en çok katkıyı sağlayan ülkelerin arasında yer almaktadır.

- Türkiye ayrıca, Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan ve "Pompidou Grubu" olarak anılan, üye ülkelerin uyuşturucuyla mücadeleden sorumlu üst düzey görevlilerinin katıldığı istişare ve eşgüdüm mekanizmasına dahil olup, çalışmalarına etkin biçimde katılmaktadır.

- Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi, (SELEC) Sınırşan Suçlarla Mücadele Merkezi, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) gibi bölgesel kuruluşlar bünyesinde uyuşturucu ile mücadele amacı ile yapılan çalışmalarda da Türkiye'nin bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmaktadır.

Ülkemizin UNODC ile işbirliği çerçevesinde, Ankara’da uyuşturucu ve örgütlü suçlarla mücadele alanında eğitim vermek üzere “Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi” kurulmuştur. Akademinin Eğitim Merkezi bölümünde, ülkemizdeki ilgili kurumların temsilcilerine ilaveten, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve Balkan ülkeleri ile Türkiye’nin ikili işbirliği anlaşması imzaladığı ülkelerin kanun uygulayıcı birimlerine, uyuşturucu maddelerin yasadışı üretimi, kullanımı, kaçakçılığı ve örgütlü suçlarla mücadele konularını kapsayan geniş bir müfredat temelinde eğitim verilmektedir.

TADOC, bölgemizin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenen eğitim programları, uluslararası uzmanların da katılımıyla zenginleştirilen deneyimli kadrosu ve sahip olduğu modern tesisleri ile bölgenin anılan suçlara karşı akademik mücadele veren tek kurumudur.

Türkiye, merkezi Lizbon’da bulunan Avrupa Birliği Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi’ne (EMCDDA) katılma kararı almıştır. Katılım Anlaşması 26 Ağustos 2004 tarihinde Ankara’da parafe edilmiş olup, 30 Ekim 2007 tarihinde imzalanmıştır. Uygun bulma yasası ise 12 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. EMCDDA Katılım Anlaşması ile teati edilen Notaların onaylanmasına ilişkin 23/08/2013 tarih ve 2013/5323 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 08/10/2013 tarih ve 28789 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup, EMCDDA Katılım Anlaşmasının iç hukuk onay süreci tamamlanmıştır. Ayrıca, Söz konusu Anlaşmanın TBMM tarafından uygun bulunması ile birlikte Türkiye, bir AB Kurumu olan EMCDDA’nın çalışmalarına tam olarak katılabilme olanağını elde etmiştir.”

EMCDDA Ulusal Temas Noktası görevi Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı’na bağlı olarak kurulan TUBİM (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi tarafından yürütülmektedir. Türkiye, 2006 yılından itibaren EMCDDA Temas Noktası eşgüdümünde hazırlanan yıllık Ulusal Uyuşturucu Raporunu EMCDDA ile paylaşmaktadır.

Türkiye, uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelenin dünya uyuşturucu sorununun sadece bir parçası olduğunun bilincindedir. Yasadışı uyuşturucu madde ekimi ve uyuşturuculara yönelik talep yüksek olduğu sürece, bu sorunla mücadelede başarı sağlamak güçtür. Bu çerçevede Türkiye, uyuşturucuların arz ve talebiyle mücadelede dengeli bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği görüşünü paylaşmaktadır.

Ülkemizde uyuşturucu madde kullanımı durumunun değerlendirmesi amacıyla, BM Uyuşturucu Denetim Programı (UNDCP) Sekreteryası tarafından hazırlanan “Türkiye’de Uyuşturucu Kullanımının Durumu ve Kapsamının Değerlendirilmesine İlişkin Ulusal Çalışma (National Study on Assessment of the Nature and Extent of Drug Abuse in Turkey)” başlıklı proje yürütülmüştür. 2011 yılında EMCDDA temas noktası TUBİM tarafından Genel Nüfusta Madde Kullanım Araştırması başlatmıştır. Söz konusu araştırmanın sonuçları TUBİM tarafından yayımlanan 2011 Türkiye Uyuşturucu Raporu’nda yer almaktadır.

Terörizmin başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere, çeşitli örgütlü suçlar vasıtasıyla finanse edildiği tüm platformlarda kabul edilen bir olgudur. Bu çerçevede, başta PKK olmak üzere, terör örgütlerinin gelirlerinin büyük bölümünün, özellikle Avrupa ülkelerine yönelik olarak gerçekleştirilen uyuşturucu madde kaçakçılığında elde edildiği bilinen bir husustur. Avrupa’da yaygın örtülü bir suç ağı ve paravan kuruluşları olan PKK, uyuşturucuların sokaktaki satışını da kontrol etmektedir. PKK’nın uyuşturucu kaçakçılığı dahil örgütlü suçlarla iştigal ettiği Europol’ün 2013 TESAT raporunda da vurgulanmaktadır.

Ülkemizde halihazırda “Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi” ve “Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Eylem Planı” yürürlükte bulunmaktadır.

Mezkur iki Belge uyuşturucu ile mücadele kapsamında mevcut durumu ortaya koymakta, yapılacak çalışmaların amaç, hedef ve stratejilerini belirlemektedir.

Belgeler,

- Ulusal ve uluslararası boyutta kaçakçılık, üretim, kullanım, dağıtım ve sokak düzeyinde satışın engellenmesi, bu amaçla Narkotimlerin kurulması,
- Uyuşturucu madde kullanımının zararlı etkileri konusunda hedef grupların bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi,
- Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı’nın kurulması,
- Uyuşturucu bağımlılarının tedaviye erişimlerinin kolaylaştırılması, tedavi mekanizmalarının güçlendirilerek tedavideki başarı oranlarının artırılması,
- Uyuşturucu tedavisi sonrası kişinin sosyal olarak dışlanmasının önlenmesi, toplumsal yaşama yeniden uyum ve katılımlarının sağlanması, yeniden uyuşturucuya başlamasının önlenmesi,

- Bilim Kurullarının ve Karar Destek Sistemleri'nin kurulması,
- Kamuoyunu en etkin şekilde bilgilendirecek, farkındalık yaratacak ve kamuoyunun mücadele sürecine dahil olmasını sağlayacak profesyonel iletişim stratejilerinin oluşturulması ve hayata geçirilmesi adımlarını kapsamaktadır.

Belgeler doğrultusunda yürütülen çalışmaların bir sonucu olarak, 81 ilimizde ve ihtiyaç duyulan ilçelerimizde Uyuşturucu ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulları oluşturulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, uyuşturucu ile mücadele sürecinde mevcut durumu tespit etmek ve hazırlanan Eylem Planı kapsamında uygulanması gereken faaliyetlerin ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini ve takibinin il düzeyinde yapılmasını sağlamak amacıyla "Uyuşturucu ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Belgesi" de hazırlanarak Eylem Planı ile birlikte Başbakanlık tarafından yayımlanmıştır.

6. FETÖ

15 Temmuz 2016 gecesini maruz kaldığımız ve Türk halkının demokrasisine kahramanca sahip çıkması suretiyle bertaraf edilen hain darbe girişimi, terörizmin daha önce tecrübe edilmemiş yeni bir yüzünü ortaya çıkarmıştır.

15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından, bu hain kalkışmanın faili olan FETÖ'yle mücadele Bakanlığımızın en önemli önceliklerinden birini oluşturmaktadır.

Hiçbir ahlaki ve hukuki sınır tanımayan bu terör örgütünün faaliyet gösterdiği diğer ülkelerde de siyasi nüfuz ve ekonomik güç elde etme çabaları ortadadır. Türkiye'de izledikleri taktikleri diğer ülkelerde de uygulamaktadırlar. Dolayısıyla Fetullah Gülen ve onun liderlik ettiği bu yeni nesil terör örgütünün sadece Türkiye için değil, faaliyet gösterdiği bütün ülkeler bakımından bir ulusal güvenlik tehdidi olduğunu görmekteyiz.

Bu tehdide dikkat çekmek amacıyla Bakanlığımız uluslararası kamuoyu nezdinde yoğun çabalarını sürdürmektedir.

Çabalarımız, FETÖ bağlantılı okulların, vakıf ve derneklerin, kapatılması/devredilmesi, örgütle iltisaklı şahısların yurtdışında hareket alanı bulmalarının ve adaletten kaçmalarının engellenmesi noktalarında yoğunlaşmaktadır.

Ayrıca, bu terör yapılarının Türk, Türkiye isimleri ve Türk bayrağımızı kullanmalarına müsaade edilmemesi amacıyla girişimlerimiz sürdürülmektedir.

FETÖ'nün gerçek yüzünün yabancı kamuoylarına aktarılması amacıyla, <http://www.15.07.gov.tr/> adresli bir web sitesi oluşturulmuştur.

Çabalarımız neticesinde somut sonuçlar alınmaya başlanmıştır. Çeşitli ülkelerdeki FETÖ okulları ve diğer unsurları kapatılmış/devredilmiş veya yasaklanmış, mensupları sınır dışı edilmiştir. İİT başta olmak üzere bazı uluslararası örgütler FETÖ'yü terör örgütü olarak tanıyan kararlar almışlardır. FETÖ iltisaklı dernek ve vakıfların BM nezdindeki istişari statüleri iptal edilmiştir.

Sorular:

1- Türkiye'nin uluslararası platformlarda çaba ile aktarmaya çalıştığı uluslararası terörizmle mücadele ilkeleri nelerdir?

2- Türkiye'nin yabancı terörist savaşçılarla mücadele bağlamında aldığı tedbirler ve uluslararası platformda aldığı roller nelerdir?

3- Türkiye uyuşturucu ile mücadelede ne gibi önlemler almıştır?

4- Türkiye'nin mücadele ettiği başlıca terör örgütlerini sıralayınız.

5- PKK'ya terör örgütü vasfı kazandıran eylemleri anlatınız.

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI

26.04.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6532 sayılı Kanun ile birlikte 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'na önemli yenilikler getirilmiştir. Söz konusu düzenlemeyle yaklaşık 30 yıl önce çıkarılan 2937 sayılı Kanun'un büyük ölçüde günümüz şartlarına uygun hale getirilmesi sağlanmıştır. Değişen dünya ile birlikte, Türkiye'dekine benzer yasal düzenlemeler, demokratik ülkelerin istihbarat servislerinde de sıklıkla görülmektedir.

MİT'in Görev ve Sorumlulukları

MİT'in temel görevi; Türkiye'ye içten ve dıştan yöneltilen tehditler karşısında 2937 sayılı Kanun'da belirtildiği üzere milli güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak, bu istihbaratı ilgili yasada sayılan makamlara ve gerekli kuruluşlara ulaştırmaktır. MİT'in bu önemli işlevini yerine getirmesi için kamu kurum ve kuruluşlarından gerekli bilgi ve belgelere erişim sağlaması ve etkin bir işbirliği yapması zorunludur. Bunun yanı sıra dönüşüm geçiren tehditlerle mücadelede, MİT'in teknik ve siber altyapısını geliştirmesi de bir gereklilik halini almıştır. Dünyadaki kriz ve çatışma bölgelerinin bulunduğu coğrafyada yoğunlaşması da Türkiye'nin dış tehditlere daha fazla maruz kalmasına yol açmaktadır.

Yenilenen 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nda verilen yeni görev ve yetkiler incelendiğinde, kişisel hak ve özgürlükler noktasında uluslararası normların ve standartların gözetildiği görülecektir. MİT'e verilen yeni yetkilerin birçok demokratik ülkenin mevzuatında da yer aldığı kamuoyu ve uzmanlarca da bilinmektedir.

Faaliyetin Gizliliği ve Mensupların Güvenliği

Dünyanın hemen her bölgesinde istihbari faaliyetler gizli çalışma usul, prensip ve teknikleri ile yürütülmektedir. Bu gizliliğin sağlanmasında istihbari faaliyetlerde görevlendirilenlerin güvenlikleri önem taşımaktadır.

Bu kapsamda 6532 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeyle istihbari faaliyetlerde görevlendirilen şahısların, kimliklerinin değiştirilmesi gibi deşifre olmalarını önleyici tedbirlerin alınabilmesine imkan sağlanmıştır.

MİT'in önleyici istihbarat kapasitesinin yapılan kanuni düzenlemeler ile artırılması, toplumun huzur ve güvenliğine yönelebilecek tehditlerin büyümeden engellenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

İstihbarata Karşı Koyma ve Dış İstihbarat

Türkiye'nin, yabancı istihbarat servislerinin boyutları sürekli değişen casusluk faaliyetleri ile karşı karşıya olduğu yadsınamayacak bir gerçektir.

MİT, günümüzde artık gelişmiş teknik, insan ve siber istihbarat kabiliyetlerine sahip olan casusluk faaliyetlerine karşı gerektiğinde kolluk yetkisini doğrudan kullanmak suretiyle İstihbarata Karşı Koyma kapsamında mücadele etmektedir. Ayrıca Dış İstihbarat bağlamında milli güvenliğin sağlanabilmesi adına sınırlarımız dışında yaşanan gelişmeler hakkında istihbarat toplaması da kanun koyucu tarafından MİT'e verilmiş görevler arasında yer almaktadır.

6532 sayılı Kanun ile MİT'in Dış İstihbarat ve İstihbarata Karşı Koyma alanlarında daha etkin ve verimli hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Hızla gelişen teknolojiyle birlikte, milli güvenliğimize yönelik tehditlerin niteliği de değişiklik göstermektedir. Böylece devletlerin niteliği değişen teknik ve siber tehditler karşısında edilgen konumdan çıkması ve daha donanımlı bir şekilde mücadele etmesi bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bu bağlamda 2012 yılında Genelkurmay Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı'nın MİT bünyesine katılmasıyla önemli bir adım atılmış, 6532 sayılı Kanun ile getirilen yeni düzenlemeler ile tehdit niteliği taşıyan oluşumlar tarafından da yaygın bir şekilde kullanılan çeşitli teknik ve siber istihbarat unsurlarının MİT tarafından etkin bir şekilde kullanımı sağlanmıştır.

Dış politikanın üretilmesi ve uygulanması konusunda Dışişleri Bakanlığı'nın ana aktör olmasının yanı sıra MİT'in de, sebep-sonuç ilişkisini ortaya koymak adına yapacağı analizler ile ülkeler arasında yaşanan büyük çaplı sorunların karşısında barışçıl diplomatik kanalların

kapanmamasına yönelik yapacağı çalışmalar vasıtasıyla dış politika konusunda karar alıcı mekanizmaya katkıda bulunması kaçınılmazdır.

Dış politikanın yürütülmesinde ve ülke menfaatlerini yakından ilgilendiren önemli kararların alınmasında, hayati öneme sahip hususlardan bir diğeri de hızlı ve doğru haber alma mekanizmasının oluşturulmasıdır. Yeni düzenlemelerle hukuki altyapısı güçlendirilen MİT'in artan teknik, siber ve insan istihbaratı kapasitesinin, dış politika yapımında karar alıcılara sağlayacağı desteğin artırılması hedeflenmektedir.

MİT hâlihazırda, ülkemizin hukuk sisteminde kamu idarelerinin tabi olduğu tüm denetim mekanizmalarına tabidir. 6532 sayılı düzenlemeyle birlikte, Cumhuriyet tarihinde ilk defa MİT'in millet iradesinin doğrudan temsil edildiği TBMM tarafından denetlenmesinin önü açılmaktadır. TBMM bünyesinde kurulacak olan Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu ile demokratik ülkelerde mevcut olan önemli bir mekanizma ülkemize de kazandırılmaktadır.

MİT Başkanı'nın oluşturacağı bir Komisyon tarafından Teşkilat uhdesindeki bilgi ve belgelerin kullanıma ve paylaşılma açılmasının ve bunların akademik çalışmalar ile her türlü yayın ve edebi eserde kullanılmasının da önü açılarak tarihe tanıklık edilmesi açısından önemli bir gelişmeye imza atılmıştır.

Yeni düzenlemelerle birlikte MİT'e her türlü kurum, kuruluş, örgüt, oluşumlar ve kişiler ile doğrudan ilişki kurma ve uygun koordinasyon yöntemlerini uygulama yetkisi verilmektedir. MİT'e sağlanan bu yetki ile milli güvenliğe yönelik iç ve dış tehditler karşısında, istihbarat elde etmede diğer yöntemlerin yetersiz kaldığı durumlarda bilgi toplama imkânlarının genişletilmesi hedeflenmektedir. Milli güvenliğin sağlanması hedefine ulaşılması için, MİT'in her türlü kurum ve kuruluş ile etkin koordinasyon kurması hayati önem taşımaktadır.

Sorular:

- 1- MİT'ingörevvesorumlulukları nelerdir?
- 2- MİT, dış politikaya hangi açıdan katkı sağlamaktadır?

Список рекомендуемой литературы и Интернет-источников

1. Актуальные проблемы изучения современной Турции: материалы междунар. науч. конф., 27 апреля 2007 г., Н. Новгород. - Н. Новгород: ИСИ ННГУ, 2007. - 136 с.
2. Борейко А.Н. Основы внешней политики Турции: история и современность// Востоковедный сборник. Выпуск 6. М., 2004.
3. Внешняя политика Турецкой Республики в условиях глобализации: материалы междунар. науч. конференции, 14 марта 2006 г. - Н. Новгород: ИСИ ННГУ, 2006. - 103 с.
4. Гасанлы Дж. П. - СССР - Турция: от нейтралитета к холодной войне (1939 - 1953). - М.: Центр Пропаганды, 2008. - 664 с.
5. Колобов О.А., Корнилов А.А., Озбай Ф. Современные турецко-росийские отношения: Проблемы сотрудничества и перспективы арвзития. – Н.Новгород – Стамбул: ИСИ ННГУ, 2004.
6. Турция в условиях новых внутренних и внешних реалий. Сборник статей. М., 2010.
7. Турция: новая роль в современном мире. – М.: ЦСА РАН, 2012.

Интернет-ресурсы:

1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
2. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, <https://www.tccb.gov.tr/>
3. Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa>
4. Türkiye Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, <https://www.msb.gov.tr/>
5. Milli İstihbarat Teşkilatı, <http://www.mit.gov.tr/>

Александр Алексеевич Корнилов, Фарук Омер Тюрк

**ПРОЦЕСС ФОРМИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ
ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

Учебное пособие (практикум)

Федеральное государственное автономное
образовательное учреждение высшего образования
«Национальный исследовательский Нижегородский государственный
университет им. Н.И. Лобачевского».
603950, Нижний Новгород, пр. Гагарина, 23